

**STRATEŠKI RAZVOJNI PLAN GRADA
MURSKO SREDIŠĆE ZA RAZDOBLJE OD
2024. DO 2031. GODINE**

Projekt:

STRATEŠKI RAZVOJNI PLAN GRADA MURSKO SREDIŠĆE ZA RAZDOBLJE OD
2024. DO 2031. GODINE

Naručitelj:

GRAD MURSKO SREDIŠĆE

Izvršitelj:

BDC d.o.o.

Grašćica 36 (ured Kruge 48)

10000 Zagreb

Tim za realizaciju:

1. Karlo Jurak
2. Tin Kovačević
3. Mirjana Radovan
4. Dražen Breglec

UVODNA RIJEČ GRADONAČELNIKA

Poštovane sugrađanke i sugrađani, stanovnici Grada Mursko Središće,

pred vama se nalazi *Strateški razvojni plan Grada Mursko Središće za razdoblje od 2024. do 2031. godine*. To je glavni dokument gospodarskog, društvenog i komunalnog razvoja naše zajednice te određuje u kojim ćemo pravcima krenuti kako bismo postigli sliku željenog stanja za nekoliko godina. Važna je karakteristika ovog dokumenta da se temelji na promišljenom srednjoročnom planiranju koje uzima u obzir analizu trenutnog stanja, pomno razmatranje potreba i potencijala područja, kako bi se mogli postaviti realni ciljevi, odrediti prioriteta područja javne politike i utvrditi potrebni koraci za njihovo ostvarenje.

Razvojna strategija naročito je važna u kontekstu iskorištavanja potencijala EU fondova za financiranje lokalnih razvojnih projekata koji se često ne mogu realizirati samo općinskim sredstvima. U tom smislu, u srednjoročnom razvojnom dokumentu valja isplanirati i kvalificirati one aktivnosti i projekte za koje se može očekivati njihova realizacija korištenjem različitih sredstava, a naročito EU fondova. Ovaj je trenutak posebno pogodan za donošenje razvojne strategije jer se trenutno nalazimo u vremenu otvaranja najviše poziva u novom programsko-financijskom razdoblju koje nudi širok spektar mogućnosti financiranja projekata i aktivnosti.

Ovaj je dokument izrađen metodom inkluzivnog i participativnog strateškog planiranja, što znači da je riječ o dokumentu koji je plod zajedničkog rada i suradnje širokog kruga ljudi. Taj se partnerski pristup temelji na skupljanju informacija i davanju prijedloga „odozdo“ – od samih građana te predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora u općini. Time je osigurana demokratičnost i participativnost cijelog procesa, usmjerenost na dobrobit cijele zajednice.

Upravo vođeni tom idejom da zajedno možemo učiniti život boljim, a vlastite aktivnosti i projekte uspješnijima, ova razvojna strategija neka nam bude nit vodilja i glavni orijentir u nadolazećem izazovnom i perspektivnom razdoblju.

Gradonačelnik,

Dražen Srpak

Mursko Središće, listopad 2024.

Sadržaj:

1. UVOD.....	5
1.1. Temeljne odrednice.....	5
1.2. Metodologija izrade i struktura.....	7
1.2.1. Metodološki pristup strukturi.....	7
1.2.2. Organizacija izrade	9
1.2.3. Vremenski plan izrade.....	10
2. ANALIZA STANJA.....	12
2.1. Opis područja.....	12
2.1.1. Geoprometni položaj.....	12
2.1.2. Povijesni razvoj grada Mursko Središće	16
2.1.3. Klimatska, geološka, pedološka i hidrografska obilježja	17
2.2. Stanovništvo.....	20
2.2.1. Demografska kretanja i pokazatelji.....	20
2.2.2. Prirodno kretanje stanovništva.....	22
2.2.3. Prostorno kretanje stanovništva.....	23
2.2.4. Dobno-spolna struktura stanovništva.....	26
2.2.5. Obrazovna struktura stanovništva.....	27
2.2.6. Sastav stanovništva prema vjeri, narodnosti i jeziku.....	30
2.3. Gospodarstvo.....	33
2.3.1. Obrtništvo i poduzetništvo.....	33
2.3.2. Poljoprivreda.....	37
2.3.3. Turizam.....	39
2.3.4. Tržište rada.....	41
2.3.5. Indeks razvijenosti.....	46
2.4. Infrastruktura.....	48
2.4.1. Promet.....	48
2.4.1.1. Cestovni promet.....	48
2.4.1.2. Željeznički promet.....	51
2.4.1.3. Poštanski promet.....	52
2.4.2. Energetska infrastruktura.....	52
2.4.3. Vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda.....	55
2.4.4. Telekomunikacije i internet.....	57

2.4.5. Gospodarenje otpadom i zaštita okoliša.....	59
2.5. Institucije i civilno društvo.....	62
2.5.1. Odgoj i obrazovanje.....	62
2.5.2. Zdravstvo.....	64
2.5.3. Socijalna skrb i briga o starijima.....	65
2.5.4. Ostale ključne institucije i zavodi.....	66
2.5.5. Civilno društvo.....	67
2.5.6. Znamenitosti i zanimljivosti.....	70
3. SWOT ANALIZA.....	75
4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI.....	80
5. STRATEŠKI OKVIR.....	83
5.1. Vizija.....	83
5.2. Posebni ciljevi, prioriteti javne politike i mjere.....	84
5.3. Opis mjera.....	88
5.4. Baza strateških projekata i aktivnosti.....	109
5.5. Usklađenost sa strateškim dokumentima više razine.....	121
6. PROVEDBENI OKVIR.....	125
6.1. Institucionalni okvir.....	125
6.2. Vremenski okvir.....	127
6.3. Financijski okvir.....	129
7. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE.....	134
• POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA.....	136

1. UVOD

Uvodni dio *Strateškog razvojnog plana Grada Mursko Središće za razdoblje od 2024. do 2031. godine* (u nastavku: *Strateški razvojni plan*) donosi temeljne odrednice dokumenta i metodologiju njegove izrade, uzimajući u obzir institucionalni, vremenski i zakonski okvir.

1.1. TEMELJNE ODREDNICE

Strateški razvojni plan Grada Mursko Središće za razdoblje od 2024. do 2031. godine temeljni je strateški dokument koji na osnovi trenutnog stanja Grada Mursko Središće definira ključne elemente za njegov daljnji gospodarski i društveni razvoj te opisuje načine provedbe definiranih razvojnih ciljeva, prioriteta javne politike i mjera. Ovaj je strateški dokument usklađen s drugim važećim strateškim dokumentima Grada Mursko Središće (npr. kratkoročni *Provedbeni program Grada Mursko Središće za razdoblje 2022. – 2025.*), županijskim *Planom razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine.* i *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS 2030)*. U pripadajućim poglavljima *Strateškog razvojnog plana* opisana je ta usklađenost, odnosno način doprinosa ovog dokumenta nadređenim strateškim dokumentima, prvenstveno na županijskoj i nacionalnoj razini.

Strateški razvojni plan dio je i europskog konteksta, odnosno razvojnih politika Europske unije za programsko razdoblje od 2021. do 2027. godine za koje je definiran Višegodišnji financijski okvir (VFO), čime je Republici Hrvatskoj dano na raspolaganje preko 25 milijarde eura (14 milijardi iz VFO-a i još 11 milijardi iz *NextGenerationEU*). Dodijeljena sredstva raspodijeljena su na Kohezijsku politiku (Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond + i Kohezijski fond), Fond za pravednu tranziciju, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu, Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost, Instrument za financijsku potporu u području upravljanje granicama i vizne politike, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za jamstva u poljoprivredi. Politički okvir kojim se definiraju „krovne“ kohezijske politike EU uključuje sljedeće ciljeve:

1. Pametna Europa
2. Zelena Europa
3. Povezana Europa
4. Solidarna Europa
5. Europa bliže građanima

Slika 1. 5 ciljeva Kohezijske politike Europske unije za razdoblje 2021. – 2027.; izvor: *Provedbeni program Grada Mursko Središće za razdoblje 2022.-2025.*

Ovaj je dokument izradila konzultantska tvrtka BDC d.o.o. iz Zagreba, a uključivala je sveobuhvatno sagledavanje potreba i potencijala Grada, radionice inkluzivnog i participativnog strateškog planiranja s akterima iz javnog, privatnog i civilnog sektora prema načelu partnerstva, te intenzivnu razmjenu informacija i konzultacija s čelništvom Grada, prije svega s Gradonačelnikom i upravnim službama Grada. Izrada strateškog dokumenta započela je pripremom analitičkog dijela dokumenta u travnju 2024. godine, a aktivnosti izrade uključivale su i provedbu participativne radionice s predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora te političkim predstavnicima Grada, koji su svojim aktivnim sudjelovanjem pridonijeli identificiranju glavnih razvojnih potreba i potencijala, izradi SWOT analize te definiranju ciljeva, razvojnih prioriteta te mjera za njihovo provođenje. Radionica se održala u prostorijama Doma kulture u Murskom Središću 9. travnja 2024. godine.

Strateški razvojni plan izrađen je u skladu s postojećim zakonskim okvirom koji uključuje sljedeće zakone i uredbe:

- *Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22),*
- *Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne područne (regionalne) samouprave (NN 37/23),*

- *Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18),*
- *Zakon o proračunu (NN 144/21),*
- *Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 123/17, 98/19, 144/20),*
- Ostali akti i pravilnici koji se odnose na specifična mjesta koja se tiču pojedinih elemenata srednjoročnog akta strateškog planiranja.

1.2. METODOLOGIJA IZRADE I STRUKTURA

Strategija ili plan razvoja pojedine općine ili grada najvažniji je planski dokument jedinice lokalne i samouprave (JLS) kojom se detektiraju i određuju razvojne potrebe i potencijali, ciljevi i prioriteti razvoja te način njihova postizanja kroz mjere, aktivnosti i pripadajuće projekte s definiranim pokazateljima rezultata i ishoda, nositeljima aktivnosti i projekata, vremenskim rokovima te financijskim projekcijama. Da bi strateški razvojni plan bio primjenjiv, pristupa mu se po metodologiji participativnog i inkluzivnog strateškog planiranja.

1.2.1. Metodološki pristup strukturi

Tvrtka BDC d.o.o kao stručni nositelj izrade *Strateškog razvojnog plana* izrađuje kao dokument koji se sastoji od triju osnovnih cjelina:

- **Analiza stanja, razvojnih potreba i potencijala** analitički je dio strategije koji sadrži opis stanja kroz prikaz aktualnih podataka temeljenih na službenim izvorima i dopunjenih s recentnim spoznajama i činjenicama. U ovom se dijelu izrađuje i SWOT analiza, temeljena na provedenoj pripremnoj javnoj radionici u kojoj na najširoj osnovi sudjeluju ključni dionici lokalne zajednice prema načelu partnerstva. SWOT analizom prikazuju se prednosti i nedostaci (unutarnji čimbenici) te prilike i prijetnje (vanjski čimbenici) za promatrano područje te tako predstavlja temelj za definiranje razvojnih potreba i potencijala iz čega se razvija odgovarajući strateški okvir.
- **Definiranje strateškog okvira** proizlazi iz analitičkog dijela i predstavlja sustavno i stručno sačinjenu sintezu utvrđenih razvojnih potencijala u strukturiranu cjelinu koja se sastoji od strateških ciljeva, prioriteta i mjera, što je ujedno i podloga za konkretne aktivnosti i projekte u svojem institucionalnom, vremenskom i financijskom okviru.

Prilikom definiranja ukupnog strateškog okvira vodi se računa o usklađenosti sa strateškim dokumentima više razine (županijskim, nacionalnim, europskim itd.).

- **Definiranje provedbenog okvira** podrazumijeva određivanje nositelja, pokazatelja rezultata i ishoda, vremenskih rokova, financijskih sredstava i drugih načina provedbe definiranog strateškog okvira. To podrazumijeva i definiranje indikatora (mjerila) za procjenu učinaka, kao i organizacijskih kapaciteta za provedbu *Strateškog razvojnog plana*. Akcijski plan provedbe tablični je prikaz sačinjen na način da su njegovi elementi mjerljivi po godinama provedbe, s početnim i ciljnim vrijednostima, kako bi se omogućila kontinuirana procjena provedbe te opće praćenje ostvarivanja strateških ciljeva i vrednovanje rezultata.

Ostale cjeline u dokumentu određene su, ili specifičnostima područja, ili općim zakonodavnim okvirom kojemu podliježu svi akti strateškog planiranja. U tom je smislu zadan okvir za praćenje i vrednovanje.

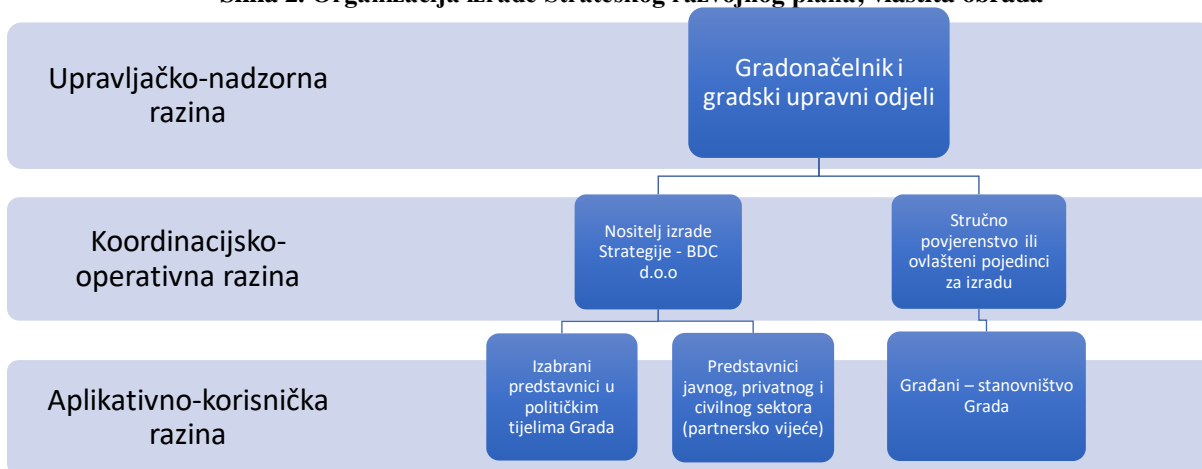
Prema tome, dokument *Strateškog razvojnog plana* sastavljen je prema metodološkom slijedu izrade po poglavljima kako slijede: **1. Uvod** (temeljne odrednice, metodologija izrade); **2. Analiza stanja** (opis područja, stanovništvo, gospodarstvo, infrastruktura, društvene i kulturne djelatnosti); **3. SWOT analiza**; **4. Razvojne potrebe i potencijali**; **5. Strateški okvir** (vizija, posebni ciljevi, prioriteti javne politike i mjere, opis mjera s aktivnostima i strateškim projektima, usklađenost sa strateškim dokumentima više razine); **6. Provedbeni okvir** (institucionalni, vremenski i financijski okvir, akcijski plan provedbe); **7. Okvir za praćenje i vrednovanje**.

1.2.2. Organizacija izrade

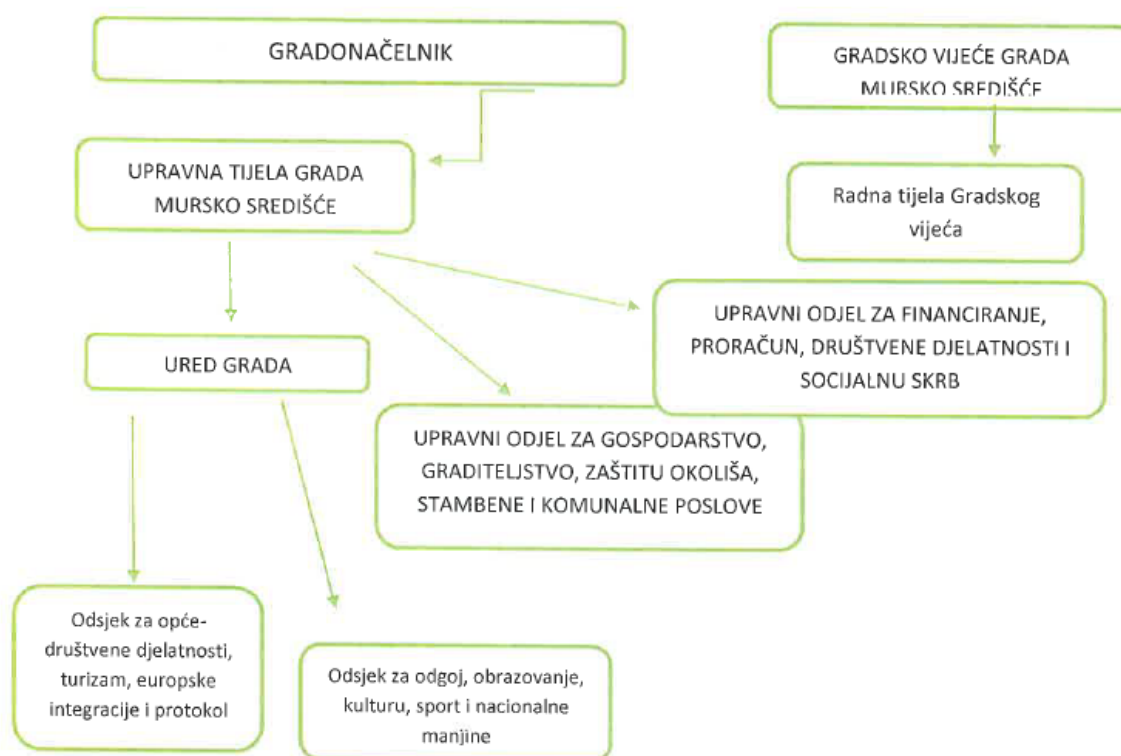
Tri su razine na kojima se organizira izrada *Strateškog razvojnog plana*: aplikativno-korisnička razina, koordinacijsko-operativna razina i upravljačko-nadzorna razina. Sve tri razine podrazumijevaju konstantnu međusobnu interakciju, participativni rad, što se odnosi i na nositelja izrade.

- **Aplikativno-korisnička razina** jest razina u koju se ubrajaju najširi slojevi individualnog i organiziranog društvenog i gospodarskog života grada i njegova okruženja, prema načelu partnerstva i participacije;
- **Koordinacijsko-operativna razina** podrazumijeva međusobnu intenzivnu komunikaciju i interakciju između predstavnika Grada i stručnog nositelja izrade *Strateškog razvojnog plana* s predstavnicima upravnog, političkog, gospodarskog, i društvenog života grada kao i s drugim zainteresiranim građanima;
- **Upravljačko-nadzornu razinu** čini Gradonačelnik kao službeni predstavnik i izvršni nositelj vlasti u Gradu, zajedno s gradskim upravnim odjelima.

Slika 2. Organizacija izrade Strateškog razvojnog plana; vlastita obrada

Slika 3. Organizacijska struktura Grada Mursko Središće; izvor: *Provedbeni program Grada Mursko Središće za razdoblje 2022.-2025.*

1.2.3. Vremenski plan izrade

Vremenski raspored aktivnosti pojedinih faza obuhvaća ukupno šest koraka (faza).

- **Prva faza** jest inicijalnog karaktera i podrazumijeva dogovor oko aktivnosti i sustava komunikacije te definiranje hodograma aktivnosti te usvajanja metodologije izrade;
- **Druga faza** podrazumijeva organizaciju participativne radionice s predstavnicima aplikativno-korisničke razine. Na radionici se izrađuje SWOT analiza za cijelo područje općine te za pojedine sektore kako je to predviđeno u analitičkom dijelu te se time utvrđuju razvojne potrebe i potencijali;
- **Treća faza** odnosi se na definiranje strateškog okvira razvoja grada i počinje s radionicom na kojoj se utvrđuju svi potrebni elementi strateškog okvira (vizija, misija, ciljevi, prioriteti i mjere). Nakon radionice slijedi, uz stalnu međusobnu komunikaciju, pisanje dijela *Strateškog razvojnog plana* o strateškom okviru čime se sintetiziraju dosadašnji zaključci s participativnih radionica;
- **Četvrta faza** uključuje izradu radne verzije nacrt *Strateškog razvojnog plana*. Ona se potom usklađuje i međusobno koordinira s ostalim dionicima na svim organizacijskim

razinama te iz toga proizlazi nacrt *Strateškog razvojnog plana* spreman za daljnju proceduru;

- **Petu fazu** čini javno savjetovanje o prijedlogu *Strateškog razvojnog plana*, ako za to postoji potreba ili zakonski okvir;
- U **šestoj fazi** sumiraju se komentari iz javnog savjetovanja te se na kraju te faze Gradu kao naručitelju dostavlja konačna verzija *Strateškog razvojnog plana*.

2. ANALIZA STANJA

2.1. OPIS PODRUČJA

Opis područja sadrži osnovne geoprometne, povijesne, klimatske i geomorfološke značajke grada Mursko Središće.

2.1.1. Geoprometni položaj

Međimurska županija smještena je na krajnjem sjeveru Republike Hrvatske i na zapadu panonske biogeografske regije, te upravno u potpunosti obuhvaća povijesnu međimursku regiju. Ova nizinska regija na zapadu i sjeveru graniči sa Slovenijom, dok na istoku graniči s Mađarskom. Sjeverna i istočna granica samo djelomično slijede meandarski tok rijeke Mure, dok se sama granična linija, ovisno o području, nalazi s lijeve ili desne strane toka rijeke. Zapadna granica u dijelovima prati tok manjih rijeka i potoka, ali je primarno povijesno utemeljena. Međimurje je prirodno i kulturno dio panonskog i srednjoeuropskog kruga te je kao sjecište puteva kroz povijest više puta pripajano i osporavano. Ovo se očituje u regionalnoj kulturi koja u sebi sadrži elemente slavenskih, germanskih i mađarskih tradicija. Tradicije koje proizlaze iz ovih civilizacijskih krugova rezultirale su specifičnim regionalnim identitetom.

Upravno sjedište Međimurske županije je Čakovec koji se nalazi u južnom dijelu županije, dok veća mjesta još uključuju Prelog i Malu Suboticu u središnjem dijelu županije, Nedelišće na jugu i Mursko Središće te Podturen na sjeveru. Međimurska županija zbog svojeg rubnog geografskog položaja i povijesnih okolnosti gravitira susjednoj Sloveniji (mikroregija Gornje Međimurje koja ugrubo obuhvaća veći dio zapada Županije) i Mađarskoj (mikroregija Donje Međimurje, tj. istočni dio Županije), ali i ne-susjednim zemljama poput Austrije. Izražena regionalna orijentacija Međimurske županije objašnjava zašto stanovništvo Međimurja ne gravitira Zagrebu kao središtu Republike Hrvatske koliko to čine južnije županije. Međimurska županija podijeljena je na 3 grada i 22 općine, te po klasifikaciji teritorijalnih jedinica za statistiku nosi oznaku HR061 unutar regije Sjeverna Hrvatska (HR06). Površina Županije iznosi 729 km², a broj stanovnika iznosi 105.250 prema zadnjem *Popisu stanovništva 2021.*

Grad Mursko Središće nalazi se na sjeverozapadu Međimurske županije te je na zapadu omeđen najsjevernijom hrvatskom općinom Sveti Martin na Muri i općinom Selnica, na jugu teritorijem grada Čakovca, na istoku općinama Vratišinec i Podturen te na sjeveru, preko rijeke Mure,

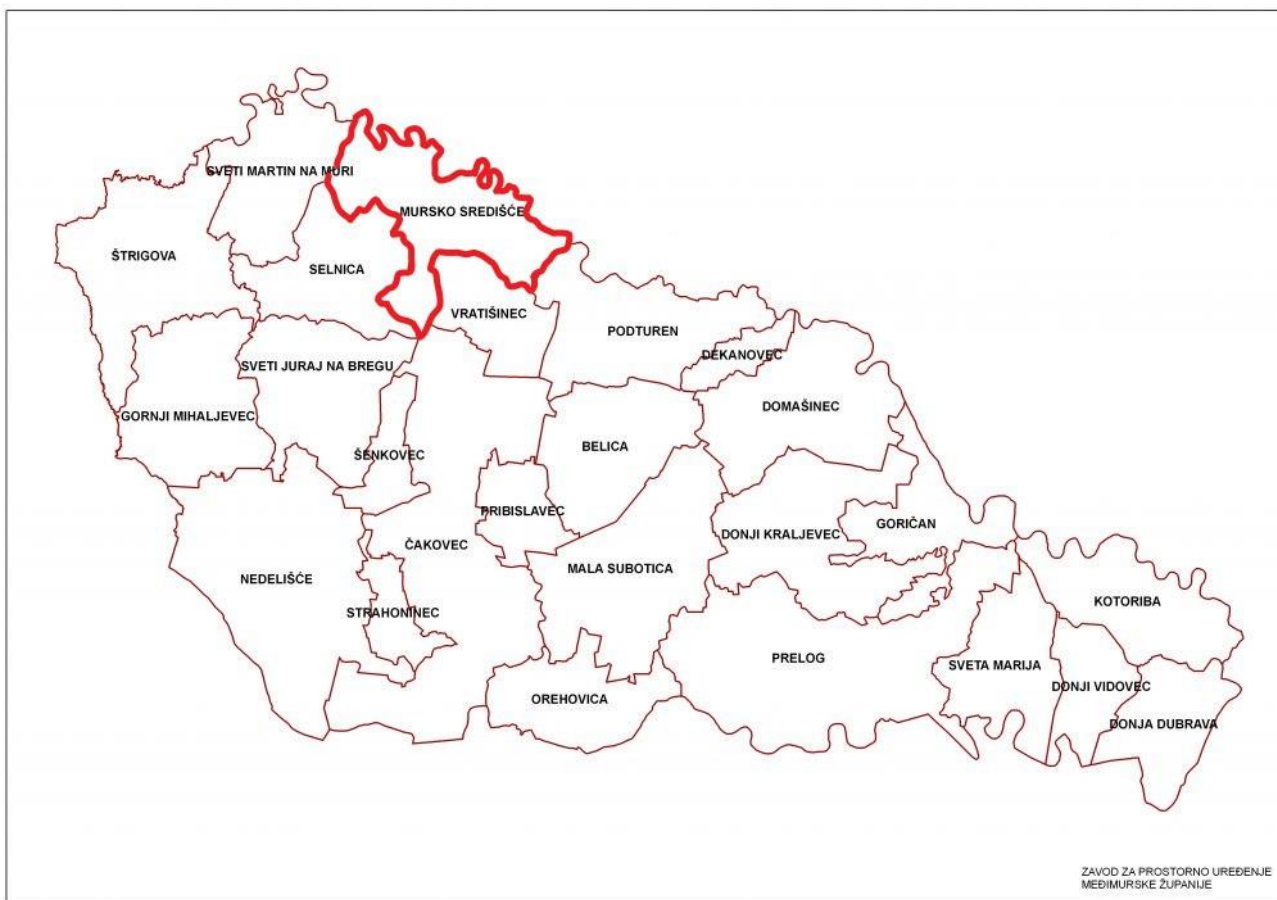
općinom Lendava u sastavu Republike Slovenije. Ujedno je i najsjeverniji grad u Hrvatskoj. Grad osim upravnog središta, naselja Mursko Središće, obuhvaća i sljedeća naselja: Peklenica, Hlapičina, Križovec i Štrukovec.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2021. godine, stanovništvo Grada iznosi 5.855 stanovnika, od čega 3.321 (57%) živi u Murskom Središću, 1.072 (18%) u Peklenici, 600 u Hlapičini (10%), 537 (9%) u Križovcu te 325 (6%) u Štrukovcu.

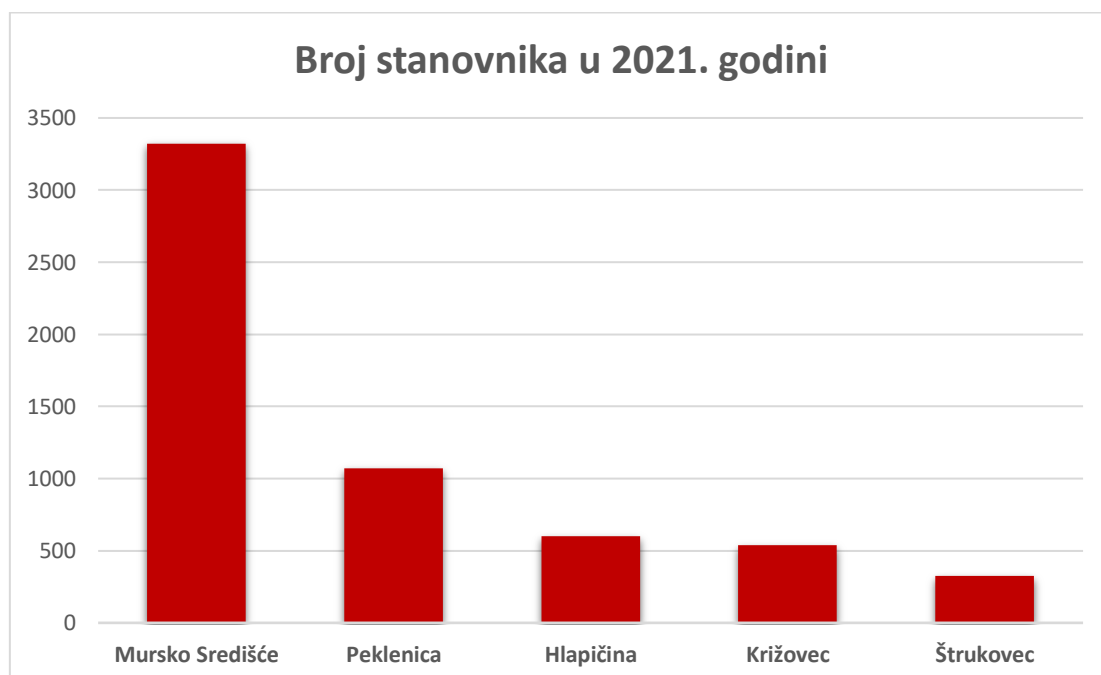
Slika 4. Međimurje na karti Republike Hrvatske; izvor: Hrvatska enciklopedija

Slika 5. Teritorijalni ustroj Međimurske županije s označenim gradom Mursko Središće; izvor: Zavod za prostorno uređenje Međimurske županije

Grafikon 1. Stanovništvo po naselju u gradu Mursko Središće u 2021. godini; izvor: DZS

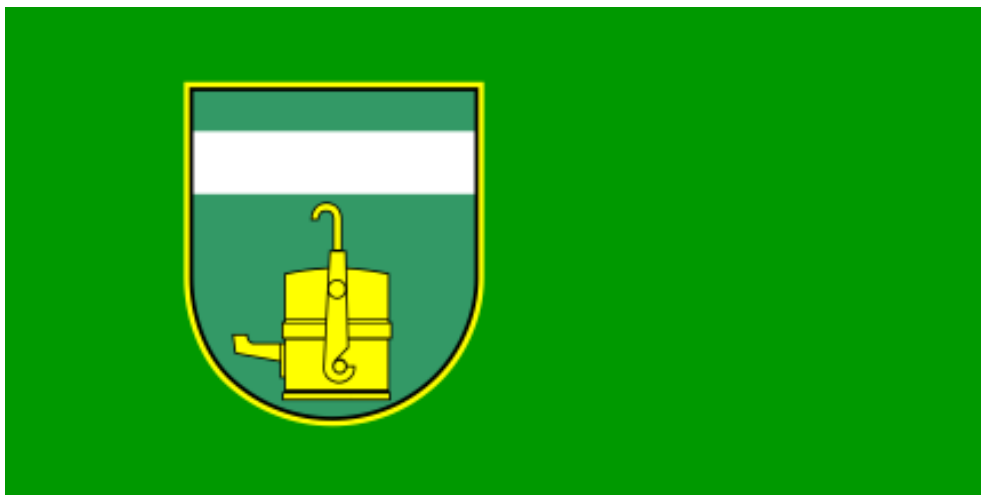
Površina Grada iznosi 33,89 km² te gustoća naseljenosti iznosi 173 st./ km², što je više od županijskog prosjeka (144,38 st./ km²) te gotovo trostruko više u odnosu na državni prosjek (68,7 st./ km²). Samo naselje Mursko Središće kao urbani centar s površinom 12,5 km² ima gustoću naseljenosti u iznosu 265,68 km². Površina Grada predstavlja samo 4,6% površine županije, dok stanovništvo iznosi 5,56% ukupnog stanovništva županije. Visoka gustoća naseljenosti u odnosu na državni prosjek očekivana je uzevši u obzir da Međimurska županija ima najveći stupanj gustoće naseljenosti u Hrvatskoj, iza Grada Zagreba.

Grad Mursko Središće prometno je značajan – teritorijem Grada te naseljima Štrukovec i Mursko Središće prolazi državna cesta D209 koja iz smjera Čakovca vodi do graničnog prijelaza (GP Mursko Središće) sa Slovenijom – ovo je ujedno i najznačajnija prometnica u Međimurskoj županiji. Željeznička pruga Čakovec – Lendava također prolazi uzduž teritorija Grada što dodatnu povećava tranzitnu vrijednost ovog kraja.

Slika 6. Naselje Mursko Središće i rijeka Mura iz zraka; izvor: Grad Mursko Središće

Slika 7. Zastava Grada Mursko Središće; izvor: Grad Mursko Središće

2.1.2. Povijesni razvoj grada Mursko Središće

Prostor grada Mursko Središće naseljen je još od prapovijesti čemu svjedoče nalazi iz neolitika i kasnog brončanog doba koji se odnose na lončarske objekte. Ovo je dokaz postojanja kulture sa žarama koja je dominirala srednjom Europom u prvom tisućljeću prije Krista. Neki povjesničari smatraju da je u blizini Grada (moguće na prostoru Sv. Martina na Muri ili Lendave) već u rimsko doba postojalo naselje zvano Halicanum kao važna postaja na rimskoj cesti Poetovio (Ptuj) – Carnuntum (Petronell između Beča i Bratislave).

Sam naziv Mursko Središće prvi put se spominje 1334. godine kao naziv župe “Sancti Martini in Zredysche“. U 15. stoljeću Mursko Središće se spominje kao trgovište, dok se u 17. stoljeću spominje utvrda kod mjesta Hlapičina koja je služila obrani od Turaka. U kanonskim vizitacijama 1660. godine spominje se da se u mjestu Mursko Središće nalazi kapela svetog Martina, da bi se 1716. g. prvi put spominjala kapela sv. Ladislava. Veću obnovu ta je kapela doživjela 1820. godine, kao župna crkva Marije Kraljice i Svetog Ladislava. Godine 1848., u kontekstu Proljeća naroda, Međimurje je pripojeno Trojednoj Kraljevini u pohodu bana Josipa Jelačića na Mađarsku.

Godine 1856. u naselju Peklenica izveo se prvi moderni postupak vađenja nafte koji je doveo do industrijskog i demografskog procvata. Ovo je rezultiralo širenjem ključne infrastrukture: cesta i željezničke pruge Čakovec – Lendava (izgrađena 1889. godine). Do 1918. godine u Peklenici je proizvedeno 1.000 tona, a u Selnici 5.900 tona nafte. To je pospješilo i izgradnju naftovoda Selnica – Mursko Središće 1901. godine. Od 1861. Međimurje je ponovno pod mađarskom upravom, do koje će biti do 1918. godine raspadom Austro-Ugarske.

Početak 20. stoljeća na području Peklenice i Murskog Središća otvarani su rudnici smeđeg ugljena. Iskorištavanjem ugljena bavilo se poduzeće “Kraljić i Majhen” koje je 1946. godine pod Federativnom Narodnom Republikom Jugoslavijom nacionalizirano pod imenom “Međimurski ugljenokopi”. Na važnost ugljenokopa ukazuje činjenica da je sredinom 20. stoljeća gotovo svo radno sposobno stanovništvo ovog kraja radilo u rudnicima i tvorničkim pogonima za preradu. Rudnici su bili nositelji gospodarskog razvitka ne samo Murskog Središća, već i dijela Međimurja. U ovom je periodu otvoreno 38 rudnika ugljena. Godine 1967. prestaje eksploatacija nafte, dok se posljednji rudnik zatvorio 1972. godine. Kao podsjetnik na industrijsko naslijeđe iskopavanja ugljena danas se u okolici Murskog Središća mogu naći tzv. „halde“, tj. navozi jalovine, otpadnog materijala pri obradbi ugljena. Od 1991. Međimurje je u sklopu Republike Hrvatske, te status grada Mursko Središće dobiva 22. ožujka 1997. godine.

Slika 8. Nekadašnji separator ugljena u Murskom Središću, danas Zabavno-edukativni centar ‘Spomen dom rudarstva Cimper’; izvor: Grad Mursko Središće

2.1.3. Klimatska, geološka, pedološka i hidrografska obilježja

Klimatske osobine prostora grada Mursko Središće dio su šire klimatske regije panonskog prostora (i šire gledano, srednje i istočne Europe) te „panonske biogeografske regije“ koju karakterizira umjereno-kontinentalna klima. Područje Međimurske županije se po Köppenovoj klasifikaciji klime svrstava u sljedeću potkategoriju umjereno-kontinentalne klime: hladnije klime bez sušnih razdoblja i s toplim ljetima (Dfb). Ovu regiju generalno obilježava miješanje vlažnih vjetrova sa zapada, suhih vjetrova s juga te hladnih vjetrova s obronaka Alpi i Karpata, što dovodi do oluja u određenim dijelovima godine.

Ipak, Međimurje nema većih oscilacija po pitanju padalina već je količina padalina relativno slična kroz cijelu godinu. Nešto više padalina ima u periodu između travnja i listopada što znatno smanjuje mogućnost suše te je povoljno za kulture koje zahtijevaju veću vlažnost i količinu kiše. Prosječne mjesečne vrijednosti relativne vlage zraka su iznad 70%, što ukazuje na visoku vlažnost ovog područja. Godišnja se količina padalina kreće od 800 do 1.200 mm, što je prosječno u usporedbi s ostatkom sjeverne Hrvatske te jugom Slovenije i jugozapadom Mađarske. Središnji broj dana s grmljavinskim nevremenom u Međimurju iznosi 27,5-30 dana, dok opterećenost snijegom varira – prostor grada Mursko Središće u prosjeku ima veću opterećenost snijegom s iznosom 1,5-2 kN/m², dok prosjek za istočni dio Međimurja iznosi 1,25 kN/m². Snježni pokrivač traje u prosjeku između 45 i 50, te se može očekivati da je u pola toga vremena snježni pokrivač visine barem 10 cm. Broj vedrih i osunčanih dana u prosjeku iznosi manje od 60, dok prevladava oblačnost. Insulacija iznosi otprilike 2000 sati godišnje i Međimurje stoga spada u srednje osunčana područja Hrvatske. Magla je češća u hladnijoj polovici godine. Prosječna najviša temperaturna vrijednost iznosi 22°C, dok najniža iznosi -3°C. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 10°C.

Topografski gledano, sjeverno i sjeveroistočno područje grada nalazi se na 120-150 metara nadmorske visine, dok visina raste prema jugu i zapadu područja grada. Prosječna nadmorska visina grada iz ovog razloga iznosi 163 metra. Jug i zapad grada ujedno označavaju brdski dio Međimurja i tzv. Gornje Međimurje. U ovom smislu je područje Murskog Središća na granici Gornjeg (brdski dio) te Donjeg (nizinski dio) Međimurja. Donje se Međimurje odnosi na mursko porječje koje je izrazito nizinsko i iz tog razloga sklono poplavama. Brda Gornjeg Međimurja se, s druge strane, nerijetko smatraju posljednjim istočnim obroncima alpskog planinskog lanca.

Na prostoru grada prevladavaju aluvijalna tla, poglavito glinasta ilovača te treset i mulj, koja se prirodno nalaze uz rijeku Muru. Manjim dijelom, specifično u brdskom području nalazimo ilovasta tla na vapnenastoj podlozi. Ova su tla, za razliku od aluvijalnih tla manje plodna. Aluvijalno-močvarna glinasto-ilovasta tla koja nalazimo u većem dijelu područja grada (te koja se poklapaju s mikroregijom Donjeg Međimurja) humusna su i relativno visoke plodnosti što objašnjava visoku poljoprivrednu iskorištenost zemljišta.

Po pitanju voda, na području grada osim rijeke Mure nalazimo još tekućica (Brodec, Gornji i Dolnji potok, Koncovčak, Obodni kanal) te više prirodnih i umjetnih jezera (Mali Balaton, Napolitanke) manje površine. Ovi potoci i jezera, uz rijeku Muru, pridonose navodnjavanju poljoprivrednih zemljišta. Sama rijeka Mura specifična je po svojem toku kojeg karakteriziraju

meandri i mrtvaje. Osim prirodnih procesa, značajan je ljudski utjecaj na tok rijeke Mure. U šezdesetim godinama 20. stoljeća započela je znatna regulacija riječnog toka što je rezultiralo promjenom toka i stvaranjem novih vodenih formacija. Mura također predstavlja stanište većem broju biljnih i životinjskih vrsta, posebice riba, te ujedno i ribolovno područje.

Slika 9. Satelitska snimka grada Mursko Središće s vidljivim poljoprivrednim zemljištem; izvor: Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2018.-2023. Mursko Središće

Sastav flore na prostoru Grada reduciran je transformacijom močvarnih područja u oranice i naseljena područja. Hrast kitnjak, kesten i grab kulture su koje se danas zbog sječe rijetko mogu naći na ovom području, međutim očuvale su se zajednice hrasta lužnjaka, johe, topole i jasena u vlažnijem području. Klen i trešnja mogu se naći u sušem dijelu prostora Grada. Biljni pokrov također uključuje srednje i nisko raslinje močvarnog, livadnog (močvarne i dolinske livade) i vodenog tipa. Ipak, vegetacija je iznimno velikim dijelom pretvorena u obradive poljoprivredne površine, te je time od prirodnog pokrova ostao dio uz rijeku Muru (posebice sjeverne obale rijeke pod gradskom upravom) te manji izolirani šumarci raštrkani po teritoriju Grada.

Od većeg dijela zemljišta Grada kojeg sačinjava kultivirano zemljište, dominiraju oranice i u nešto manjem obujmu, livade. Osim razvijenog ratarstva, na prostoru Grada razvijeno je i voćarstvo. Velika iskoristivost zemljišta ukazuje na visoku razinu poljoprivredne produktivnosti.

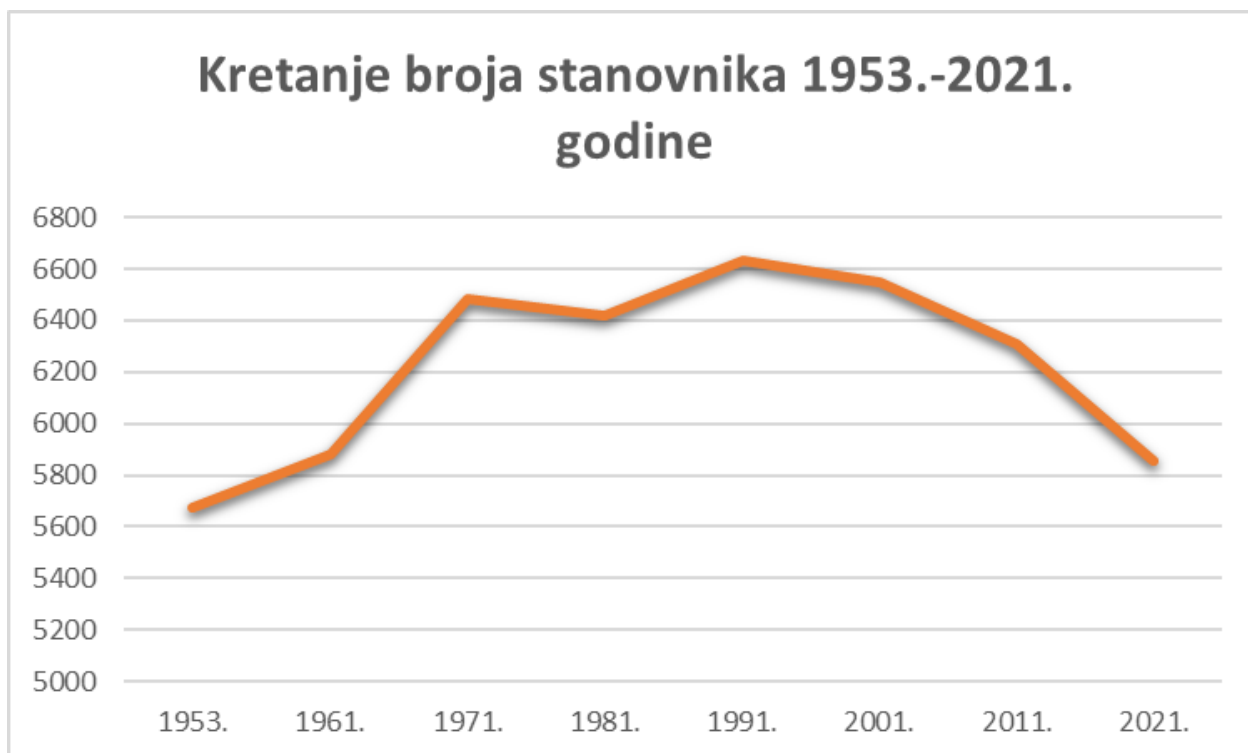
2.2. STANOVNIŠTVO

Poglavlje o stanovništvu donosi opće demografske pokazatelje, podatke o prirodnom kretanju stanovništva (prirodni prirast, natalitet, mortalitet i dr.), prostornom kretanju stanovništva (doseljeni i odseljeni kroz godine), dobno-spolnoj, obrazovnoj te etničkoj i vjerskoj strukturi stanovništva grada Mursko Središće, koristeći se podacima Državnog zavoda za statistiku i dodatnim izvorima za najrecentnija moguća godišnja razdoblja u trenutku pisanja dokumenta.

2.2.1. Demografska kretanja i pokazatelji

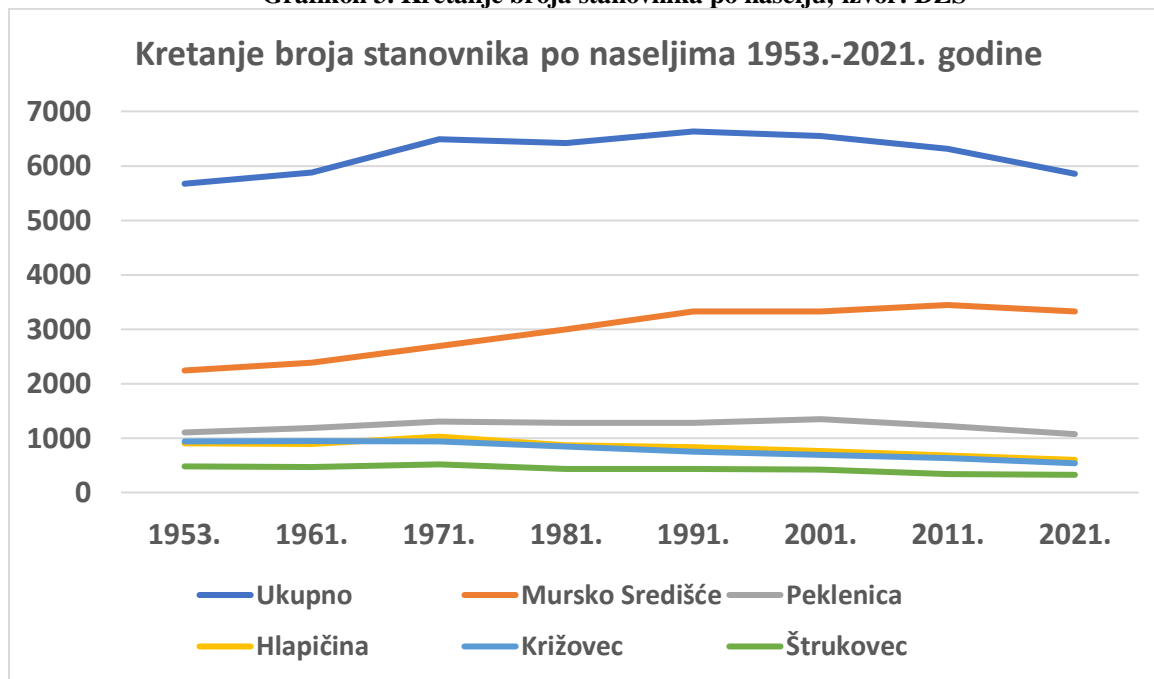
Na području grada Mursko Središće, na temelju podataka *Popisa stanovništva* iz 2021. godine, popisano je 5.855 stanovnika, što je u odnosu na prethodni *Popis 2011. godine* pad od 452 stanovnika (2011. godine broj stanovnika iznosio je 6.307), čime je nastavljen pad stanovništva koji traje od 1991. do danas. Ovaj je pad stanovnika u desetogodišnjem razdoblju najveći zabilježen od pada zabilježenog 2001. godine do 2011. godine koji je iznosio 241 stanovnika. Važno je napomenuti kako je do 1991. godine broj stanovnika kontinuirano rastao sve od prvog popisa 1857. uz iznimku cenzusnog razdoblja 1971. – 1981.

Grafikon 2. Kretanje broja stanovnika u gradu Mursko Središće; izvor: DZS

Za razliku od naselja Mursko Središće koje doživljava pad stanovnika tek nakon 1991. godine, pad stanovnika kontinuiraniji je u manjim, okolnim mjestima koja gravitiraju Murskom Središću te se u tim mjestima stanovništva smanjuje od 1971. godine, uz iznimku Peklenice koja je imala blagi period rasta u periodu 1981. – 2001.

Grafikon 3. Kretanje broja stanovnika po naselju; izvor: DZS

Kako bismo došli do uzroka pada stanovništva u gradu Mursko Središće u posljednja tri desetljeća, moramo uzeti u obzir faktore koji utječu na promjenu broja stanovnika, ali i na statističke faktore.

Bitno je napomenuti kako je metodologija korištena u *Popisu stanovništva 2011.* utjecala na percepciju stanja. Godine 2011. upisivali su se stanovnici grada s boravkom u stranoj državi, što nije slučaj s podacima *Popisa stanovništva 2021.* Dodatno, ulaskom Hrvatske u Europsku uniju djeca iseljenika stekla su pravo na rad u ostalim članicama EU, stoga razlika u službenom broju stanovnika nije rezultat isključivo velikog iseljavanja u ovom periodu već promjena u statističkoj metodologiji.

Rast broja stanovnika rezultat je pozitivnog prirodnog prirasta i imigracija, dok je pad stanovnika uvjetovan višim mortalitetom i negativnom migracijskom bilancom. Ukupno kretanje stanovništva rezultanta je zajedničkog djelovanja prirodnoga prirasta (odnosa nataliteta i mortaliteta) i migracijske bilance (odnosa imigracije i emigracije), stoga se u nastavku prikazuju navedeni parametri.

2.2.2. Prirodno kretanje stanovništva

Omjer živorođenih i umrlih primarni je demografski pokazatelj, te ga možemo nazvati prirodnim kretanjem stanovništva. On uvelike diktira opće kretanje stanovništva na određenom prostoru i nužno ga je analizirati. Prirodno kretanje stanovništva gleda se prema zadnjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2022. godine kada je za Grad Mursko Središće zabilježen negativni prirodni prirast od -9 (64 rođenih u odnosu na 73 umrlih), što čini vitalni indeks Grada (živorođeni na 100 umrlih) 87,7 čime je on značajno iznadprosječan u odnosu na vitalni indeks Međimurske županije (71,4) i Republike Hrvatske (59,5). Premda je vitalni indeks viši u odnosu na prosjek, i dalje je prirodni prirast negativan što ukazuje na trend smanjenja broja stanovnika iz aspekta prirodnog kretanja stanovništva.

Zanimljivo je napomenuti kako je vitalni indeks Grada samo godinu ranije (2021.) iznosio gotovo 97,0 sa 64 živorođenih na 66 umrlih, čime je prirast zamalo uvećan do nule i demografsko stanje po pitanju prirodnog kretanja stabilizirano.

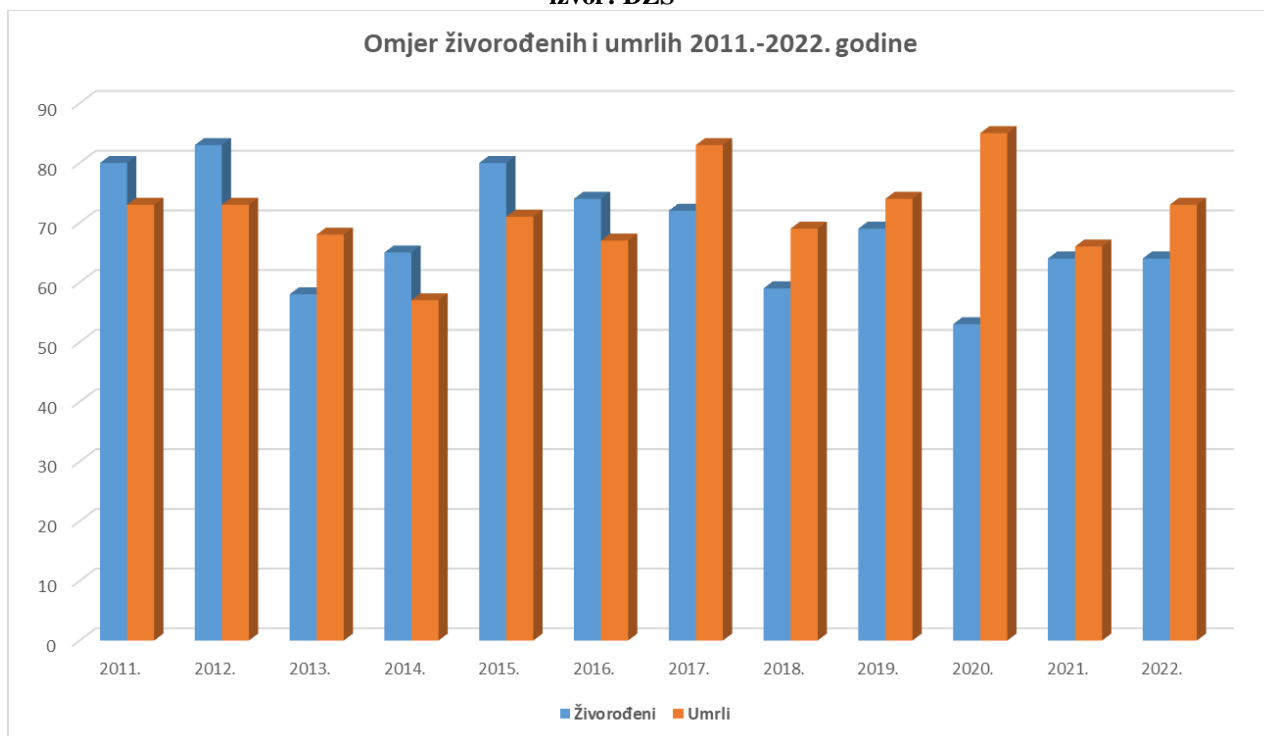
Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva grada Mursko Središće 2022. godine; izvor: DZS

PODRUČJE	ROĐENI		UMRLI	PRIRODNI PRIRAST	BRAKOVI		VITALNI INDEKS (ŽIVOROĐEN I NA 100 UMRLIH)
	Živorodeni	Mrtvorodeni			Sklopljeni	Razvedeni	
Republika Hrvatska	33.883	144	56.979	-23.096	18.074	4.808	59,5
Međimurska županija	1.060	6	1.485	-425	399	129	71,4
Grad Mursko Središće	64	0	73	-9	29	5	87,7

Uzevši u obzir podatke *Popisa stanovništva 2011.* do podatke DZS-a o prirodnom kretanju stanovništva iz 2022. godine, zaključuje se da je došlo do određene promjene u prirodnom kretanju: omjer živorođenih i umrlih postojan je u prvoj polovici desetljeća: 2011., 2012., 2014., 2015. te 2016. godina imale su pozitivni vitalni indeks, dok je 2013. godina jedina imala negativni. Svaka godina od 2017. nadalje ima negativni vitalni indeks, uz rekordnu godinu

2020. u kojoj je prirodni prirast iznosio -32 (s vitalnim indeksom 62,4). Posljednjih godina broj umrlih redovito nadmašuje broj živorođenih, premda ne u drastičnom omjeru izuzev spomenute 2020. godine (rekordni broj od 85 umrlih). Prirodni pad tipičan je gotovo za sve krajeve Republike Hrvatske, stoga trenutna bilanca prirodnog prirasta u iznosu -9, premda iznad prosjeka, nije neočekivana.

Grafikon 4. Prirodno kretanje stanovništva grada Mursko Središće u razdoblju od 2011. do 2022. godine; izvor: DZS

Ključno je napomenuti kako stopa nataliteta brojčano fluktuirala te zasad ne možemo govoriti o njezinom značajnom smanjenju unazad 10 godina. Uzrok omjera prikazanog na Grafikonu 4. velikim je dijelom uvećana stopa mortaliteta starijeg kontingenta stanovništva.

2.2.3. Prostorno kretanje stanovništva

Migracije podrazumijevaju stalnu promjenu mjesta boravka ili stanovanja te se stoga ne odnose na, primjerice, dnevne migracije zaposlenog stanovništva. Migracije mogu biti privremene ili stalne, te unutarnje (unutar iste države) ili vanjske (iz ili u drugu državu). Unutarnje migracije dodatno možemo podijeliti na migracije unutar iste županije ili iz/u drugu županiju. Opće kretanje stanovništva uvelike je uvjetovano migracijama koje zajedno nazivamo prostornim kretanjem stanovništva, stoga je nužno provjeriti dostupne podatke kako bismo dobili kompletnu demografsku sliku.

Prostorno kretanje stanovništva promatra se prema doseljenom i odseljenom stanovništvu posebno za 2022. godinu te za prijašnje godine prema podacima DZS-a. Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo dijeli se prema doseljenima/odseljenima iz/u drugi grad/općinu iste županije, iz/u drugu županiju te iz/u inozemstvo.

Prema tome, u 2022. godini u gradu Mursko Središće više je stanovnika odselilo (244) nego što je doselilo (148) što označava saldo migracije -96. Ovo je gotovo dvostruko niži saldo u odnosu na županijski (-49). Ova je brojka ispod prosjeka i u odnosu na Republiku Hrvatsku koja uvelike zahvaljujući porastu imigracije ima pozitivni saldo u iznosu 11.685.

Iz pokazatelja se također može zaključiti kako značajan broj (50%) odseljenika migrira u inozemstvo, što ukazuje na nacionalni trend iseljavanja radno sposobnog stanovništva.

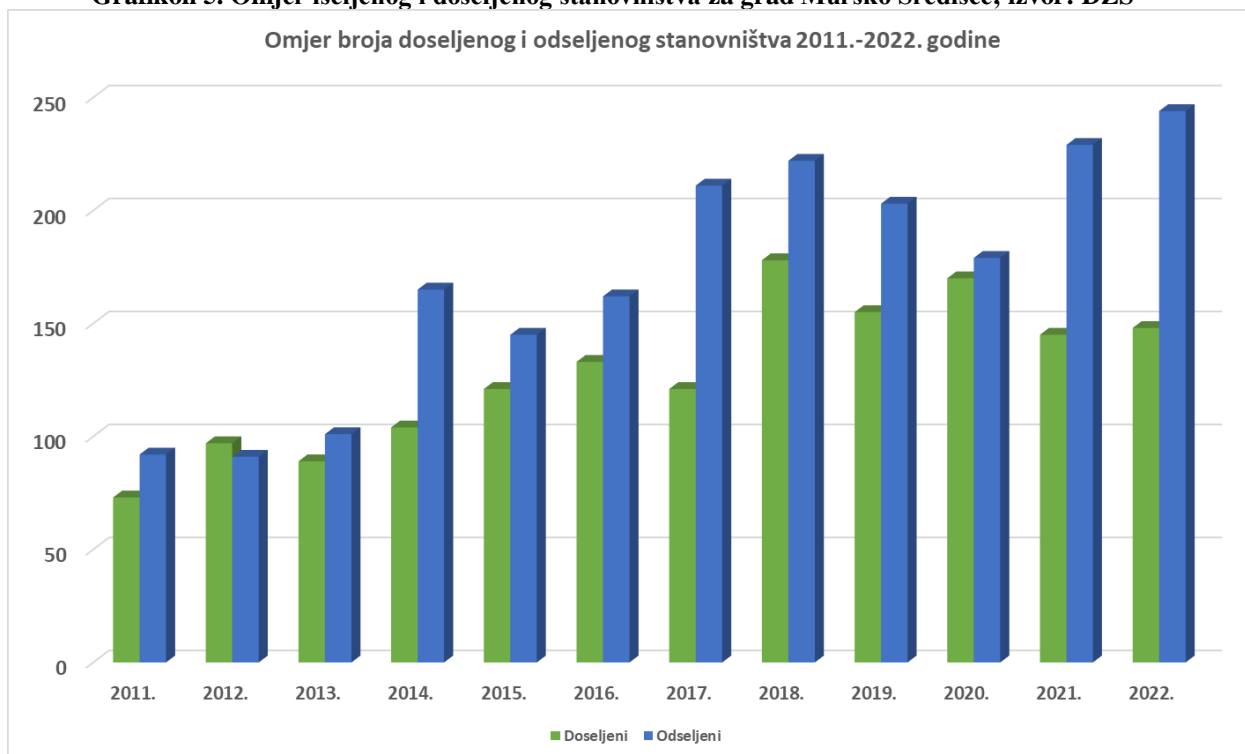
Tablica 2. Prostorno kretanje stanovništva grada Mursko Središće 2022. godine; Izvor: DZS

PODRUČJE	DOSELJENO I ODSSELJENO STANOVNIŠTVO U 2022. GODINI							
	DOSELJENI				ODSELJENI			
	ukupno	Iz drugoga grada/općine iste županije	iz druge županije	iz inozemstva	ukupno	U drugi grad/općinu iste županije	u drugu županiju	u inozemstvo
Republika Hrvatska	57.972	/	/	57.972	46.287	/	/	46.287
Međimurska županija	1.926	/	428	1.498	1.975	/	462	1.513
Grad Mursko Središće	148	63	15	59	244	84	28	121

U promatranom desetogodišnjem razdoblju od 2011. do 2021. godine vidimo da je migracijski saldo kontinuirano negativan (uz iznimku 2012. godine gdje je bilo 97 doseljenih i 91 odseljenik). Počevši s 2014. godinom, naglo je porastao broj odseljenika te u 2022. godini govorimo o rekordnom broju odseljenika (244) s područja grada Mursko Središće. Usporedno s time, od 2014. godine postepeno raste broj doseljenika (2018. godina bila je rekordna sa 178 novih doseljenika), primarno iz ostatka županije, premda broj doseljenih ne dostiže razinu broja odseljenika (koji primarno emigriraju u inozemstvo). Ovaj omjer približno je sličan omjeru i za Međimursku županiju u kojoj je broj doseljenika u konstantnom porastu, premda broj odseljenika stagnira. U omjeru doseljenih u grad također raste udio doseljenika iz inozemstva,

koji u 2022. godini iznosi 40%, u odnosu na deset godina ranije (2011. godina) kad je iznosio 5%.

Grafikon 5. Omjer iseljenog i doseljenog stanovništva za grad Mursko Središće; izvor: DZS

Među glavnim razlozima povećanog iseljavanja u razdoblju od 2014. do 2022. godine, uzevši u obzir mjesto iseljavanja (inozemstvo) je potraga za boljim životom (povećanje životnog standarda, potraga za poslom, ekonomske prilike), dok je isti razlog doseljavanja za stanovništvo iz ostatka Međimurske županije koje dolazi u Mursko Središće, te posebice za doseljenike iz inozemstva.

Uzevši u obzir blago negativni prirodni prirast koji graniči sa stagnacijom te (u usporedbi s Međimurskom županijom i Republikom Hrvatskom) izrazito niskim saldonom migracije, dolazimo do negativnog kretanja broja stanovnika koje dolazi do izražaja posebice u posljednjem desetljeću.

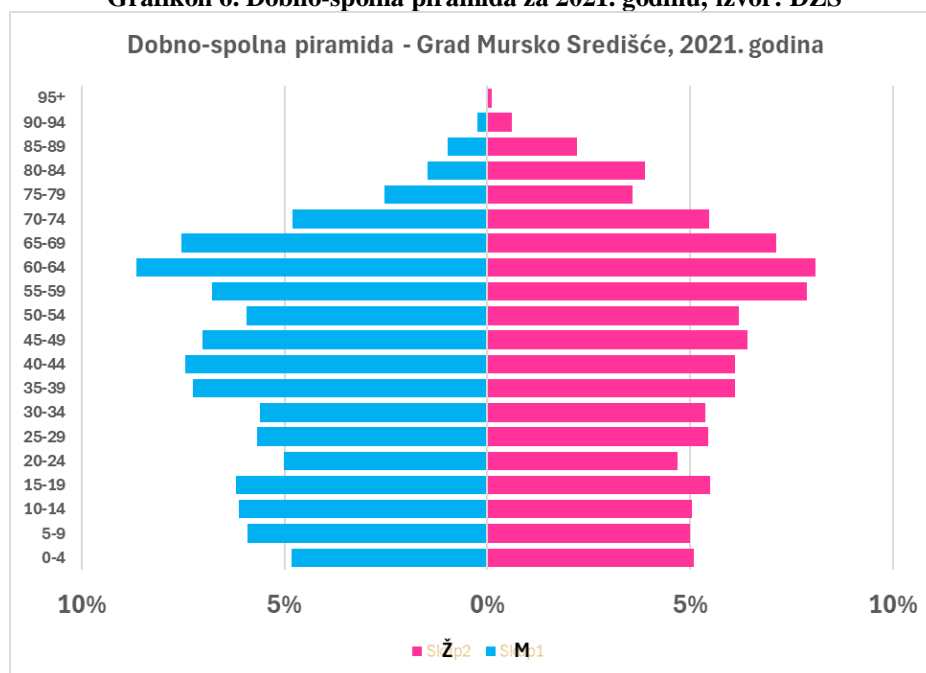
Najveći broj dnevnih migranata odnosi se na zaposlene, dok se manji dio odnosi na učenike i studente. Prema podacima iz 2011., godine, 30% stanovnika (1.879) dnevno je migriralo, od čega je čak 75% bilo zbog zaposlenja. Većina u tom postotku dnevno je migrirala unutar županije, ali izvan grada. 7,4% dnevnih migranata odnosilo se na zaposlene u inozemstvu, većinom u Sloveniji i Austriji.

2.2.4. Dobno-polna struktura stanovništva

Dobno-polna (biološka) struktura stanovništva prikazuje prošli, sadašnji i budući razvoj populacije promatranog područja. Ona je ujedno i najrelevantniji pokazatelj demografske reprodukcije i ekonomske aktivnosti stanovništva.

Podaci o dobno-polnoj strukturi stanovništva za grad Mursko Središće (prema *Popisu stanovništva 2021.*) ukazuju na to da je najveći broj stanovnika grada dobno u rasponu od 35 do 70. godina, s naglaskom na brojnost stanovništva u rasponu od 60. do 64. godine. Vizualno gledano, dobno-polna piramida stanovništva grada Mursko Središće za 2021. godinu konstriktivnog je tipa, što ukazuje da prevladava starije stanovništvo, s naglaskom na sredovječnu populaciju. Ovo ukazuje na postepeno starenje stanovništva i manji broj mlađe populacije i rođenih u odnosu na stanovništvo rođeno u periodu 1954. do 1986. godine koje prevladava u populacijskoj slici. Možemo govoriti o padu nataliteta unatrag nekoliko godina, s obzirom na to da je brojnost dobne skupine 0.-4. godine među nižima, uz ostatak mlađe populacije do 19 godina. Najmanja dobna skupina u populaciji grada jest ona u rasponu 20.-24. godine što se može objasniti i migracijskim faktorima. Spolna struktura stanovništva ukazuje na ujednačenost, uz odstupanja kod populacije 75.-95.+ što se objašnjava dužim životnim vijekom žena u odnosu na muškarce. Također, donekle je veći broj dječaka u dobnoj skupini 5.-20. godina, nego što je to djevojčica. Za područje dakle vrijedi opće pravilo da se rađa veći broj muške nego ženske djece, te da životni vijek žena traje duže od životnog vijeka muškaraca.

Grafikon 6. Dobno-polna piramida za 2021. godinu; izvor: DZS

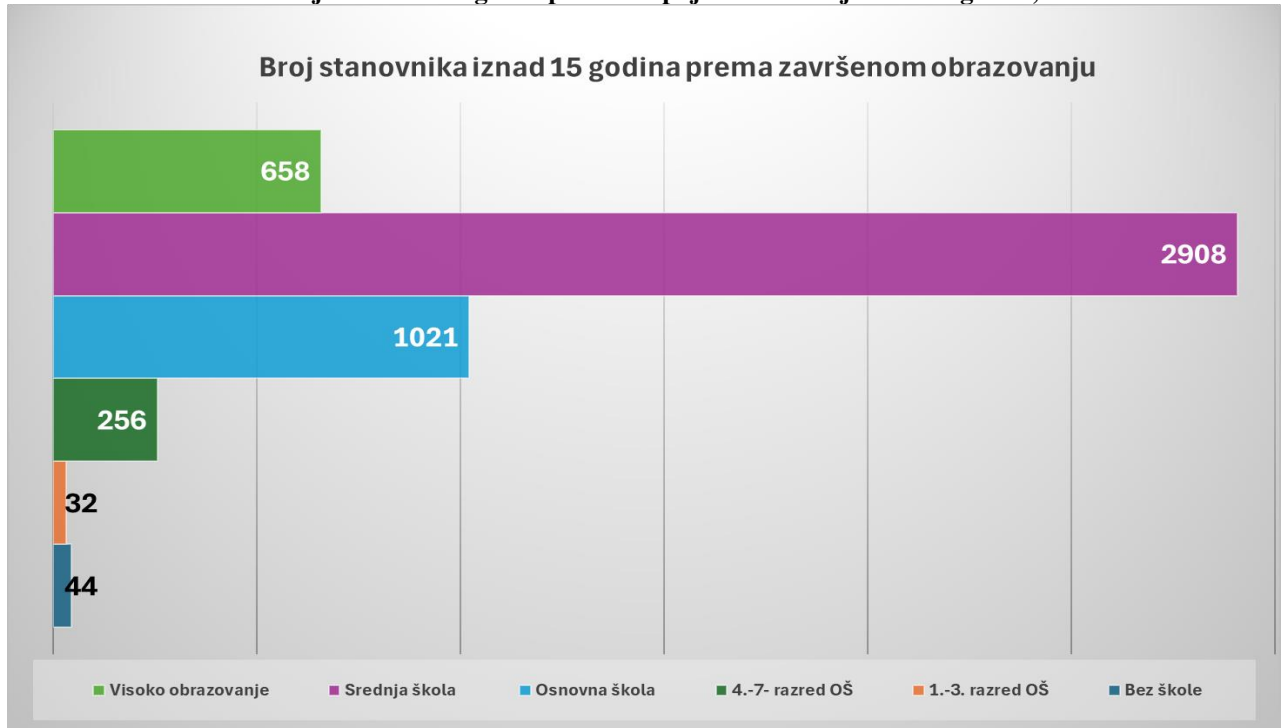
Ipak, prosječna starost iznosi 43 godine što se poklapa sa županijskim prosjekom (42,9 godina) te je niže od nacionalnog prosjeka (44,3 godine). Postotak mladih osoba (do 20 godina) u ukupnoj populaciji grada iznosi 22%, dok udio starog stanovništva (više od 60 godina) iznosi 29%. Omjer muškog i ženskog stanovništva u ukupnoj je populaciji praktički podjednak, gdje iznosi 49% kod muškaraca i 51% kod žena.

Indeks starosti jedan je od demografskih pokazatelja koji se tumači kao omjer starog i mladog stanovništva (pomnoženog s brojem 100). Svako područje čiji indeks starosti premašuje vrijednosti od 140 zahvaćeno je procesom depopulacije. Indeks starosti na razini grada Mursko Središće iznosi 130.5, što znači da na svakih 100 mladih osoba dolazi 130 starijih. Potonji podatak ukazuje na to da možemo govoriti o starenju stanovništva a ne o značajnoj depopulaciji, iako ju možemo predvidjeti uzevši u obzir pokazatelje.

2.2.5. Obrazovna struktura stanovništva

Gledajući obrazovnu strukturu stanovništva, uočavamo kako 2021. godine 93% stanovništva starijeg od 15 godina ima završen određen stupanj obrazovanja, dok 7% nije obrazovano ili nije završilo osnovnu školu. Značajna većina (59%) ima završenu srednju školu, 21% stanovnika grada ima završenu osnovnu školu dok je 13% stanovnika visoko obrazovano (uključujući 2 doktora znanosti). Značajno je kako je u razdoblju od prethodnog *Popisa stanovništva 2011.* godine do 2021. godine došlo do pomaka po pitanju obrazovanja: stanovnici sa završenom srednjom školom broje 59% u odnosu na prijašnjih 54%, dok je udio visokoobrazovanih u gradu narastao s 9% na 13%. Ipak, najznačajniji je pad broja stanovnika koji nemaju završeno osnovnoškolsko obrazovanje: 2011. godine iznosio je 829 stanovnika, a 2021. godine 332, što je više nego dvostruko smanjenje.

Grafikon 7. Prikaz broja stanovnika grada prema stupnju obrazovanja u 2021. godini; izvor: DZS

Tablica 3. Usporedba broja populacije prema stupnju obrazovanja 2011. i 2021. godine; izvor: DZS

Broj stanovnika prema stupnju obrazovanja – Mursko Središće	Broj stanovnika iznad 15 godina	Bez škole	1.-3. razred OŠ	4.-7. razred OŠ	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje
2011.	5237	73	37	719	1108	2817	480
2021.	4919	44	32	256	1021	2908	658

Promatrajući stupanj obrazovanja iz rodnog aspekta, može se primijetiti kako je među stanovništvom sa završenom osnovnom školom nešto više žena nego muškaraca, dok je obrnuta situacija kod onih sa završenom srednjom školom. Razlike su znatne: završenu osnovnu školu je 2021. imalo 317 muškaraca i 704 žene, dok je završenu srednju školu 2021. godine imalo 1.713 muškaraca te 1.195 žena. U visokom obrazovanju ima nešto više žena nego muškaraca, premda razlike nisu drastične kao kod navedenih slučajeva.

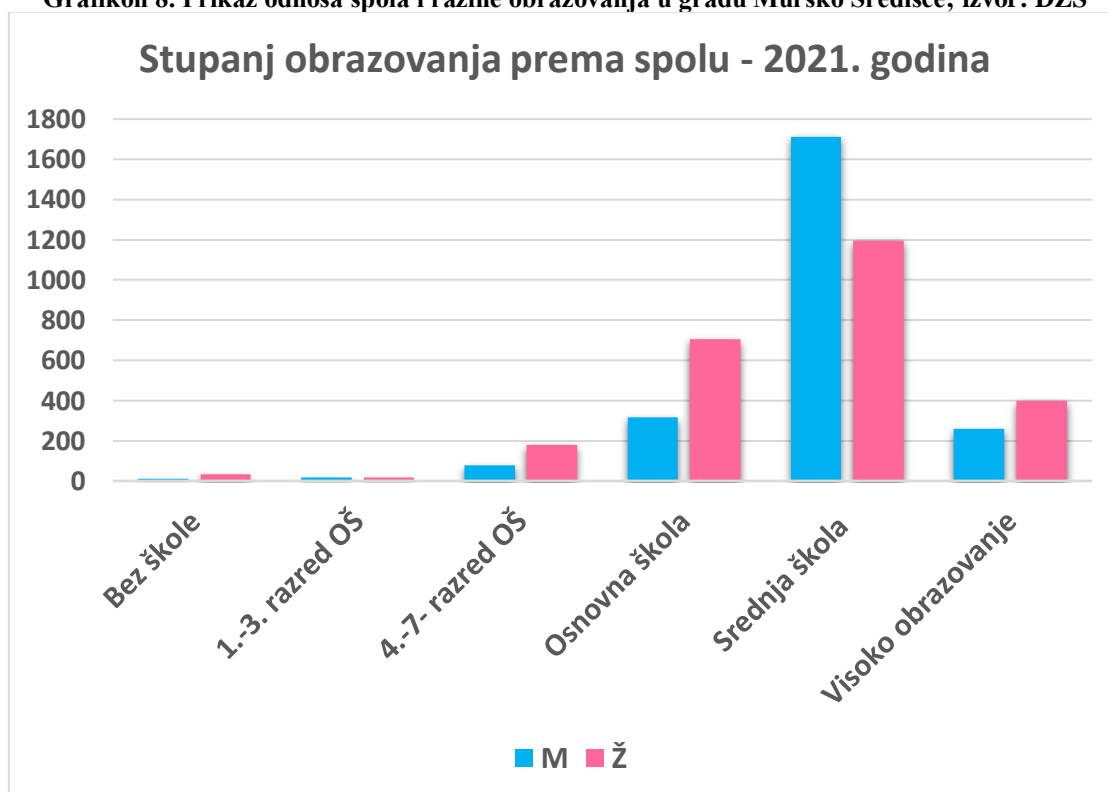
S obzirom na to da znatno veći broj muškaraca ima srednji stupanj obrazovanja u odnosu na žene, možemo govoriti o nesrazmjeru u obrazovanju na temelju spola; ovo se može objasniti društvenim normama koje utječu na očekivani stupanj obrazovanja za žene i muškarce,

posebice kod starijih generacija. U odnosu na muškarce, žene su manje zastupljene u zanatskim/obrtničkim zanimanjima za koje je potrebna srednja izobrazba, stoga se ovaj stupanj obrazovanja više očekivao kod muškaraca. Razmjer žena u odnosu na muškarce po pitanju visokog obrazovanja može ukazivati na obrazovnu egalitarnost prisutniju kod mlađih generacija, te potencijalno i veća očekivanja za visoku izobrazbu kod žena.

Nezanemariv faktor je i etnicitet, uzevši u obzir da je u prosjeku stupanj obrazovanja niži kod romske populacije u odnosu na većinsko hrvatsko stanovništvo.

Na području grada djeluju dvije institucije predškolskog obrazovanja: vrtići „Pahuljica” i „Maslačak”. Uz dva vrtića koja se nalaze u naselju Mursko Središće, u naselju Peklenica djeluje i područna služba vrtića „Maslačak“. Od institucija osnovnog obrazovanja u naselju Mursko Središće djeluje Osnovna škola Mursko Središće te dvije područne škole (Peklenica i Hlapičina). Na teritoriju grada nema institucija srednjeg i visokog obrazovanja. Srednjoškolci gravitiraju školama u Čakovcu, Prelogu i Varaždinu, dok su glavni izbor za visoko obrazovanje Zagreb, Čakovec, Varaždin te sveučilišta u Sloveniji.

Grafikon 8. Prikaz odnosa spola i razine obrazovanja u gradu Mursko Središće; izvor: DZS

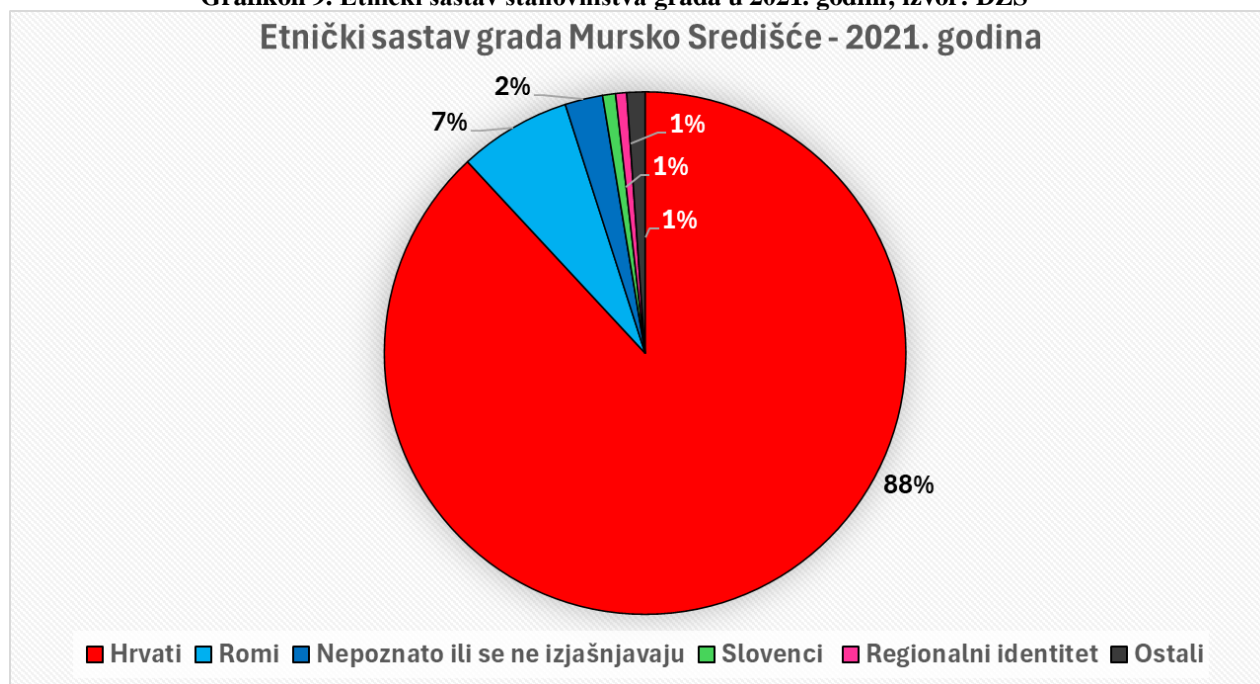

2.2.6. Sastav stanovništva prema vjeri, narodnosti i jeziku

Prema *Popisu stanovništva 2021.*, etnička struktura grada Mursko Središće uvelike je homogena. Velika većina stanovnika (5.157) izjašnjava se kao Hrvati, 408 stanovnika izjašnjava se kao Romi te 47 kao Slovenci. Regionalnu pripadnost izražava 40 stanovnika, 31 stanovnik se ne izjašnjava, dok se za 106 stanovnika ne zna. Ostali stanovnici pripadnici su narodnosti koje ne prelaze statistički značajan prag. U gradu Mursko Središće postoji značajno prisustvo romske nacionalne manjine koja je uvelike koncentrirana u romskom naselju Sitnice u sklopu naselja Mursko Središće. Pripadnici slovenske nacionalne manjine najprisutniji su u pograničnom području, specifično naselju Mursko Središće.

U desetogodišnjem razdoblju od 2011. do 2021. godine, postotak Hrvata u populaciji pao je s 93% na 88%, dok se postotak Roma povećao s 4,5% na 7%. Nije bilo većih promjena po pitanju pripadnika ostalih narodnosti, osim blagog pada slovenskog stanovništva koje i dalje broji 1%.

Grafikon 9. Etnički sastav stanovništva grada u 2021. godini; izvor: DZS

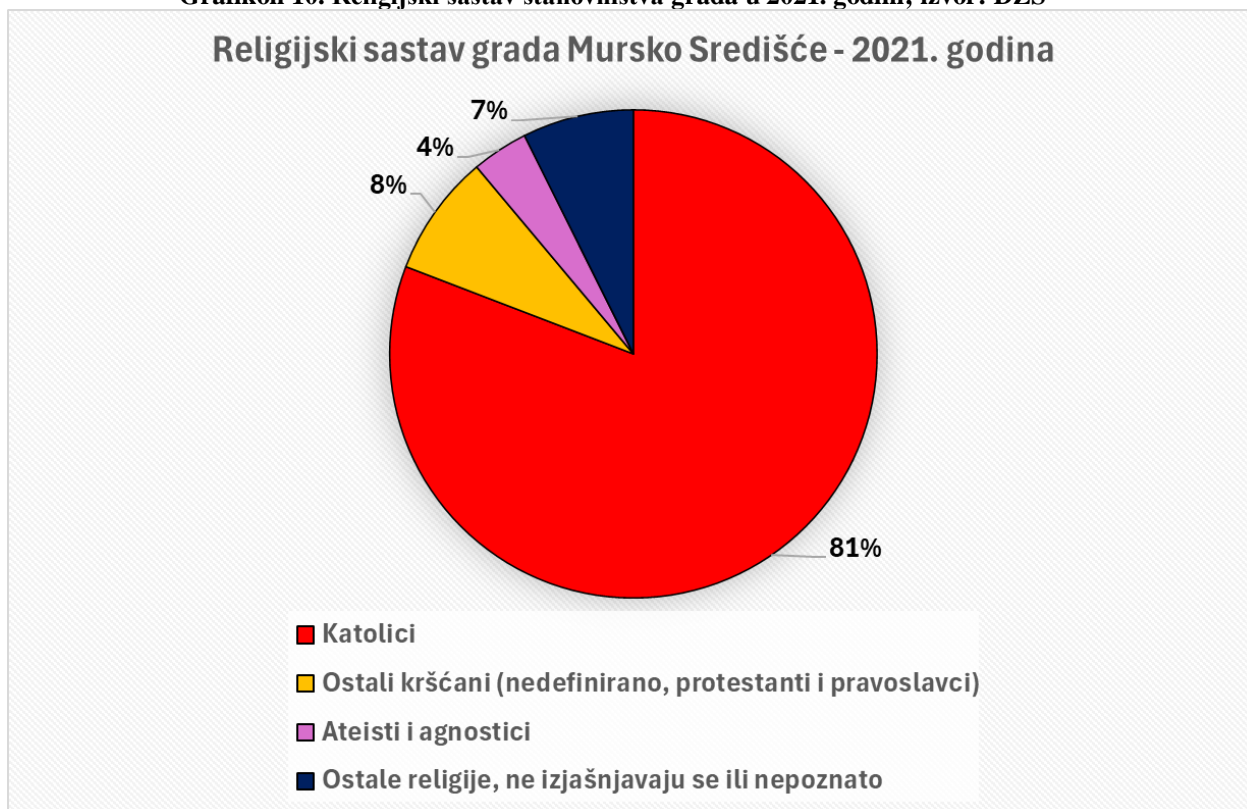
Između etničke i vjerske slike stanovništva ovog kraja ima značajnih preklapanja. Većina stanovnika izjašnjava se katolicima (4.732), dok među ostalim kršćanima ima 417 „ostalih“, 36 protestanata i 19 pravoslavaca. Bitno je napomenuti kako Međimurje ima povijesnu religijsku manjinu protestanata još iz doba Reformacije, dok u modernom kontekstu postoji određen broj pripadnika baptističke Crkve sa sjedištem u naselju Mursko Središće. Ateisti i agnostici zajedno broje 219 stanovnika na području grada, dok se čak 7% stanovnika ne izjašnjava, status im je nepoznat ili su pripadnici statistički neznačajnih denominacija, religija ili uvjerenja.

U odnosu na prošlo cenzusno razdoblje, broj katolika se smanjio s 93% na 81% što je ujedno najznačajnija promjena u religijskom sastavu grada. Broj „ostalih kršćana“ porastao je s 0,2% u 2011. na 7% u 2021. godini, dok je broj onih čija se religija na *Popisu* vodi pod „nepoznato“ porastao s 0,2% na 5%. Također, broj ateista i agnostika porastao je s 3% na 4%.

Ova promjena u brojkama može se objasniti načinom na koji je provedeno ispitivanje za *Popis stanovništva 2021*. Naime, uz standardne kršćanske denominacije prisutna je i opcija „ostali kršćani“ bez pojašnjenja, uslijed čega je tijekom provođenja cenzusa zasigurno u znatnom broju došlo do nedostatka specifikacije (uz činjenicu da je omogućeno i *online* popisivanje) od strane ispitanih i samih ispitivača. Imajući ovu činjenicu na umu, možemo reći da broj katolika u populaciji može iznositi u bilo kojem postotku od 81% do 89% (ili više uzevši u obzir kategoriju „nepoznato“), stoga pad nije toliko drastičan koliko službeni podaci daju naslutiti.

Naselje Mursko Središće predstavlja župni centar župe Mursko Središće koja upravno spada pod Varaždinsku biskupiju.

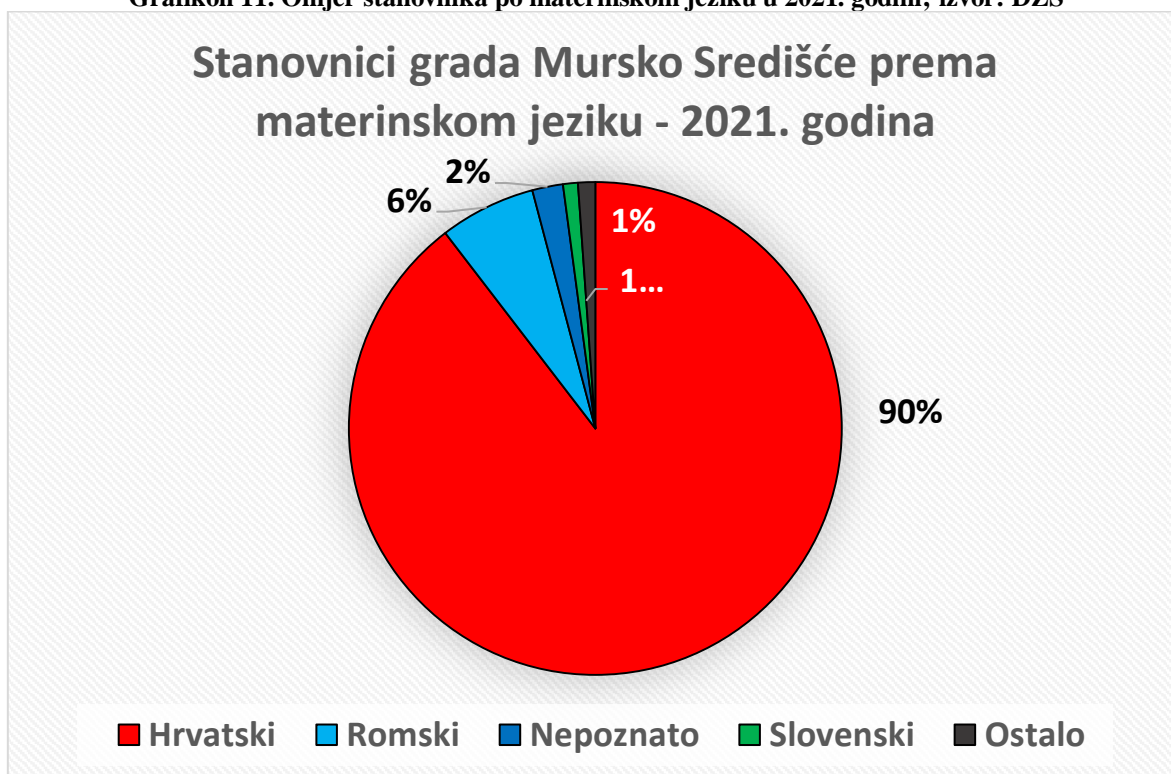
Grafikon 10. Religijski sastav stanovništva grada u 2021. godini; izvor: DZS

Jezična slika stanovništva grada slijedi etničku sliku: hrvatski jezik materinji je jezik za 5245 stanovnika, romski za 369, te slovenski za 57 stanovnika. U odnosu na *Popis stanovništva* iz 2011. godine, postotak stanovnika kojima je hrvatski jezik materinji smanjio se s 93% na 89%, onima kojima je to isto romski povećao se s 5% na 6%, dok je postotak onih kojima je slovenski

materinji jezik ponovno 1%. Glavna je razlika u postotku onih kojima je materinji jezik „nepoznat“ – 2011. godine iznosio je 0,2%, dok 2021. iznosi 2%.

Grafikon 11. Omjer stanovnika po materinskom jeziku u 2021. godini; izvor: DZS

2.3. GOSPODARSTVO

Poglavlje o gospodarstvu sadržava pregled općih gospodarskih značajki grada Mursko Središće, stupnja razvijenosti i usporedbu s drugim pokazateljima, stanje na tržištu rada i pregled po gospodarskim djelatnostima – od poslovnog okruženja u vidu poduzetništva i obrtništva, do stanja industrijskih i uslužnih djelatnosti te poljoprivredne proizvodnje na području grada.

2.3.1. Obrtništvo i poduzetništvo

Međimurje se tradicionalno smatra pogodnom regijom za razvoj obrta i malih poduzeća, stoga je koncentracija ovih poslovnih subjekata znatno visoka na području grada Mursko Središće. Najvažniju i najznačajniju ekonomsku aktivnost grada predstavljaju lokalni obrti te mala i srednja poduzeća. Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za 2024. godinu, grad Mursko Središće ima 91 aktivan obrt, dok je prema podacima Upravnog odjela za gospodarske djelatnosti Međimurske županije za 2015. godinu na teritoriju grada djelovalo 11 poduzetničkih zona s više od 20 poduzeća i pripadajućih pogona.

Postoji znatan broj poduzeća koja se bave građevinom, proizvodnjom, montažom i popravcima, premda je u posljednjem desetljeću narastao broj manjih poduzeća koja se bave savjetovanjem ili računarstvom/programiranjem, čime je porastao udio zaposlenih u kvartarnom sektoru u odnosu na tradicionalno najzastupljeniji sekundarni sektor. U tercijarnom sektoru dominiraju obrti koji se bave njegom (frizeri, kozmetika i slično).

Činjenicu da je grad Mursko Središće pogodan za malo i srednje poduzetništvo podupire nerazmjer između malog broja obrta koji se zatvaraju u odnosu na broj obrta koji se otvaraju. Također, ne može se govoriti o opasnosti gubitka određene vrste industrije s obzirom na to da u gradu postoji znatna raznolikost obrta, te ne postoji trend zatvaranja određene vrste obrta.

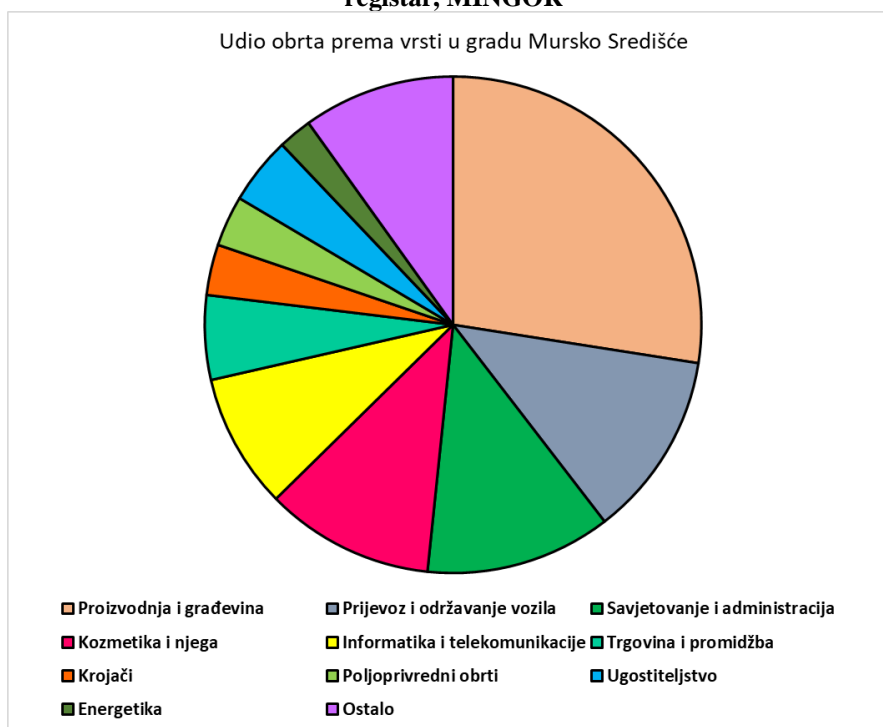
28% obrta specijalizirano je za građevinu, popravke, montažu, 12% za prijevoz i održavanje vozila, 12% za knjigovodstvo i administraciju te 11% kozmetiku i njegu. Ostale vrste obrta imaju udio manji od 10%, premda je udio od 9% značajan jer se odnosi na obrte koji se bave informatikom, programiranjem i telekomunikacijama. Ovakav sastav obrta ukazuje na značajnu razinu modernizacije gospodarstva u gradu.

Nužno je napomenuti kako u određenim slučajevima obrt djeluje na više područja (primjerice, trgovina i ugostiteljstvo), međutim radi jednostavnijeg prikaza u izračun omjera ulazi samo primarna djelatnost svakog gospodarskog subjekta.

Tablica 4. Broj aktivnih obrta u gradu Mursko Središće po vrsti u travnju 2024. godine; izvor: Obrtni registar, MINGOR

Vrste i broj obrta u gradu Mursko Središće u 2024. godini	
Proizvodnja, ručni rad, popravci i ugradnja	11
Kozmetika i njega	10
Savjetovanje i administracija	10
Građevina	10
Popravak i održavanje vozila	6
Prijevoz	5
Programiranje	5
Ugostiteljstvo	4
Soboslikarstvo	4
Foto obrt / print	3
Poljoprivredni obrti i proizvodnja hrane	3
Krojači	3
Dizajn	2
Promidžba	2
Umjetnost	2
Informatika	2
Energetika	2
Trgovina u užem smislu	1
Znanost	1
Telekomunikacije	1
Briga o ljubimcima	1
Praonica rublja	1
Prevođenje	1
Zlatarna	1
UKUPNO	91

Grafikon 12. Grafički prikaz omjera obrta po tipu djelatnosti u travnju 2024. godine; izvor: Obrtni registar, MINGOR

Što se tiče poduzetništva, za grad Mursko Središće koriste se podaci FINA-e iz 2020. godine. Grad Mursko Središće te je godine imao 173 poduzetnika, 1.193 zaposlenih u poduzećima te su ukupni prihodi iznosili 443.137.000,00 HRK. Dobit je iznosila 29.412.000,00 HRK, a gubitak 5.510.000,00 HRK, iz čega bilanca ukupne dobiti iznosi 23.901.000,00 HRK. Uspoređujući brojke s ostalim jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj, grad je 92. po redu po pitanju broja poduzetnika, 101. po broju zaposlenih u poduzećima, 133. po ukupnim prihodima, 121. po dobiti, 196. po gubitku te 99. po neto dobiti za godišnje razdoblje (od 556 upravnih jedinica koje su bile predmet usporedbe). Ovime se grad Mursko Središće svrstao u gornju četvrtinu jedinica lokalne samouprave po pitanju dobiti od poduzetništva te broja poduzetnika i zaposlenih što ukazuje na poduzetnički karakter ovog područja te postojanje pogodne klimu za poduzetništvo. Točne brojke nalaze se u Tablici 5.

Na županijskoj razini, Grad Mursko Središće četvrta je od 25 jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj županiji po pitanju broja poduzetnika, što je značajno iznad prosjeka. Grad je šesti po dobiti i gubitku, sedmi po ukupnim prihodima, ali tek 19. po broju zaposlenih u poduzećima što je ispod županijskog prosjeka.

Tablica 5. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po županijama i gradovima/općinama RH s pripadajućim rangovima u 2020. godini (iznosi u tisućama kuna); izvor: FINA

	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi u mil. (HRK)	Dobit razdoblja u mil. (HRK)	Gubitak razdoblja u mil. (HRK)	Neto dobit u mil. (HRK)
Međimurska županija	3.547	28.768	16.181.759	1.025.890	161.653	864.237
Grad Mursko Središće	173	1.193	443.137	29.412	5.510	23.901

Grad Mursko Središće u ovom smislu u 2020. godini sačinjava znatan dio financijske dobiti Međimurske županije po pitanju prihoda od poduzetništva. Od svih općina i gradova u Međimurskoj županiji, grad Mursko Središće je po totalnoj neto dobiti na 6. mjestu od 25, te predstavlja značajni centar poduzetništva.

Proizvodno-poslovne djelatnosti (poduzetništvo) predstavljaju važnu gospodarsku granu, a u smislu brzine razvoja i najvažniju granu jer ona osigurava preduvjete za zapošljavanje, infrastrukturnu opremljenost i uređenje naselja. Također predstavlja važan element kada je riječ o demografskoj revitalizaciji, stoga napredak u ovom sektoru mora biti jedan od ključnih ciljeva manjih i srednjih jedinica lokalne samouprave.

Tablica 6. Pregled poduzetničkih zona u gradu Mursko Središće – stanje iz 2015. godine; izvor: Ažuriran pregled poduzetničkih zona Međimurske županije, Upravni odjel za gospodarske djelatnosti

Poduzetnička zona	Mjesto	Ukupna površina (m ²)
Poslovna zona zapadno od državne ceste D 209	Mursko Središće	27.323
Hlapičina	Mursko Središće	58.000
Križovec	Mursko Središće	67.000
Peklenica	Peklenica	40.000
Poslovna zona istoka - Mural	Mursko Središće	70.386
Zona u sjeverozapadnom dijelu grada	Mursko Središće	40.500

Zona uz Tekstilnu ulicu	Mursko Središće	310.601
Istarsko naselje	Mursko Središće	41.925
Privredna zona Mursko Središće, jugoistočni dio naselja uz ulicu Marka Kovača	Mursko Središće	47.618
Poduzetnička zona Jug	Mursko Središće	400.000
Gospodarska zona Brezje	Mursko Središće	120.000

Na području grada u 2023. godini djelovalo je 40 aktivnih privatnih poduzeća, prema podacima Financijske agencije. Od ovih 40 poduzeća, 2 su mala poduzeća, dok je 38 mikro poduzeća. Najviše se poduzeća bavi građevinom, cestovnim prijevozom robe, elektroinstalacijom i trgovinom. Najveći je prihod ostvarila tvrtka INTER-VILIČARI d.o.o. (nespecijalizirana trgovina ne veliko), dok je najviše zaposlenih bilo u tvrtki DOBRANIĆ d.o.o. (cestovni prijevoz robe) koja je ujedno druga po ukupnom prihodu.

2.3.2. Poljoprivreda

Područje grada Mursko Središće do pojave rudarske industrije većinski je obilježavalo bavljenje poljoprivrednom djelatnošću. Šumski pokrov već je gotovo u potpunosti iskrčen do ovog razdoblja, stoga ne možemo govoriti o postojanju šumarske industrije u ovom kraju. Dominacija poljoprivredne proizvodnje nestala je u ranom 20. stoljeću, te danas nalazimo samo manji broj poljoprivrednih proizvođača u ukupnoj gospodarskoj slici grada. Ipak, ovo ne znači da grad nije proizvođač prehrambenih proizvoda, pogotovo uzevši u obzir visoku razinu kultivacije zemljišta.

Poljoprivrednici se u ovom kraju gotovo isključivo bave ratarstvom, te nešto manjim dijelom voćarstvom i pčelarstvom. Ratarske kulture koje se proizvode u najvećem broju jesu: pšenica, uljana repica, kukuruz, heljda, tikva, soja i jabuke. Prostorno gledajući, kultivirano zemljište sastoji se od većeg broja manjih, rascjepkanih poljoprivrednih parcela.

Većina poljoprivrednog zemljišta (93%) su oranice na kojima se uzgajaju većinom navedene kulture, dok je samo mali dio rezerviran za voćnjake i livade. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju poljoprivredne površine zauzimaju 40% ukupnog teritorija grada, iako postoji mogućnost da je ovaj postotak još viši.

Prema podacima Grada Mursko Središće, na njegovu se području također nalaze 4 vinograda.

Tablica 7. Vrsta i broj poljoprivrednih parcela u gradu Mursko Središće za 2023. godinu; izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i Grad Mursko Središće

Vrsta poljoprivredne površine	Površina parcela (ha)	Broj parcela
Oranica	1278,86	1352
Staklenici na oranici	0,06	1
Livada	37,67	55
Pašnjak	0	0
Vinogradi	/	4
Iskrčeni vinogradi	0	0
Voćnjak	55,5	47
Rasadnik	0	0
Mješoviti višegodišnji nasadi	0	0
Ostale vrste uporabe zemljišta	2,13	3
Privremeno neodržavana parcela	0,21	1
UKUPNO	1374,43	1459

Na području grada registrirano je ukupno 119 pravnih subjekata koji se bave poljoprivrednom djelatnošću, od kojih se najveći broj vodi kao OPG. Najveći broj OPG-ova nalazi se u naselju Mursko Središće (35), dok se u Peklenici nalazi 24 OPG-a. Ostala naselja imaju nešto manji broj, uzevši u obzir veličinu naselja. OPG-ovi su glavni nositelji primarnog sektora u gradu te se bave proizvodnjom gotovih poljoprivrednih proizvoda (ratarske kulture, med), životinjskih proizvoda (jaja, mliječni proizvodi), preradevina (konzervirano voće i povrće), gnoja i slično.

Tablica 8. Vrsta i broj subjekata koji se bave poljoprivrednom djelatnošću u 2021. godini; izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Vrsta subjekta	OPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Ostalo	Ukupno
Broj	88	2	3	1	25	119

Slika 10. Prikaz šumskog pokrova (zeleno) na teritoriju grada Mursko Središće koji ukazuje na razinu iskrčenosti i koncentraciju šuma u murskom porječju; izvor: Copernicus

2.3.3. Turizam

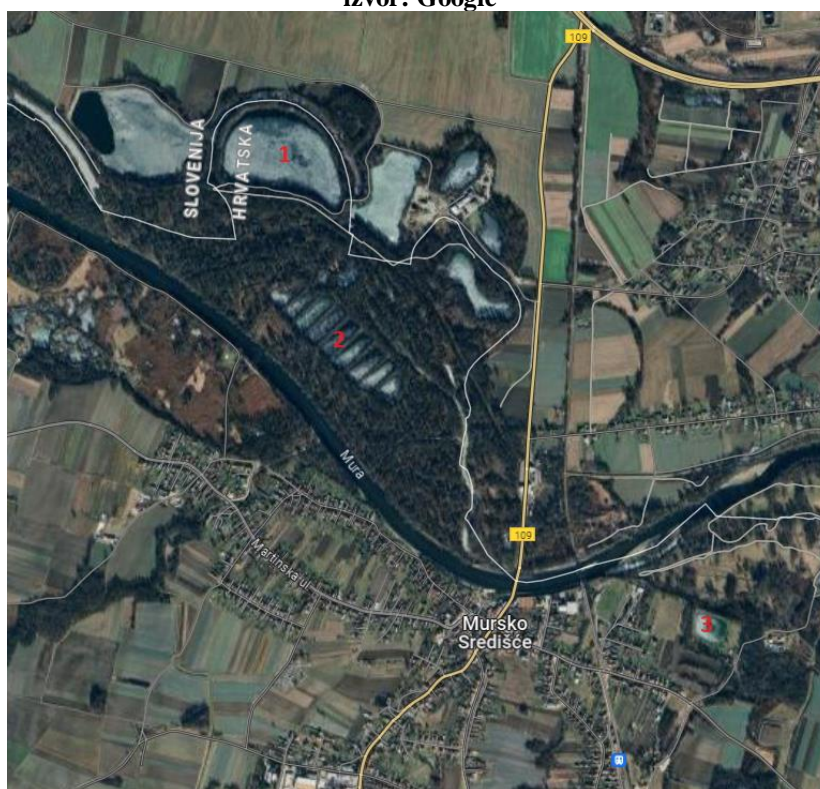
Za grad Mursko Središće nema podataka o broju noćenja, prihodima od turizma i slično unatrag barem jednog desetljeća, već su ovi podaci ukomponirani u županijsku statistiku. Iz ovog razloga moguće je dati jedino okvirnu sliku lokalne turističke djelatnosti.

Prednosti grada Mursko Središće u turističkom smislu jesu povoljan prometni položaj (blizina srednje Europe te mogućnost privlačenja turista iz germanskih zemalja i Slovenije) te bogata kulturna i industrijska tradicija. Primjerice, Cestni most (D209) preko rijeke Mure u ljetnim mjesecima bilježi visoku prometnu aktivnost jer služi kao prečac turistima primarno iz srednje Europe koji naselje Mursko Središće nerijetko koriste kao jednodnevno odmorište. Nedostaci su manja potražnja u odnosu na primorske općine i gradove te nešto manji fokus na turizam u odnosu na ostale gospodarske grane.

Za turizam na području grada zadužena je Turistička zajednica „Mura i gorice“ koja obuhvaća grad Mursko Središće, te općine Podturen, Selnica i Vratišinec. Dva glavna tipa turizma u gradu jesu kulturni/etno turizam i prirodni turizam.

Od kulturnog/etno turizma ističe se Spomen-dom rudarstva „Cimper“ u Murskom Središću koji se nalazi u zgradi starog separatora ugljena te se sastoji od muzeja posvećenog rudarstvu i lokalnom životu u industrijskom dobu. U Peklenici se 2010. godine otvorio Spomen-park naftaštva koji se nalazi na lokaciji prvog naftnog polja u svijetu (2021. godine došlo je do nadogradnje Spomen-parka). Osim navedenih objekata, planira se opremanje i otvorenje još nekoliko kulturnih institucija poput etno kuće „Rudarova hiža“ (radovi u tijeku), upravne zgrade Majur u Štrukovcu te zgrade Majur u Hlapičini. U ovu kategoriju ulaze i godišnje kulturne manifestacije poput Serjojskog fašnika, Martinja, Adventa i Ljeta uz Muru.

Slika 11. Ribolovna područja oko naselja Mursko Središće: 1 – Mali Balaton, 2 – Napolitanke, 3 – Zalešće;
izvor: Google

U kategoriji prirodnog turizma ističe se Centar za posjetitelje „Med dvema vodama“ u Križovcu koji se tematski bavi prirodnim bogatstvom međimurske regije i njegovim očuvanjem. Generalno, prirodni turizam se u Gradu može dodatno podijeliti na izletnički turizam i ribički turizam. Planinarsko društvo Bundek Mursko Središće te njihovo obilježavanje godišnjeg „Vincekovog pohoda“ ukazuju na potencijal za daljnji razvoj izletničkog turizma. Sportsko ribolovno društvo „Mura“ Mursko Središće / SRC Zalešće broji nekoliko stotina članova te

ribičkim aktivnostima na Muri i okolnim vodenim površinama (ribnjak Zalešće, gramoznica Mali Balaton i gramoznice Napolitanke) dokazuje postojanje razvijenog rekreacijskog ribolova s turističkim potencijalom. Uz navedeno, manifestacije poput Trkačke lige Rudar predstavljaju potencijal za prekograničnu suradnju i turizam.

Od znamenitosti ističe se i šetnica uz Muru koja također pridonosi turističkoj aktivnosti. Grad Mursko Središće ima vrlo ograničen broj smještajnih kapaciteta, te se gotovo svi nalaze u naselju Mursko Središće.

2.3.4. Tržište rada

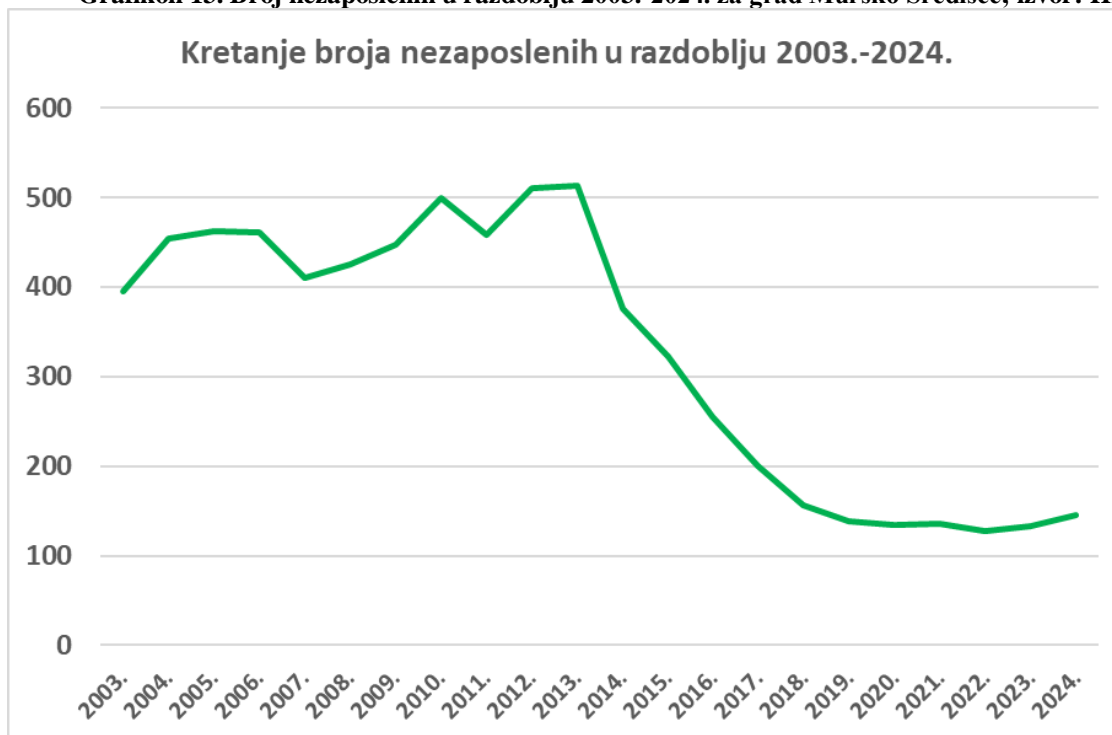
Dio o tržištu rada donosi podatke o stanju zaposlenosti i nezaposlenosti na području grada Mursko Središće s naglaskom na trenutno stanje i kretanje unazad nekoliko godina te unutar godine dana. Također se u ovom dijelu iznosi i struktura zaposlenih osoba prema kategorijama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Podaci o broju zaposlenih osoba gledaju se prema broju registriranih osiguranika HZMO-a (prijavljeni radnici) koji ulaze u kategorije radnika kod pravnih osoba, radnika kod fizičkih osoba, obrtnika, poljoprivrednika i osiguranika s produženim osiguranjem. Podaci o broju nezaposlenih osoba gledaju se prema broju registriranih nezaposlenih osoba pri HZZ-u Područni ured Čakovec, odnosno prema podacima mjesečnih biltena, godišnjih izvješća Područnoga ureda te HZZ statistike.

Prema podacima HZMO-a, u veljači 2024. godine na području grada Mursko Središće evidentirano je 1.933 osiguranika mirovinskog osiguranja, tj. zaposlenih na području grada. Bitno je napomenuti da se zaposlene osobe bilježe kao osiguranici po mjestu rada, a ne po prebivalištu. U ovom smislu od 1.933 evidentiranih osoba, dio živi na području grada dok dio zbog posla dnevno migrira, no zapravo živi u okolnim općinama. Dio stanovnika grada putuje na posao izvan grada (primjerice u Lendavu), čime realni broj zaposlenih stanovnika ne odgovara službenim brojkama.

S druge strane, broj nezaposlenih u ožujku 2024. iznosi 146 osoba, dok broj korisnika mirovina na dan 31.01.2024. godine iznosi 1.913 osoba prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Broj korisnika mirovina u postepenom je porastu, pa je primjerice u gradu u jednogodišnjem razdoblju od 2023. – 2024. došlo do njihova povećanja za 146 korisnika. Nezaposlenost je izrazito niska te u 2024. godini iznosi 2,5%, dok je postotak umirovljenika u populaciji 32,6% što je visok postotak u odnosu na broj radno sposobnog

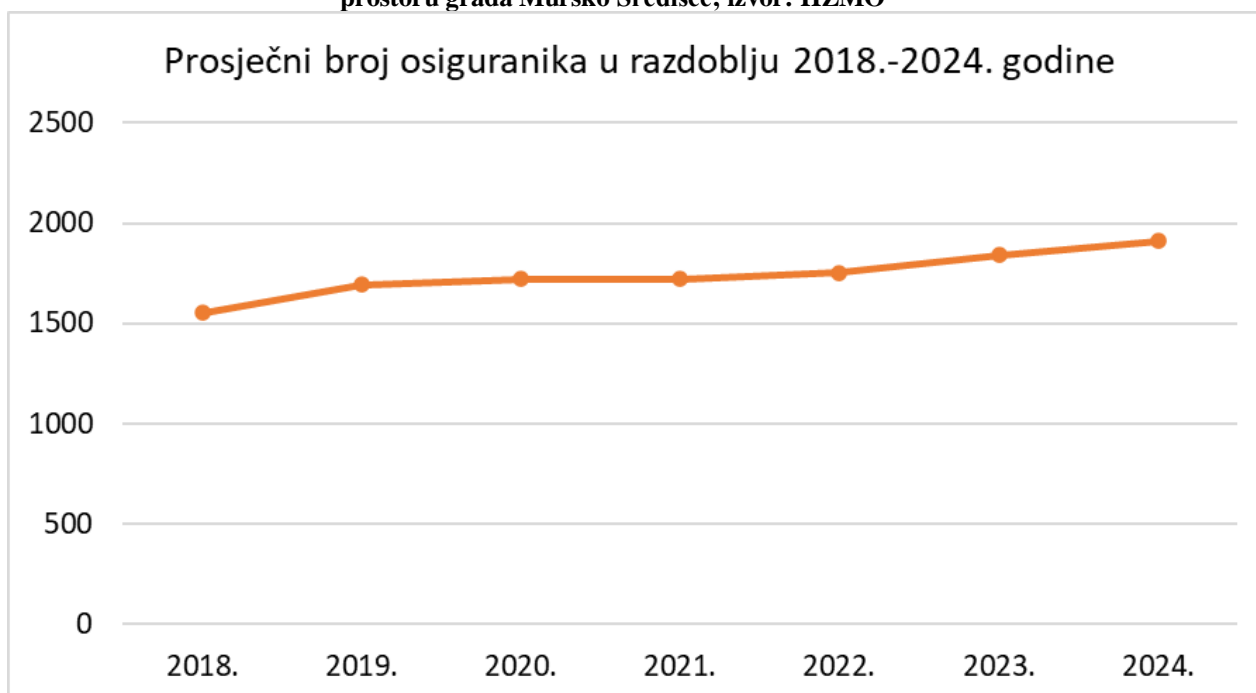
stanovništva. Prema *Popisu stanovništva 2021.*, bilo je 1.278 stanovnika u dobnom rangu 0-19 godina, što iznosi 22% stanovnika, dok je 3.728 stanovnika radno aktivno (dobni rang 15-65 godine) i iznosi 64% u ukupnoj populaciji. Otprilike 52% radno aktivnog stanovništva radi na teritoriju grada, dok 48% dnevno migrira.

Grafikon 13. Broj nezaposlenih u razdoblju 2003.-2024. za grad Mursko Središće; izvor: HZZ

Kako bismo dobili jasniju sliku po pitanju tržišta rada, treba prikazati trendove u zaposlenju. Od 2003. godine do danas, drastično se smanjila stopa nezaposlenosti, ali je blago porasla i stopa zaposlenosti. Rekordna godina po broju nezaposlenih bila je 2013. te je iznosila 514 nezaposlenih, dok danas ta brojka iznosi 146. U posljednjem desetljeću nezaposlenost je naglo pala na što su utjecale bolje ekonomske prilike (oporavak od ekonomske krize) i veća stopa iseljavanja radno sposobnog stanovništva koja raste od 2014. godine do danas.

Grafikon 14. Prosječni broj osiguranika mirovinskog osiguranja/zaposlenika od 2018. do 2024. godine na prostoru grada Mursko Središće; izvor: HZMO

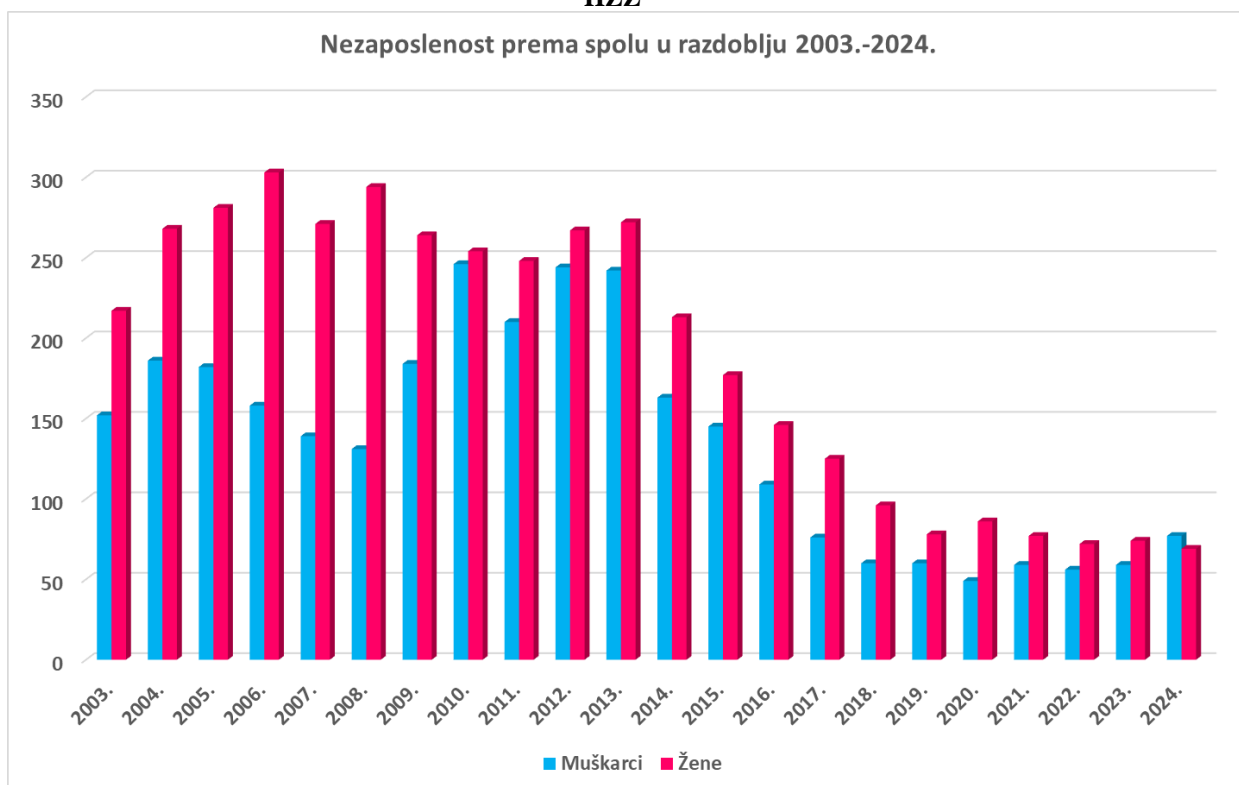

Tablica 9. Broj osiguranika mirovinskog osiguranja u brojevima; izvor: HZMO

Godina	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj osiguranika	1551	1692	1722	1722	1751	1839	1933

Nužno je promotriti sastav nezaposlenih prema spolu i dobi kako bismo dobili uvid u prilike za zaposlenje na području grada. U dvadesetjednogodišnjem razdoblju od 2003. do 2024. godine došlo je do drastične promjene u spolnom sastavu nezaposlenih. U svakoj godini osim 2024. (podaci iz veljače) postojao je izraziti nesrazmjer u spolu nezaposlenih, gdje je bio veći broj žena u odnosu na muškarce. Primjerice, 2008. godine u prosjeku je 131 muškarac bio nezaposlen, dok se isto moglo reći za 294 žene. Tek u posljednjih 5 godina došlo je do izjednačavanja spolnog jaza te danas možemo govoriti o tome kako nema značajnih razlika u spolu što se tiče nezaposlenosti. Nesrazmjer koji je tek nedavno korigiran može se pripisati društvenim normama o ulozi žena u ekonomiji, koje se također mogu povezati s omjerom muškaraca i žena u osnovnom i srednjem obrazovanju danas i unatrag nekoliko godina.

Grafikon 15. Omjer nezaposlenih u gradu Mursko Središće prema spolu od 2003. do 2024. godine; izvor: HZZ

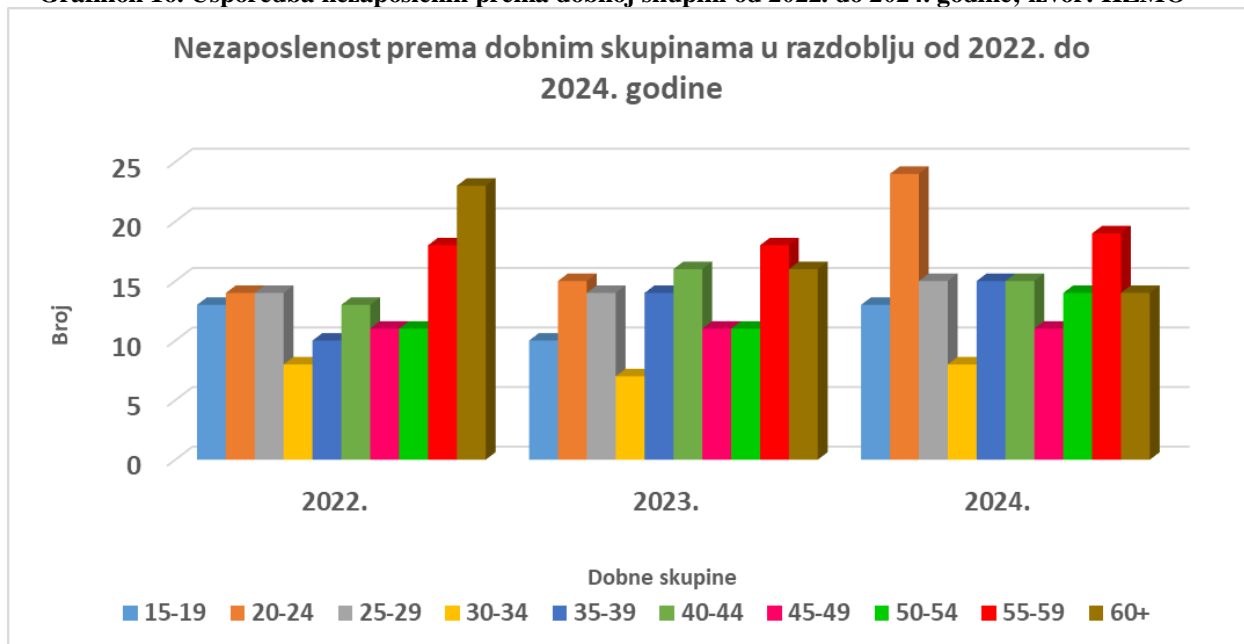

Dobne skupine koje najčešće nalazimo u nezaposlenoj populaciji su one od 55-59 godina te 60+ godina. Ovakva je situacija relativno slična kroz godine, uz izuzetak 2024. godine (veljača) gdje dolazi do uvećanog udjela mlađe populacije (20-24 godine) čiji članovi premašuju sve druge dobne skupine (29 mladih u rang 20-24 godine bilo je nezaposleno u promatranom razdoblju, što slijedi 15 pripadnika dobne skupine 55-59 godina). Najmanje nezaposlenih u dobnoj je skupini 30-34 godine (8), što također predstavlja određenu zakonitost kroz vrijeme.

Razlozi veće nezaposlenosti starije populacije tiču se manje stope obrazovanja polovicom prošlog stoljeća, te činjenice da je izrazito visok broj populacije bio zaposlen na manualnim poslovima u sekundarnom sektoru za što nije bila potrebna visoka razina obrazovanja. Uz to, ovo je neodvojivo od već spomenutih rodni očekivanja koja su bila drukčija prije pola stoljeća.

Nedavno povećanje nezaposlenosti kod mladih vrlo je vjerojatno povezano uz studentski status te nemogućnost pronalaska posla odmah nakon završetka studija.

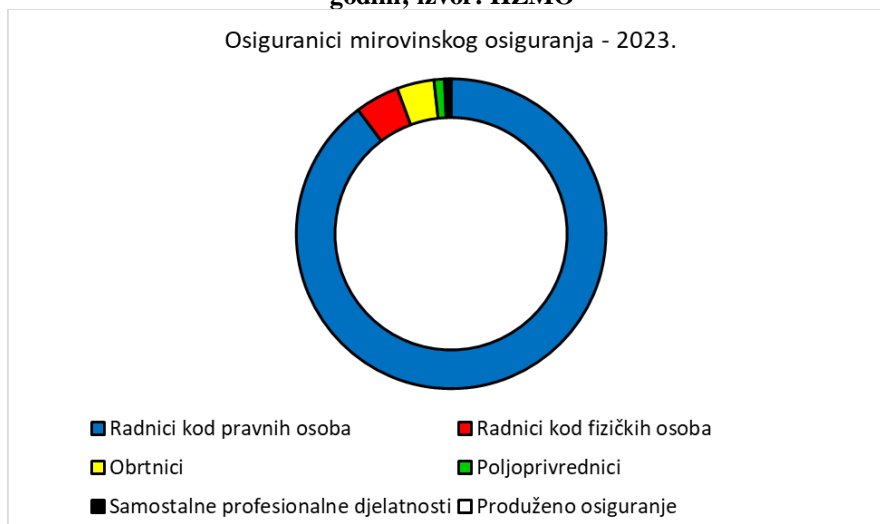
Grafikon 16. Usporedba nezaposlenih prema dobnoj skupini od 2022. do 2024. godine; izvor: HZMO

Među nezaposlenim stanovništvom dominira populacija bez osnovnog obrazovanja i sa završenim osnovnim obrazovanjem, te osobe starije od 50 godina. Većina nezaposlenih su pripadnici romske nacionalne manjine ili teže zapošljivih skupina poput osoba s invaliditetom. Većina nezaposlenih nije u procesu aktivnog traženja posla, te je postotak punoljetnih osoba bez radnog staža u ovoj populaciji oko 30%.

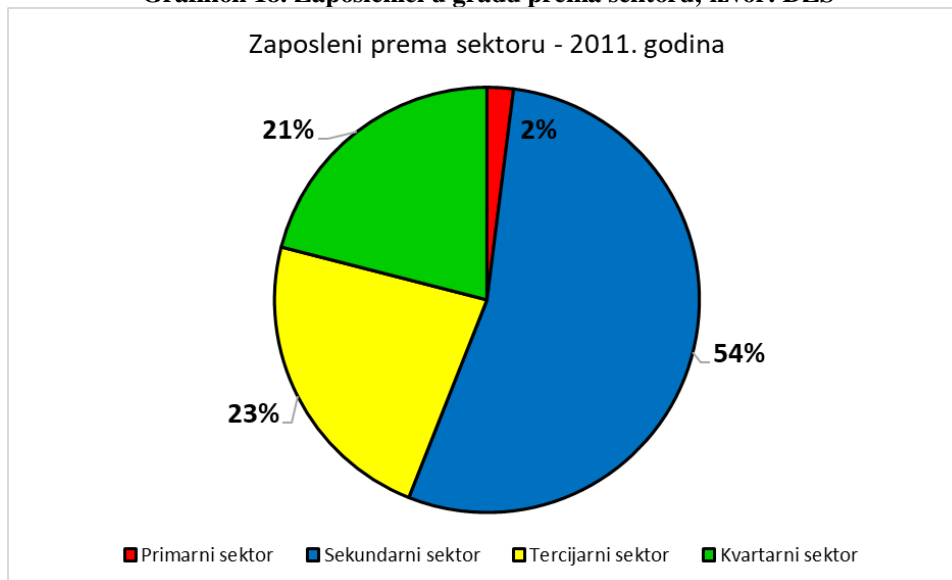
Od 1.911 evidentiranih osoba zaposlenih na području grada u listopadu 2023. godine, najveći je broj zaposleno kod pravnih osoba, 1.715 (90%), 88 kod fizičkih osoba (4,6%), 74 su obrtnici (3,8%), 21 je poljoprivrednik (1%) te je 9 (0,5%) zaposleno samostalno, a 4 su osobe na produženom osiguranju.

Grafikon 17. Osiguranici mirovinskog osiguranja prema tipu zaposlenja na teritoriju grada u 2023. godini; izvor: HZMO

Dodatna podjela se odnosi na tip sektora. Podatke za zaposlene prema sektoru nalazimo u *Popisu stanovništva 2021.*, te je u tom izvještajnom razdoblju 54% stanovnika radilo u sekundarnom sektoru, 23% u tercijarnom, 21% u kvartarnom te 2% u primarnom sektoru.

Grafikon 18. Zaposlenici u gradu prema sektoru; izvor: DZS

2.3.5. Indeks razvijenosti

Razvojno gledajući, valja obratiti pozornost na neke standardne parametre koji se utvrđuju u skladu sa *Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske*. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti.

Po donošenju izmjena i dopuna *Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske* (NN 147/14, 123/17, 118/18), a slijedom izrađenoga novoga modela izračuna indeksa razvijenosti, donesena je nova *Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti* (NN 3/2024). Odluka kategorizira jedinice lokalne i područne samouprave na temelju podataka koje propisuje *Uredba o indeksu razvijenosti* (NN, 131/17), što uključuje: 1. prosječni dohodak po stanovniku, 2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku, 3. prosječnu stopu nezaposlenosti, 4. opće kretanje stanovništva, 5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) te 6. indeks starenja.

Tablica 10. Vrijednosti osnovnih i standardiziranih pokazatelja razvijenosti za grad Mursko Središće 2020.-2022; izvor: MRRFEU

GRAD MURSKO SREDIŠĆE	Vrijednosti osnovnih pokazatelja	Prosječni dohodak po stanovniku (HRK)	29.489,70
		Prosječni izvorni prihodi po stanovniku (HRK)	2.103,98
		Prosječna stopa nezaposlenosti	0,0588
		Opće kretanje stanovništva	90,34
		Indeks starenja (2021.)	131,50
		Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	15,70
	Vrijednosti standardiziranih pokazatelja	Prosječni dohodak po stanovniku	91,20
		Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	94,84
		Prosječna stopa nezaposlenosti	104,60
		Opće kretanje stanovništva	103,50
		Indeks starenja (2021.)	106,82
		Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	98,01
	Indeks razvijenosti i razvojna skupina	Indeks	99,513
Razvojna skupina		IV.	

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) i Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 3/2024), Međimurska županija je uvrštena u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave što označava drugu polovinu iznadprosječnih jedinica područne samouprave, dok je grad Mursko Središće stavljen u IV. kategoriju razvijenosti jedinica lokalne samouprave, što označava prvu četvrtinu ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Indeks razvijenosti grada Mursko Središće s iznosom 99,513 izrazito je blizu iznosu od 100,00 koji ujedno označava granicu IV. i V. kategorije razvijenosti, stoga je Grad u prijelaznom stanju po pitanju razvijenosti te u tom smislu *de facto* predstavlja prosjek razvijenosti jedinice lokalne samouprave na razini Republike Hrvatske.

2.4. INFRASTRUKTURA

Infrastruktura je važan čimbenik kvalitete života stanovnika nekog područja. Razvijena infrastruktura znači bolju uslugu i olakšava život svim onima koji je koriste i temelj je kvalitete života stanovnika nekog područja i neophodan preduvjet razvoja.. Bez razvijene infrastrukture, što uključuje prometnu, komunalnu i informacijsko-komunikacijsku infrastrukturu, razvoj je uvelike otežan. Promet i transport imaju ključnu ulogu u gotovo svim pogledima ljudskog života.

Pregled infrastrukture za grad Mursko Središće uključuje pregled prometne i energetske infrastrukture, vodoopskrbe i odvodnje, vezne i digitalne infrastrukture (telekomunikacije i internet) te gospodarenja otpadom i s tim povezane zaštite okoliša. Drugim riječima, poglavlje o infrastrukturi odnosi se na tehničku strukturu i pripadajuće sisteme koji održavaju život društva u zajednici.

2.4.1. Promet

Prometna infrastruktura obuhvaća infrastrukturu za cestovni, željeznički i poštanski promet.

2.4.1.1. Cestovni promet

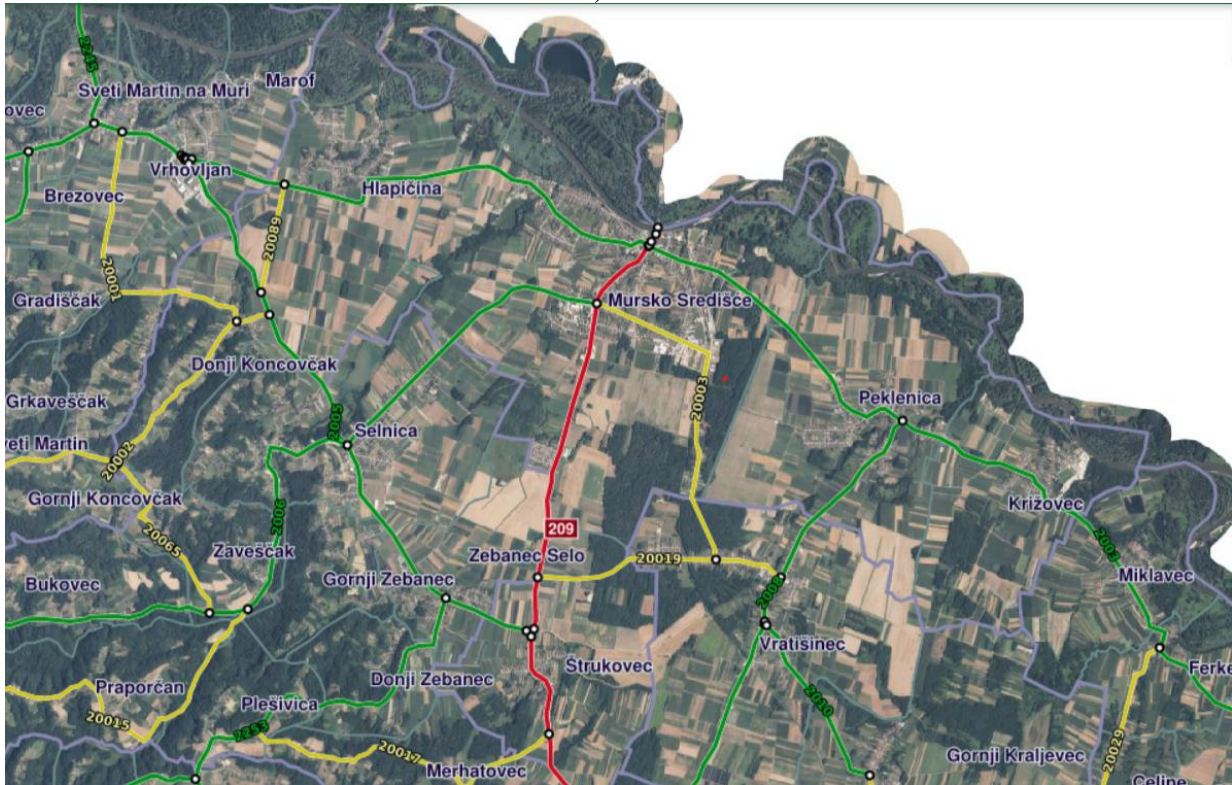
Teritorijem grada Mursko Središće prolazi 1 državna cesta, 4 županijske ceste, 4 lokalne ceste te mreža nerazvrstanih cesta. Osim navedenih tipova cesta koje direktno prolaze teritorijem grada, u relativnoj se blizini nalazi autocesta A5 na teritoriju Slovenije koja vodi od Velike Kaniže u Mađarskoj do Maribora u Sloveniji, te autocesta A4 na koju se može povezati iz smjera Čakovca ili županijskom cestom Ž2003.

Jedina državna cesta koja prolazi teritorijem grada jest D209 (GP Mursko Središće – Šenkovec – Čakovec (D3)). Ovo je ujedno i najvažnija cesta za ovu regiju jer prolazi pravcem sjever-jug te punim tokom prolazi kroz Mursko Središće (nekadašnji granični prijelaz sa Slovenijom) i Štrukovec te Mursko Središće povezuje s Čakovcem. Na ovoj se relaciji nalazi i naselje Sitnice.

Od 4 županijske ceste koje prolaze gradom, od najveće je važnosti Ž2003 koja predstavlja osovinu u smjeru zapad-istok i direktno povezuje Hlapičinu, Mursko Središće, Peklenicu i Križovec u ravnoj liniji. Ostale županijske ceste (Ž2005, Ž2006 i Ž2008) ključne su jer

povezuju grad sa susjednim općinama i gradovima, dok su lokalne ceste manje duljine i služe kao poveznice sa županijskim cestama i D209.

Slika 12. Ceste na području grada Mursko Središće. Crveno – državne ceste, zeleno – županijske ceste, žuto – lokalne ceste; izvor: Hrvatske ceste

Osim navedenih cesta, nerazvrstane su ceste one koje se koriste za promet vozilima i koje svatko može slobodno koristiti na način i pod uvjetima određenim Zakonom i drugim propisima, a koje nisu razvrstane kao javne ceste u smislu zakona kojim se uređuju ceste. Nerazvrstana cesta je javno dobro u općoj upotrebi u vlasništvu Grada Mursko Središće. Ona se ne može otuđiti iz vlasništva Grada niti se na njoj mogu stjecati stvarna prava, osim prava služnosti i prava građenja radi građenja objekata sukladno odluci Gradonačelnika, pod uvjetom da potonji ne ometaju odvijanje prometa i održavanje nerazvrstanih cesta. Mrežu nerazvrstanih cesta na području grada čine: ulice, seoske ceste, seoski i poljski putovi, ili ceste koje spajaju dva naselja, a nisu razvrstane po posebnim propisima, te druge nerazvrstane javne prometne površine na kojima se odvija promet, a upisane su u registar nerazvrstanih cesta. Prema podacima iz Registra nerazvrstanih cesta iz 2023. godine, Grad Mursko Središće ima ukupno 435 nerazvrstanih cesta.

Od ostalog, treba spomenuti Cestni most u naselju Mursko Središće koji je prije ukidanja granica bio tranzitna točka, te generalno predstavlja najvažniju poveznicu grada sa Slovenijom te omogućava prijelaz Mure vozilima i pješacima. Osim mosta, u zapadnom dijelu naselja

postoji tranzitna usluga u obliku prekoriječne skele, no ovaj je modus prijevoza namijenjen isključivo pješacima.

Tablica 11. Popis cesta na teritoriju grada; izvor – ŽUC Međimurske županije

Cesta	Dionica	Dužina ceste
Državne ceste		
D209	GP Mursko Središće – Šenkovec – Čakovec (D3)	17,3km
Županijske ceste		
Ž2003	Jalšovec (GP Bukovje (granica RH/Slovenije)) – Sveti Martin na Muri – Mursko Središće (DC209) – Miklavec – Podturen – Turčišće (ŽC2023) – Hodošan (DC3)	34,9km
Ž2005	Vrhovljan (ŽC2003) – Selnica – Štrukovec (DC209)	6,6km
Ž2006	Mursko Središće (DC209) – Selnica – Prekopa (DC227)	10,5km
Ž2008	Peklenica (ŽC2003) – A. G. Grada Čakovca (Žiškovec)	4,7km
Lokalne ceste		
L20003	Mursko Središće (DC209/ŽC2006) – Vratišinec (LC20019)	3,5km
L20017	Plešivica (ŽC2253) – Štrukovec (DC209)	3,6km
L20019	Štrukovec (DC209) – Vratišinec (ŽC2008)	2,7km
L20089	Hlapičina (ŽC2003 – ŽC2005)	1,1km

2.4.1.2. *Željeznički promet*

Kroz grad Mursko Središće, u smjeru jug-sjever prolazi lokalna željeznička pruga L101 Čakovec – Mursko Središće – državna granica – (Lendava) duljine 17,942 km koja predstavlja nastavak glavne željezničke mreže u sjevernoj Hrvatskoj (Čakovec predstavlja križište). Jedina stanica na teritoriju grada nalazi se u naselju Mursko Središće te je ujedno najsjevernija željeznička stanica u Hrvatskoj te pretposljednja uzimamo li u obzir produžetak pruge do Lendave u Sloveniji.

Slika 13. Karta željezničkih pruga u Međimurskoj županiji; izvor: HŽ Infrastruktura

L101 jednostručna je neelektrificirana pruga s maksimalnom propisanom brzinom od 60 km/h. Nakon stanice Mursko Središće, pruga se nastavlja željezničkim mostom preko rijeke Mure do slovenskog naselja Lendava (ukupna duljina ove relacije iznosi 5,216 km). Ova je relacija ponovno otvorena u studenom 2023. godine nakon zatvaranja 2020. godine zbog posljedica pandemije bolesti COVID-19. Ova je relacija i prije zatvorena u devedesetim godinama 20. stoljeća te je ponovno uspostavljena 2014. godine, dok je prvi puta izgrađena 1889. zajedno s ostatkom pruge L101. Ovaj je krak u prošlosti povezivao Lendavu s Rédecsom u Mađarskoj, premda ova relacija danas nije u funkciji.

Slika 14. Željeznički most preko Mure na relaciji Mursko Središće - Lendava; izvor: BDC

2.4.1.3. Poštanski promet

Poštanski promet odvija se postojećom jedinicom poštanske mreže u naselju Mursko Središće gdje se pošta za cijelo područje grada sakuplja, razrađuje, organizira i dostavlja. Ostala naselja na području grada nemaju aktivne poštanske urede. Za poštu je zadužena Hrvatska pošta – Poštanski ured Mursko Središće (Frankopanska ulica 9, Mursko Središće). Poštanski broj grada Mursko Središće je 40315.

2.4.2. Energetska infrastruktura

Državno poduzeće Hrvatske elektroprivrede (HEP) za područje čitave Hrvatske objedinjuje osnovne djelatnosti poput proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije te je njezin cilj dugoročno osigurati pouzdanu opskrbu električnom energijom.

Elektroopskrba za grad Mursko Središće se trenutno odvija preko elektroenergetskog sustava Međimurske županije, preciznije iz izvora koji je Hidroelektrana Čakovec. HE Čakovec

postavljena je na toku rijeke Drave na sjeveru Varaždinske županije te je njezina brana zaslužna za akumulacijsko jezero. Energija u Murskom Središću gotovo je u potpunosti dobivena iz vodenih izvora.

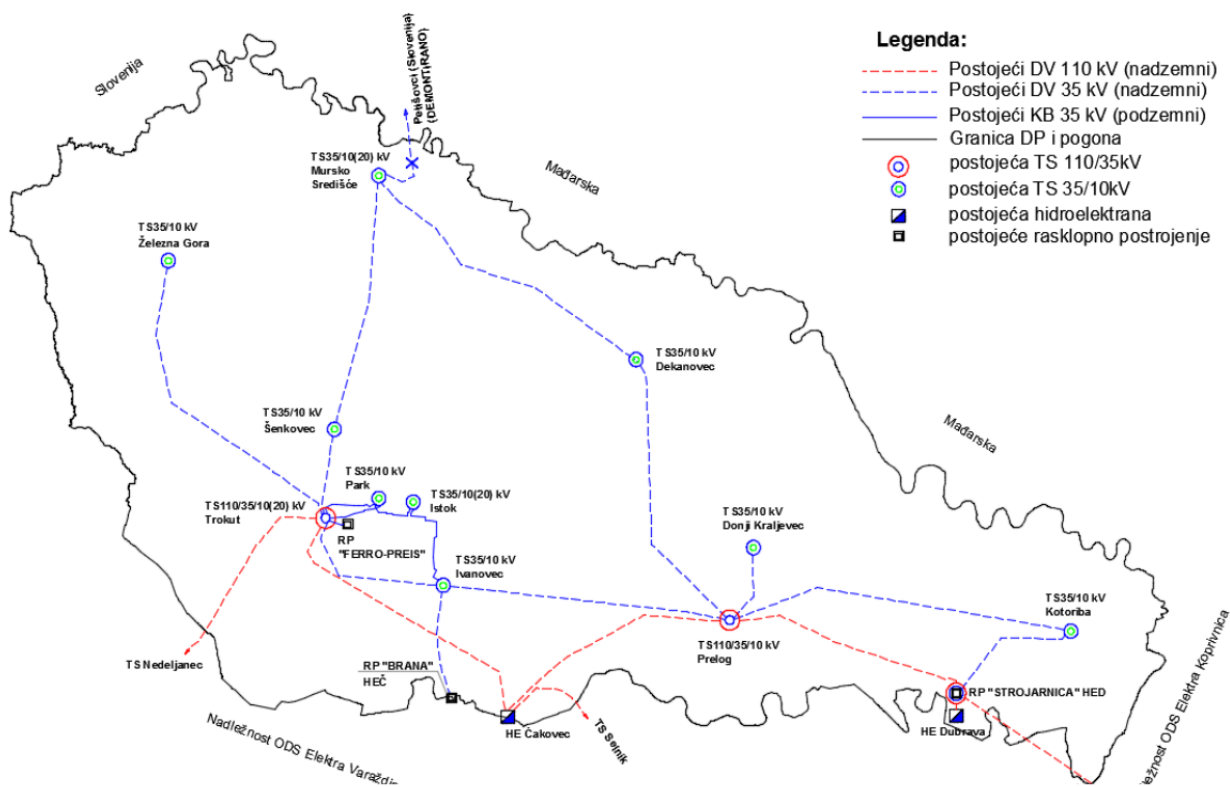
Raspoloživa snaga elektrane je 77,44 MW (agregat A - 38 MW, agregat B - 38 MW, agregat C - 1,1 MW i agregat D - 0,34 MW). Ukupni instalirani protok hidroelektrane je 500 m³/s.

Priključak hidroelektrane Čakovec na elektroenergetski sustav izveden je preko četiri visokonaponska dalekovoda napona 110 kV, od kojih sjeverni dalekovod prolazi trafostanicom (TF Čakovec / TS Trokut) prije povezivanja s dalekovodom koji vodi preko Međimurja u smjeru jug-sjever do Slovenije i Mađarske. Lokalni niskonaponski nadzemni vodovi koji se povezuju na ovaj dalekovod električnu energiju vode iz lokalne trafostanice T S35/10(20) kV u naselju Mursko Središće.

Tablica 12. Instalirana snaga i vršna opterećenja TS 110/x kV i 35/x kV te snaga DI priključenih na srednjonaponsku mrežu na području TS u 2018. godini; izvor: Desetogodišnji (2020. – 2029.) plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS-a, HEP

Transformatorska stanica	Prijenosni omjer transformacije	Instalirana snaga (MVA)	Vršno opterećenje 2018. (MVA)	Relativno vršno opterećenje 2018. (%)
TROKUT	110/35 kV	80	47,94	60%
ČAKOVEC (T01)	35/10 kV	16	10,60	66%
MURSKO SREDIŠĆE (T03)	35/10 kV	16	6,00	38%

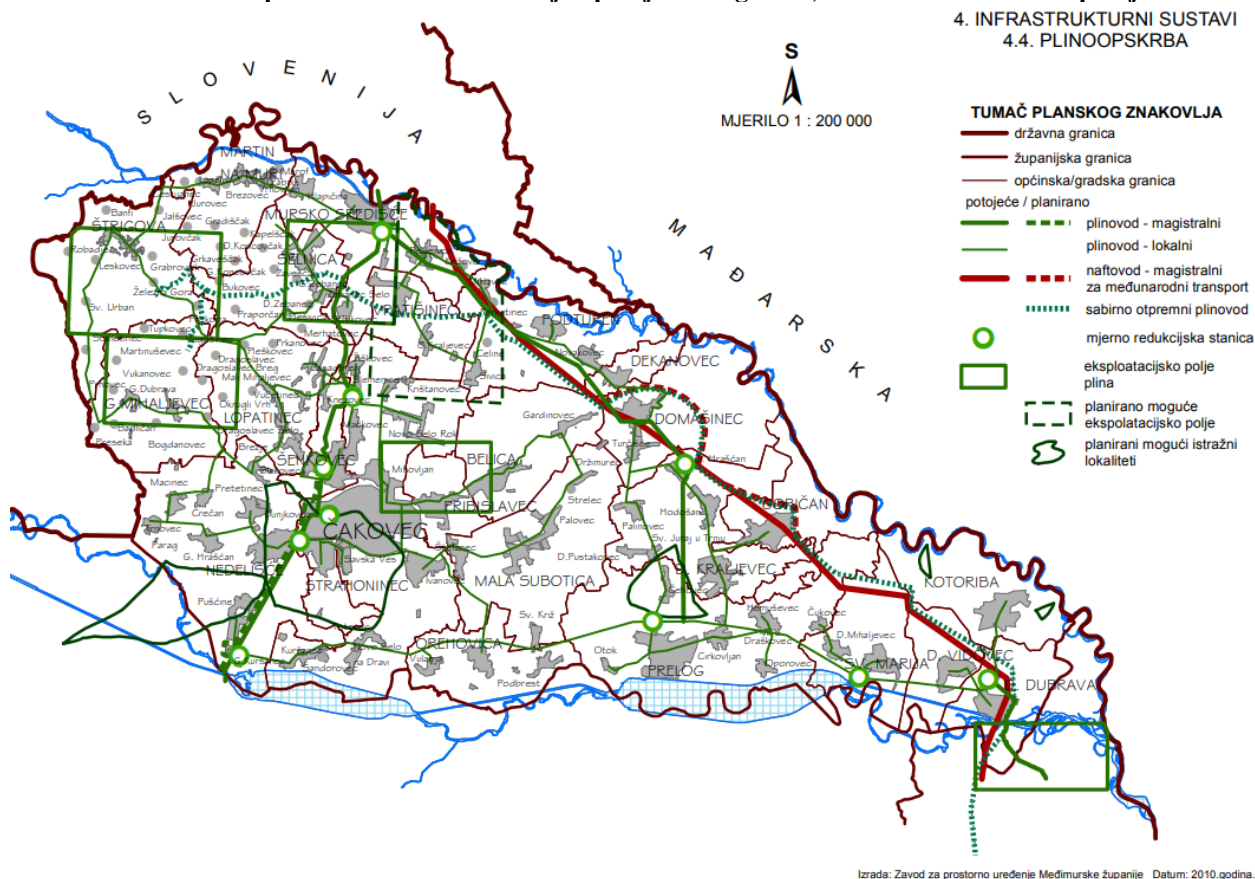
Slika 15. Distribucijski sustav električne energije Međimurske županije; izvor: Desetogodišnji (2020. – 2029.) plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS-a, HEP

Osim hidroenergije, određeni se subjekti poput poduzeća okreću solarnoj energiji pa tako na području grada imamo nekoliko pogona na solarnu energiju s prosječnom godišnjom proizvodnjom 100-100 MW električne energije po pogonu. Ovi manji pogoni služe kako bi pokrili isključivo energetske potrebe poduzeća, s obzirom na to da su kapaciteti HEP-a zadovoljavajući za opskrbu naselja.

Međimurje-plin d.o.o. u Čakovcu distributer je plina za okolno područje, pa tako i za grad Mursko Središće. Sva su naselja u gradu pokrivena. Pravcem jug-sjever prolazi magistralni plinovod s mjerno redukcijском stanicom u naselju Mursko Središće, te se nastavlja u smjeru istoka, kroz Peklenicu i Križovec. Kroz Hlapičinu u smjeru zapada prolazi lokalni plinovod, dok kroz Križovec prolazi i magistralni naftovod, ali ne za lokalne potrebe već za međunarodni transport. Južno i istočno područje grada Mursko Središće ujedno je bogato zemnim plinom koji se eksploatira još od sredine 19. stoljeća, te danas njime prolazi sabirno otpremni plinovod.

Slika 16. Sustav plinovoda u Međimurskoj županiji 2010. godine; izvor: Međimurska županija

2.4.3. Vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda

MEĐIMURSKJE VODE d.o.o. sa sjedištem u Čakovcu zadužene su za vodoopskrbu u Međimurskoj županiji, te nadziru i održavaju vodovodnu mrežu.

Povijesno gledajući, stanovnici Međimurja vodu su dobivali putem bunara iz podzemnih izvora, premda je u Gornjem Međimurju njihova učestalost bila manja nego u Donjem Međimurju (razlika u geološkoj građi). Vodoopskrba pitkom vodom je na teritoriju grada Mursko Središće do osamdesetih godina 20. stoljeća bila lokalnog tipa.

Tek 1982. godine započeli su radovi na magistralnom vodovodu Mohokos – Štrigova – Mursko Središće (duljine 9803 m). Izvođač radova bila je OOUR Hidrotehnika u sklopu GK „Međimurje“. Građani naselja Mursko Središće pitku vodu su dobili u rujnu 1983. godine, uz ostala naselja u susjednim općinama. Godine 1986., završetkom ove magistralne dionice, pitku vodu dobio je još veći broj naselja na jugu područja zahvaćenog novoizgrađenim vodovodom (općine Selnica, Sveti Juraj na Bregu, Štrigova).

U razdoblju od 1986. godine izgrađen je i magistralni vod Mursko Središće – Peklenica. Mještani Peklenice dobili su pitku vodu iste godine. U razdoblju od 1996. godine do 2000. godine izgrađen je i spojni vodovod Mursko Središće – Marof u Svetom Martinu na Muri (3800 m).

Prostorno gledajući, prvim je magistralnim vodovodom pokriveno područje u smjeru sjever-jug (Štrukovec-Mursko Središće), dok je drugi magistralni vodovod pokrio istočni dio grada (Mursko Središće-Peklenica-Križovec). Zapadni dio grada (Hlapičina) ovime je ostao neobuhvaćen magistralnim vodovodom.

Bez obzira na dva magistralna vodovoda koja prolaze teritorijem grada, na javnu vodovodnu mrežu u ingerenciji Međimurskih voda krajem 2021. godine bilo je priključeno 79% kućanstava. Najviši postotak priključenosti na vodovod imala je Peklenica (92%), zatim Mursko Središće (87%) i Štrukovec (82%). U naselju Hlapičina samo je 17% kućanstava bilo povezano na magistralni vodovod – razlog tome jest činjenica da je najveći dio naselja Hlapičina priključen na lokalni vodovodni (bunarski) sustav u ingerenciji Mjesnog odbora Hlapičina. Prema tome, velika većina stanovnika Hlapičine priključena je na vodovod, ali lokalni bunarski sustav, a kvaliteta vode redovno se kontrolira – 2022. godine ispitivanjem stručne tvrtke Bioinstitut d.d. utvrđeno je da voda iz lokalnog vodovoda u Hlapičini ispunjava sve standarde za redovnu ljudsku potrošnju.

Tablica 13. Priključenost kućanstava grada Mursko Središće na magistralni vodovod u djelokrugu Međimurskih voda; izvor: Međimurske vode d.o.o.

GRAD MURSKO SREDIŠĆE	Ukupni broj kućanstava	Broj priključenih kućanstava	Broj priključenih gospodarstava / ustanova	Postotak priključenosti kućanstava
Hlapičina	283	48	2	17%
Križovec	238	186	6	78%
Mursko Središće	1.274	1.114	143	87%
Peklenica	429	396	11	92%
Štrukovec	133	109	2	82%

UKUPNO	2.357	1.853	164	79%
---------------	--------------	--------------	------------	------------

MEĐIMURSKE VODE d.o.o. zadužene su i za odvodnju otpadnih voda. Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za grad Mursko Središće i okolne jedinice krajem 2023. godine dovršena je u potpunosti za naselja Mursko Središće, Peklenica i Sitnice, čime su ona povezana na sustav javne odvodnje u sklopu Aglomeracije Mursko Središće. Prema podacima Grada Mursko Središće za 2024. godinu, približno 90% kućanstava je povezano na novoizgrađeni sustav odvodnje (pokriveno je naselje Hlapičina) te je povezivanjem kućanstava uvelike riješeno pitanje odvodnje otpadnih voda. Na sustav odvodnje bit će povezana i preostala naselja u sklopu projekta Aglomeracije – povezivanje Štrukovca trenutno je u tijeku i pri svom završetku, a Križovec se također namjerava u doglednom periodu, ako za to budu osigurana potrebna sredstva.

Uz pokrivenost centralnog dijela grada kanalizacijskom mrežom, 2023. godine u rad je krenuo uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Mursko Središće izgrađen je istočno od grada Mursko Središće na lokaciji zvanj „Zalešće“ s kapacitetom 12 000 ES (ekvivalent stanovnika) s III. stupnjem pročišćavanja (uklanjanje krutih i otopljenih onečišćujućih tvari u otpadnim vodama).

Kao ravničarsko i aluvijalno područje, grad Mursko Središće sklono je sezonskim poplavama stoga je mitigacija poplava jedna od aktivnosti u koju Grad konstantno ulaže. Rijeka Mura opasana je nasipima koji su viši uzvodno naselja Mursko Središće te su niži prema istoku. Rekordni vodostaj zabilježen je 2023. godine u visini 543 centimetara čime je probijen rekord od 528 centimetara iz 2014. godine (izvanrednim stanjem smatra se vodostaj visine minimalno 480 centimetara). Kao ugroženo područje, grad je pod nadzorom Glavnog centra obrane od poplava Hrvatskih voda kako bi se pravovremeno angažirali akteri (gradska uprava, županijsko vatrogastvo itd.) u slučaju izvanrednog stanja.

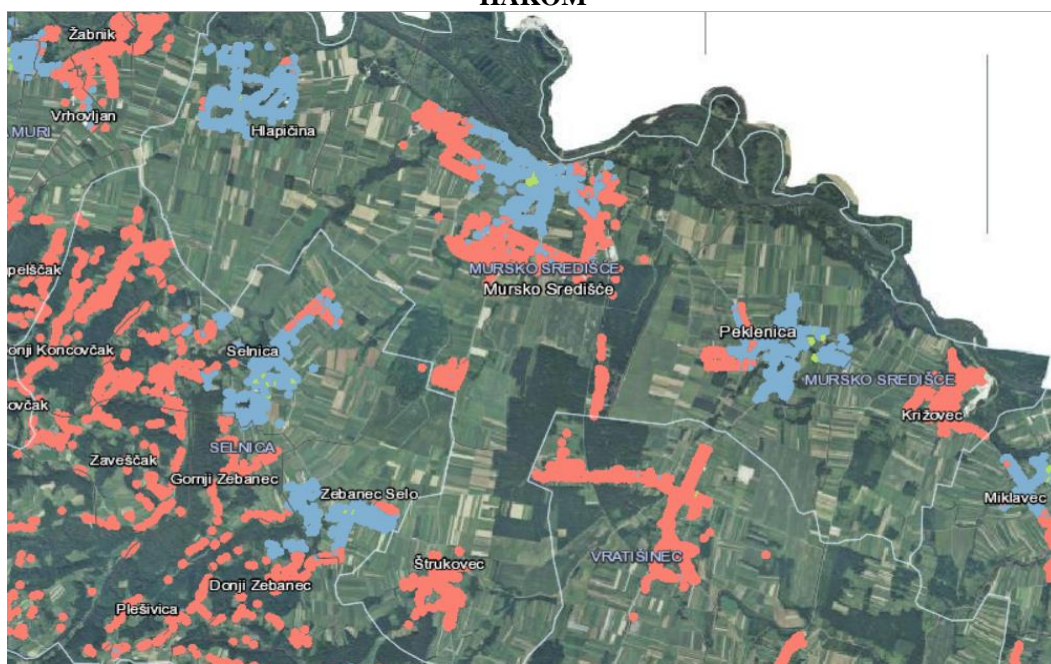
2.4.4. Telekomunikacije i internet

Grad Mursko Središće u potpunosti je pokriven telefonskom mrežom te većina kućanstava ima telefonski priključak. Osim toga, sva naselja imaju pristup internetskoj vezi. Cijelo je područje grada pokriveno 4G mobilnom mrežom, dok je dio uz centar naselja Mursko Središće i

prometnicu D209 pokriven 5G mrežom. Za stanovnike grada i institucije postoji opcija povezivanja na internet putem optičkih priključaka (rezultat Projekta razvoja širokopojsnog interneta – PRŠI Mursko Središće, partnerstva s 8 međimurskih općina).

Brzina interneta u naseljima Štrukovec i Križovec iznosi do 30 Mb/s, dok u naseljima Mursko Središće, Hlapičina i Peklenica 30 do 100 Mb/s. Širokopojsni internet s brzinom iznad 100 Mb/s uveden je 2023. godine u dijelovima naselja Mursko Središće i Peklenica, premda se očekuje proširenje na okolna naselja.

Slika 17. Dostupnost različitih brzina interneta u gradu Mursko Središće – travanj 2024. [crveno označava brzinu 2 do 30 Mbit/s, plavo označava 30 do 100 Mbit/s, zeleno označava >100 Mbit/s]; izvor: HAKOM

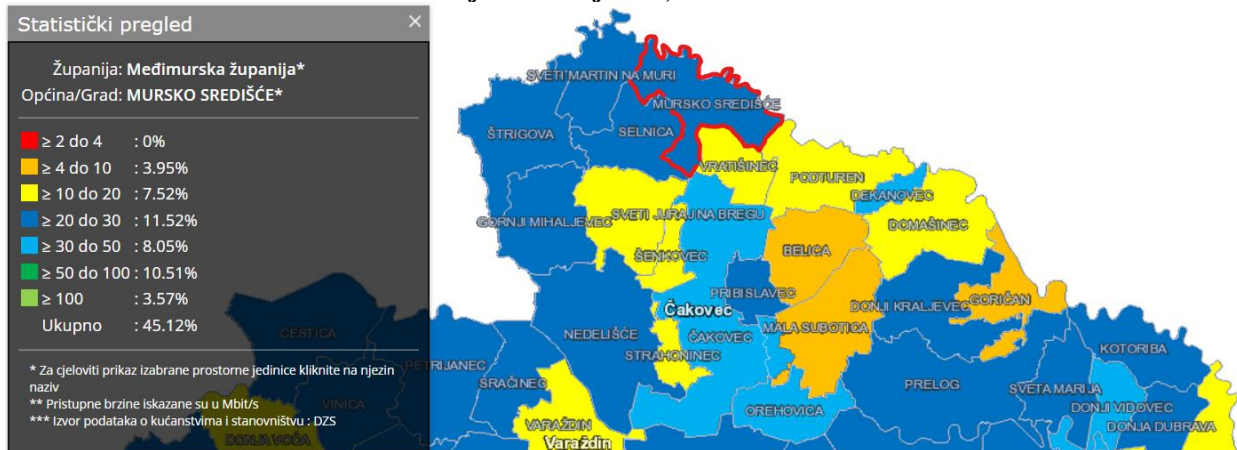

Prikaz korištenja brzina širokopojsnog pristupa, koji objavljuje HAKOM (Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti) pokazuje da od ukupnog broja kućanstava (2357) njih 45,12% koristi usluge širokopojsnog pristupa brzina 2 Mb/s i većih. Od 1144 kućanstava 45 (3,95%) koristi se internetom brzine 4-10 Mb/s, 86 (7,52%) brzinom 10-20 Mb/s, 132 (11,52%) brzinom 20-30 Mb/s, 92 (8,05%) brzinom 30-50 Mb/s, 120 (10,51%) brzinom 50-100 Mb/s te 40 (3,57%) brzinom iznad 100 Mb/s. Dakle, najveći broj stanovnika ima pristup internetu brzine u rang u 20-100 Mb/s.

Brzina internetske veze u 2024. godini blago je iznad županijskog prosjeka, te je prosječno u rang u 20 do 30 Mbit/s.

Na 4 lokacije u naselju Mursko Središće instalirane su stanice za brzi internet. Na području Grada instalirana je bežična mreža WIFI4EU kojom je građanima omogućen besplatni pristup internetu na vanjskim javnim prostorima na području naselja Mursko Središće.

Slika 18. Statistički pregled brzine širokopojasnog pristupa interneta u gradu Mursko Središće i ostatku Međimurja – travanj 2024; izvor: HAKOM

2.4.5. Gospodarenje otpadom i zaštita okoliša

Gospodarenje otpadom odnosi se na skupljanje, prijevoz, uporabu i zbrinjavanje otpada uključujući nadzor nad tim postupcima i naknadno održavanje lokacija zbrinjavanja, a obuhvaća i radnje koje poduzimaju trgovac ili posrednik. Ono obuhvaća niz aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na smanjivanje količina otpada i njegovog negativnog utjecaja na okoliš, obavljanje skupljanja, prijevoza, uporabe, zbrinjavanja i obavljanja drugih djelatnosti u svezi s otpadom, te nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti uz skrb za zatvorena odlagališta. Osnovno načelo gospodarenja otpadom ističe da se ono mora provoditi na način da ne ugrožava ljudsko zdravlje s minimalnim negativnim posljedicama na okoliš.

Uslugu prikupljanja i odvoza otpada do ovlaštene osobe za obradu otpada (mješoviti komunalni otpad, odvojeni otpad u koji spadaju papir, metal, staklo, plastika i tekstil, te glomazni otpad) na prostoru grada (i okolnih općina Selnica, Sveti Martin na Muri i Vratišinec) obavlja MURSEKOM d.o.o. – Poduzeće za komunalne usluge i trgovinu u naselju Mursko Središće.

Kao što je navedeno, sustav prikupljanja komunalnog otpada na području grada Mursko Središće dijeli se na:

- sustav prikupljanja komunalnog otpada,
- sustav prikupljanja otpada namijenjenog recikliranju,

- sustav prikupljanja glomaznog otpada.

Odvoz komunalnog otpada te otpada namijenjenog reciklaži (plastika, papir, biootpad, metal i staklo) iz gospodarstava i domaćinstava obavlja se 4 puta mjesečno. Glomazni se otpad odvozi svakog parnog mjeseca u godini (6 mjeseci godišnje). Organizirano sakupljeni miješani komunalni otpad MURS-EKOM d.o.o. odvozi te se odlaže na odlagalište otpada „Totovec“ koje se nalazi na teritoriju grada Čakovca, ili prevozi u reciklažno dvorište i kompostanu Mursko Središće (Martinska ulica 151A). Domaćinstva se služe reciklažnim kontejnerima te kalendarima odvoza koji su dostupni na web stranicama komunalnog poduzeća.

Na području grada Mursko Središće nalazi se zatvoreno, sanirano, odlagalište „Hrastinka“ (koje će biti prenamijenjeno i poslužiti kao prostor za izgradnju lovačke infrastrukture) te službeno nisu evidentirane lokacije onečišćene otpadom na području Grada. U trenutku pisanja dokumenta, na teritoriju grada nema ilegalnih odlagališta otpada.

Najnoviji podaci ukazuju na to da se broj ukupno sakupljenog otpada 2022. godine u odnosu na 2021. nije znatno promijenio. Broj stanovništva obuhvaćenog organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada smanjio se za 73 osobe, te se količina otpada po stanovniku smanjila za samo 2 kg. Stopa odvojenog sakupljanja povisila se za 2% te sada iznosi 38%.

Tablica 14. Podaci o količini otpada za grad Mursko Središće u 2022. godini; izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2022. godinu, MINGOR

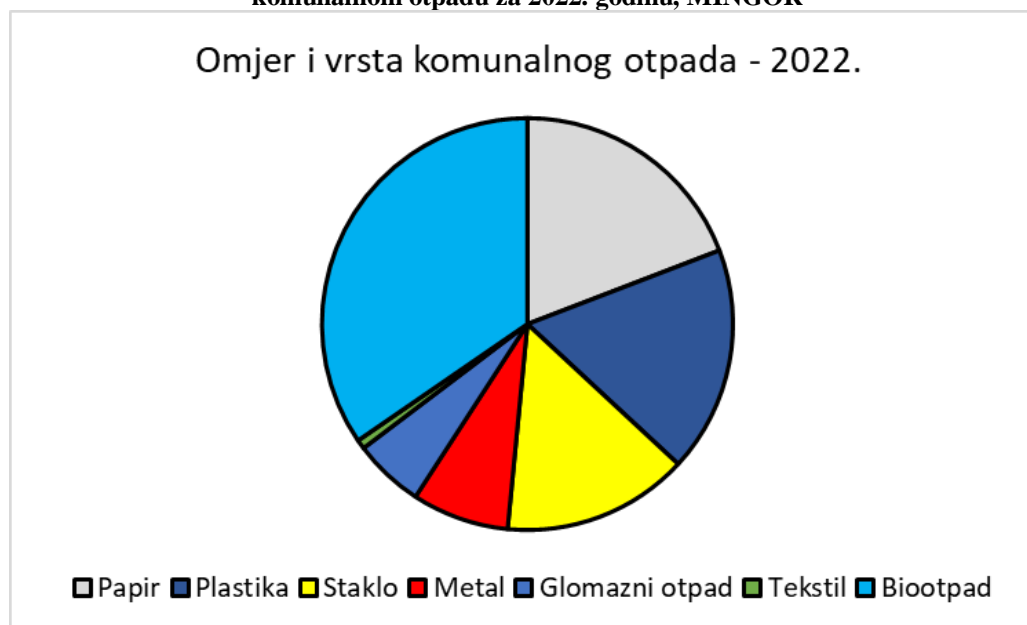
Jedinica	Ukupno sakupljeni komunalni otpad u okviru javne usluge po JLS (t)	Broj stanovnika obuhvaćenih organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada	Kg/stanovnik	Stopa odvojenog sakupljanja u okviru javne usluge
Grad Mursko Središće	1.092	5.855	186	38%
Međimurska županija	27.589	105.441	262	53%

Što se tiče sastava, u jednogodišnjem razdoblju od 2021. do 2022. godine došlo je do značajnih pomaka: količina glomaznog otpada proizvedenog na području grada pala je trostruko (77,08 tona u 2021. godini naspram 25,42 tone u 2022. godini). S druge strane, količina proizvedenog biootpada veća je za četiri puta (36,23 tone u 2021. naspram 158,94 tona u 2022. godini). Razlike u količini ostalih tipova otpada statistički su beznačajne.

Podaci iz 2022. također pokazuju kako se na području grada na godišnjoj razini proizvodi vrlo malo biootpada u odnosu na ostale jedinice lokalne samouprave u Međimurskoj županiji, te da je omjer kilograma komunalnog otpada po stanovniku zavidno ispod prosjeka uzevši u obzir veličinu grada (8. po redu u županiji). S druge strane, proizvodnja staklenog i metalnog otpada iznad je županijskog prosjeka, te Mursko Središće proizvodi najviše ukupnog miješanog komunalnog otpada nakon Čakovca i Nedelišća. Također, stopa odvojenog sakupljanja u okviru javne usluge ispod je županijskog prosjeka. Prema statistici Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, svi su stanovnici obuhvaćeni organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada.

Prema omjeru odvojenog komunalnog otpada u 2022. godini u tonama, više od trećine, tj. 34% otpada odnosi se na biootpad. 19% odnosi se na papir, 18% na plastiku te 15% na staklo. 8% odnosi se na metal, 5% na glomazni otpad te 1% na tekstil.

Grafikon 19. Omjer i vrsta komunalnog otpada za grad Mursko Središće u 2022. godini; izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2022. godinu, MINGOR

U sklopu reciklažnog dvorišta djeluje i kompostana, te osim zbrinjavanja otpada MURSEKOM d.o.o. upravlja gradskim i mjesnim grobljem (gradsko groblje Mursko Središće i mjesno groblje Peklenica/Križovec) te je zadužen za hortikulturu i uređenje grada.

2.5. INSTITUCIJE I CIVILNO DRUŠTVO

Obilježja područja u domeni društvenih djelatnosti, analizirani su kroz segmente javne uprave, odgojno-obrazovnu infrastrukturu, zdravstvo i socijalnu zaštitu, javne prostore, sportsko-rekreativne sadržaje i infrastrukturu te civilno društvo i vjerske zajednice.

2.5.1. Odgoj i obrazovanje

Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima sukladno zakonu. Na području grada Mursko Središće smještena su dva dječja vrtića: Dječji vrtić „Maslačak“ i Dječji vrtić „Pahuljica“. Dječji vrtić „Maslačak“ djeluje na dvije lokacije: Dječji vrtić „Maslačak“ u ulici Slatine 2, Mursko Središće (7 odgojnih skupina), te Područni odjel Peklenica u Školskoj ulici 6 u Peklenici (1 odgojna skupina) koji djeluju za područje cijelog grada.

Dječji vrtić „Maslačak“ nudi 4 programa: redoviti program, program predškole, program engleskog jezika te program *montessori*.

Dječji vrtić „Pahuljica“ (Frankopanska ulica 40, Mursko Središće) od 2018. djeluje na novoj lokaciji.

Slika 19. Zgrada Dječjeg vrtića Maslačak u naselju Mursko Središće; izvor: Grad Mursko Središće

Osnovnoškolski odgoj omogućava stjecanje znanja, navika i umijeća potrebnih za život u zajednici i daljnje školovanje. U gradu Mursko Središće nalazi se Osnovna škola Mursko Središće (Ul. Vladimira Nazora 22, Mursko Središće) te dvije područne škole: Područna škola

Peklenica (Školska bb, Peklenica) i Područna škola Hlapičina (Hlapičina 36) koje upravno spadaju pod OŠ Mursko Središće.

OŠ Mursko Središće nudi uslugu pohađanja osnovnoškolskog obrazovanja od 1. do 8. razreda osnovne škole, dok obje područne škole nude osnovnoškolsko obrazovanje od 1. do 4. razreda. Djeca koja završe 4. razred u područnim školama osnovnoškolsko obrazovanje do 8. razreda nastavljaju u OŠ Mursko Središće. Do 1967. godine naselje Križovec također je imalo područnu školu, no ona je zatvorena i nema planova za njezinim obnavljanjem.

Prema podacima za školsku godinu 2019./2020. osnovnoškolsku nastavu u OŠ Mursko Središće i područnim školama pohađalo je 506 učenika i učenica raspodijeljenih u 30 razrednih odjela.

Slika 20. Zgrada Osnovne škole Mursko Središće; izvor: Muralist.hr

Prijevoz iz okolnih naselja (Hlapičina, Peklenica, Križovec i Sitnice) omogućen je do OŠ Mursko Središće i od OŠ Mursko Središće za osnovnoškolce tijekom školskog tjedna. Svake godine Grad organizira javni natječaj za dodjelu studentskih kredita za studente s područja grada.

U školama radi 70 djelatnika, od kojih ravnatelj i stručni suradnici čine 4 djelatnika, u razrednoj nastavi radi 15 djelatnika, u predmetnoj nastavi je zaposleno 34 djelatnika, 13 djelatnika vrši

administrativne i tehničke poslove te je zaposleno 4 asistenta u nastavi. Grad posljednjih godina nastoji ostvariti potpuno prebacivanje na nastavu u jednoj smjeni.

Na prostoru grada nema institucija srednjeg ili visokog obrazovanja zbog nedostatka potrebe.

Većina završenih osnovnoškolaca srednju izobrazbu stiče u srednjim školama u Čakovcu, dok su najčešće opcije za visoko obrazovanje fakulteti Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta Sjever (SC Varaždin).

2.5.2. Zdravstvo

U Gradu djeluje ambulanta opće i obiteljske medicine (Ul. Vladimira Nazora 19) u čijem se sklopu, osim ambulante opće i obiteljske medicine, nalazi i dentalna ordinacija. Za grad Mursko Središće i okolne općine (Sveti Martin na Muri, Selnica, Vratišinec) osim ovih usluga, dostupna je i usluga laboratorijske analize krvi. U naselju Mursko Središće postoji još jedna privatna dentalna klinika koja nudi stomatološke usluge. Ovdje se nalazi i ispostava Zavoda za hitnu medicinu s dežurnom jedinicom (Ulica Josipa Šajnovića bb). U gradu je smještena poslovnicu ljekarne Čakovec (Trg bana Jelačića 6) te još jedna privatna ljekarna.

Slika 21. Ordinacija Doma zdravlja Čakovec u naselju Mursko Središće; izvor: BDC

U sklopu ambulante/doma zdravlja i pripadajućim odjelima zaposleno je troje liječnika s pripadajućim medicinskim tehničarima, dva stomatologa te jedan laboratorijski tehničar.

U Murskom Središću se također nalazi ispostava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (Josipa Broza Tita 3) koja stanovnicima grada olakšava rješavanje pitanja oko zdravstvenog osiguranja.

2.5.3. Socijalna skrb i briga o starijima

Centar za socijalnu skrb Čakovec – Podružnica Mursko Središće (Frankopanska ul. 3) zadužen je za rješavanje socijalnih problema u zajednici (problemi materijalnih životnih uvjeta, brige o ugroženim pripadnicima socijalnih skupina, ponašanja pojedinaca i međuljudskih odnosa). Osim što Centar za socijalnu skrb nudi pomoć registriranim klijentima, za one koji to nisu postoje alternativni načini dolaska do pomoći (gradska uprava, socijalni projekti).

Za skrb o starijim i potrebitim osobama postoje dva doma za starije i nemoćne: Dom za starije i nemoćne „JAPA“ (Frankopanska 18A, Mursko Središće) s kapacitetom 70 osoba i dvadesetak djelatnika i Dom za starije i nemoćne „STUBIČAR“ (Kolodvorska 32, Mursko Središće) s kapacitetom 54 osobe i 18 djelatnika.

Između ostalog, za područje Grada djeluje i Gradsko društvo Crvenog križa Mursko Središće koje je aktivno u prikupljanju sredstava za potrebite građane.

Slika 22. Dom za starije i nemoćne „JAPA“; izvor: List Medimurje

2.5.4. Ostale ključne institucije i zavodi

Od ostalih ključnih institucija i zavoda na teritoriju Grada nalazimo:

- Policijska postaja Mursko Središće i Upravni odjel Policijske postaje Mursko Središće
- Porezna ispostava Mursko Središće
- Matični ured Mursko Središće
- Upravni odjel za prostorno uređenje
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje HZMO (ispostava)
- Zavod za zapošljavanje HZZ (područni ured)
- FINA Mursko Središće
- Gradska knjižnica i čitaonica
- Župa Mursko Središće
- Baptistička Crkva „Crkva Isusa Krista“ Mursko Središće

Slika 23. Policijska postaja Mursko Središće (naselje Mursko Središće); izvor: Muralist.hr

2.5.5. Civilno društvo

Prema podacima *Registra udruga Republike Hrvatske*, 51 udruga je početkom travnja 2024. godine aktivna i djeluje na području grada te one uvelike utječu na kvalitetu života, djeluju kao pomoć lokalnoj zajednici te vode ostvarenju kulturnih, socijalnih i mnogih drugih ciljeva. Udruge civilnog društva se podržavaju i iz proračuna Grada na način da se osiguravaju sredstva za tekuće donacije u novcu.

Tablica 15. Popis udruga i klubova u gradu Mursko Središće; izvori: Registar udruga RH i Grad Mursko Središće

POPIS UDRUGA I KLUBOVA U GRADU MURSKO SREDIŠĆE	
MURSKO SREDIŠĆE	
DVD Mursko Središće	
Vatrogasna zajednica grada Mursko Središće	
Društvo žena Mursko Središće	
Nogometni klub "Rudar"	
Udruga Hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata	
Atletski klub Mursko Središće	
Gradski puhački orkestar	
Udruga dobrovoljaca i veterana Domovinskog rata	
Udruga Serjojske mame i bebe	
Košarkaški klub Rudar	
Klub liječenih alkoholičara	
KUD Mura	
Lovačko društvo Mursko Središće	
Udruga Muralist	
Radioklub Međimurje	
Jiu-jitsu klub "MS JIU-JITSU BD"	
Udruga sportske rekreacije 'Sport za sve'	
Planinarsko društvo Bundeck	
Lovačko društvo "Zeko" Mursko Središće	
Društvo "Naša djeca" Mursko Središće	
Malo kazalište Mursko Središće	
Podružnica umirovljenika Mursko Središće	
Društvo učitelja i romskih pomagača - Izvor	
Likovna udruga - Izvor	
Moto klub "Miners"	
Kajak-kanu klub Mura	
Sportsko ribolovno društvo "Mura" Mursko Središće	
Škola nogometa "Rudar" Mursko Središće	
Shotokan karate klub "MURAKEN"	
Šahovski klub "Mursko Središće"	
Teniski klub Mursko Središće	
Trkački klub Rudar Mursko Središće	
"Makamus" Malo kazalište Mursko Središće	
Odbojkaški klub "Rudar" Mursko Središće	
Udruga mažoretkinja Murskog Središća	
Cornerstonearts - Hrvatska	

Udruga Rudarski zbor Mursko Središće	
Zaštitarsko-ekološka udruga Mura	
Udruga udomitelja djece Međimurja	
Udruga financijsko-informatičkih stručnjaka Međimurja	
Centar za istraživanje Međimurja	
PEKLENICA	
DVD Peklenica	
Udruga mladih "Pekleničara"	
Nogometni klub "Plavi" Peklenica	
Odbojkaški klub "Plavi" Peklenica	
Sportsko ribolovno društvo "Karas" Peklenica	
HLAPIČINA	
Nogometni klub "Mura" Hlapičina	
Udruga za duhovnu kulturu "Atmarama"	
KRIŽOVEC	
DVD Križovec	
Udruga žena Križovec	
Nogometni klub Torpedo Križovec	
Konjički klub "Pegaz" Križovec	
Sportsko ribolovno društvo "Verk" Križovec	
ŠTRUKOVEC	
Nogometni klub "Hajduk" Štrukovec	
Udruga sportske rekreacije "Koš" Štrukovec	

TIP UDRUGE ILI KLUBA
DVD
Socijalne skupine
Sport i rekreacija
Kultura
Posebne vještine i ostalo

Slika 24. Centar za kulturu „Rudar“ Mursko Središće u naselju Mursko Središće; izvor: Muralist.hr

Slika 25. Logo Nogometnog kluba „Rudar“ Mursko Središće; izvor: NK Rudar Mursko Središće

Slika 26. Župna crkva Marije Kraljice i sv. Ladislava; izvor: Visit Međimurje

2.5.6. Znamenitosti i zanimljivosti

Od kulturnih i društvenih znamenitosti i zanimljivih lokacija na području grada ističu se sakralni objekti (kasnobarokna Župna crkva Marije Kraljice i sv. Ladislava u Murskom Središću i nova crkva Sv. Ane u Hlapičini), industrijske znamenitosti (halde, rudnička infrastruktura u Murskom Središću – Spomen-dom rudarstva, Pekleničko naftno polje – Spomen park naftaštva Peklenica), Centar za kulturu „Rudar“ Mursko Središće, spomenik rudaru, konjički ranč, šetnica uz Muru te uslužni objekti poput restorana i caffè barova.

Slika 27. – Šetnica uz Muru u naselju Mursko Središće, izvor: Grad Mursko Središće

Slika 28. Spomen-park naftaštva u Peklenici, izvor: Putovnica.net

Slika 29. Spomenik rudaru u Murskom Središću; izvor: Radio 1

Od prirodnih zanimljivosti ističe se mursko porječje koje sa svojim mrtvajama, okolnim jezercima i bogatstvom flore i faune (od riba do divljači) daje uvjete za razvitak rekreacijskog turizma. Neke od zaštićenih životinjskih vrsta koje kao divljač nalazimo na teritoriju grada jesu divlja mačka, dabar, obični jelen, lisica, čagalj, kuna bjelica, šojka kreštalica, svraka i grivnjaš, između ostalog.

Slika 30. Sportski ribolov na rijeci Muri pokraj Križovca; izvor: Medimurska sportska mreža

Od manifestacija ističu se Vincekov pohod, Serjojski Fašnik, Trkačka liga Rudar, Dan Grada, Ljeto uz Muru i razni ostali lokalni festivali te gostovanja regionalnih i državnih kulturnih i sportskih institucija, uz obilježavanje blagdana i praznika od značaja za lokalno stanovništvo.

Slika 31. Serjojski fašnik, izvor: Muralist

Slika 32. Vincekov pohod; izvor: Muralist.hr

Slika 33. Obilježavanje svjetskog dana Roma u Sitnicama, izvor: Muralist.hr

Slika 34. Obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara u Murskom Središću; izvor: Grad Murško Središće

3. SWOT ANALIZA

SWOT analiza jest analitičko-metodološki alat pomoću kojega se razmatra zatečena situacija predmetnog područja u okviru pozitivnih i negativnih čimbenika koji dolaze bilo iz unutarnjeg, bilo iz vanjskog okruženja. SWOT je engleska skraćenica od *Strengths* (snage), *Weaknesses* (slabosti), *Opportunities* (prilike) i *Threats* (prijetnje), pri čemu snage i prilike predstavljaju pozitivne čimbenike, slabosti i prijetnje negativne čimbenike; snage i slabosti čimbenike koji dolaze iz unutarnjeg okruženja, a prilike i prijetnje čimbenike koji dolaze iz vanjskog okruženja. SWOT je sažeti opis pozitivnih i negativnih, unutarnjih i vanjskih čimbenika za predmetno područje te predstavlja važnu analitičku podlogu za prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala te definiranje strateškog okvira.

SWOT analiza za Grad Mursko Središće napravljena je sukladno zaključcima participativne radionice 9. travnja 2024. godine na kojoj su sudjelovali, prema načelu partnerstva, akteri iz javnog, privatnog i civilnog sektora grada. Na radionici su postignuti zaključci koji pomažu u formuliranju razvojnih potreba i potencijala grada te oblikovanju strateškog okvira za sljedeće srednjoročno razdoblje. Dionici iz javnog, privatnog i civilnog sektora grada bili su podijeljeni prema područjima u kojima djeluju, prema je čemu napravljena i SWOT analiza. Grupa koju su činili predstavnici vrtića, škole, organizacija civilnog društva i drugih društvenih djelatnosti predstavlja „Društvo“; grupa sastavljena od poduzetnika, obrtnika i predstavnika turističke zajednice predstavlja „Gospodarstvo“; grupa u kojoj su bili predstavnici komunalnog poduzeća i mjesnih odbora predstavlja „Infrastruktura i urbano okruženje“. Raspodjela dionika odgovara otprilike i strukturi urađene Analize stanja.

U društvenim djelatnostima, računajući i područje odgojne i obrazovne djelatnosti, te aktivnosti organizacija civilnog društva, kao najveća snaga ističu se obrazovani i kompetentni pojedinci među kojima uvijek cirkulira mnogo ideja kojima doprinose stalnom rastu i razvoju svog područja te cijele društvene zajednice. Kao rezultat toga ističe se mnogo različitih sadržaja u dječjem vrtiću te uključenost djece predškolske dobi u različite aktivnosti. Udruge u kulturi i sportu aktivne su, funkcionalno je (kadrovski i infrastrukturno) dobrovoljno vatrogasno društvo itd. Važna je snaga bogata kulturna i povijesna baština koja predstavlja potencijal i temelj za brojne druge aktivnosti, prvenstveno turističke. U tom smislu, kao prilike može se istaknuti potreba za većom sinergijom stručnjaka iz različitih područja – naročito kada se govori o povezivanju i valorizaciju kulturno-povijesne baštine kroz gospodarsku, prvenstveno turističku djelatnost. To bi značilo i razvoj kulturnog amaterizma i bolje iskorištavanje svih ostalih

potencijala u području kulture. Od slabosti valja naglasiti nedovoljno kooperacije između obrazovnih i kulturnih institucija, slabu uključenost Roma u društvene aktivnosti te, s obzirom na starost populacije, nedovoljne kapacitete stacionarne infrastrukture (institucionalnog smještaja za starije i nemoćne osobe). Kao prijetnje ističu se negativni trendovi koji su zasad samo primjetni – „odljev mozгова”, tj. smanjivanje stručnjaka i profesionalaca koji žive i rade u Murskom Središću, te demografski pad u prirodnom i prostornom smislu.

DRUŠTVO	
Snage (<i>Strengths</i>)	Slabosti (<i>Weaknesses</i>)
Obrazovani i kompetentni pojedinci u društvenim djelatnostima	Nedovoljno kooperacije između obrazovnih i kulturnih institucija
Mnogo ideja među motiviranim pojedincima koji rade u civilnom društvu i društvenim djelatnostima	Slaba uključenost Roma u društvene aktivnosti
Mnogo različitih sadržaja u dječjem vrtiću	Nedovoljni kapaciteti stacionarne infrastrukture
Funkcionalno (kadrovski i infrastrukturno) dobrovoljno vatrogasno društvo	
Bogata kulturna i povijesna baština te razvijeni kulturni život i infrastruktura	
Razvijen sportski život i infrastruktura	
Prilike (<i>Opportunities</i>)	Prijetnje (<i>Threats</i>)
Veća sinergija stručnjaka iz različitih područja	Nastavak trenda smanjivanja stručnjaka i profesionalaca koji žive i rade u Murskom Središću
Razvoj kulturnog amaterizma i bolje iskorištavanje ostalih potencijala u području kulture	Tendencije demografskog pada (u prirodnom i prostornom smislu)
Potpora grada ideji o integraciji srednjoškolskog obrazovanja	Neintegriranost nove radne snage

U području gospodarstva ističe se činjenica da Mursko Središće obiluje snažnim malim i srednjim poduzećima te obrtima kao motor-kotačima razvoja sredine, što je uopće karakteristika cijelog Međimurja. Osim poslovične radišnosti i marljivosti stanovnika ovog kraja, Mursko Središće može se podičiti i jakim povlačenjem sredstava iz EU fondova. Jačini gospodarstva pridonose i neke prirodne i povijesne razvojne predispozicije – primjerice, rijeka Mura i njezine prirodne karakteristike pogodne su za razvoj turizma, kao što je to i činjenica da Mursko Središće već ima u začecima neki svoj *brand* kao „grada rudara”, što treba turistički dovesti na jednu još višu razinu. Prema tome, prilike se mogu vidjeti u povlačenju EU sredstava u područjima gdje su primjetne trenutne manjkavosti (npr. turistička i sportska infrastruktura), u gradnji manjih smještajnih jedinica koje trenutno nedostaju (to može biti i za *camping* smještaj, ne nužno za noćenja s krevetnim jedicama), održivom iskorištavanju prirodnih ljepota te, konačno, s time povezano, razvoju turizma kroz njegovu specijalizaciju i iskorištavanje postojećih potencijala. Te turističke „komponente” koje je moguće iskoristiti uključuje šetnicu uz Muru, *brand* „grada rudara“, aktivnosti ribiča na Muri, književnost i ostale umjetnosti Međimurja itd. Slabosti u području gospodarstva nadovezuju se na već primijećene slabosti u društvenim djelatnostima – nedostatak radne snage i stalna prijetnja nastavkom tog trenda. Nadalje, nema smještajnih kapaciteta, na čemu svakako treba poraditi ako grad namjerava razvijati turizam. Jedna od slabosti u gospodarskom smislu odnosila se na težu zapošljivost pojedinih populacijskih skupina poput starijih ženskih osoba ili Roma, međutim zbog širenja opsega i vrsta poslova ova je slabost uvelike sanirana. Primjerice, Grad korištenjem prilika poput socijalnih programa, među kojima valja posebno izdvojiti *ZAŽELI* (projekt s ciljem prevencije institucionalizacije) uspješno zapošljava pripadnike ovih dviju skupina. Grad trenutno takve probleme nastoji amortizirati korištenjem prilika kroz socijalne programe, među kojima valja posebno izdvojiti *ZAŽELI*, projekt s ciljem prevencije institucionalizacije.

GOSPODARSTVO	
Snage (<i>Strengths</i>)	Slabosti (<i>Weaknesses</i>)
Snažna mala i srednja poduzeća	Nedostatak radne snage
Jako povlačenje sredstava iz EU fondova	Nedostatak smještajnih kapaciteta za razvoj turističkih potencijala
Prirodne predispozicije za razvoj pojedinih grana gospodarstva (npr. rijeka Mura i turizam)	Nedostatak stvari/objekata po kojoj bi se lokalna zajednica isprofilirala u gospodarskom smislu

Povijesne predispozicije za razvoj pojedinih grana gospodarstva (npr. grad rudara i potencijalni <i>branding</i> u tom smjeru)	Teža zapošljivost pojedinih populacijskih skupina
Prilike (<i>Opportunities</i>)	Prijetnje (<i>Threats</i>)
Povlačenje EU sredstava u područjima gdje su primjetne trenutne manjkavosti (npr. turistička i sportska infrastruktura)	Nastavak trenda pada raspoložive radne snage
Gradnja manjih smještaja u svrhu <i>campinga</i> ili sl. (povezano i s drugim sadržajima)	
Održivo iskorištavanje prirodnih ljepota	
Razvoj turizma kroz njegovu specijalizaciju i iskorištavanje postojećih potencijala (šetnica uz Muru, „rudarski“ <i>brand</i> , ribiči, književnost Međimurja itd.)	
Izgradnja butik-hotela kao privatna inicijativa	

Prednost u smislu urbanog okruženja odnosi se ponajviše na dobar geoprometni položaj, što uključuje smještenost na samoj granici sa Slovenijom, na toku rijeke Mure. Granica sa Slovenijom podrazumijeva i blizinu Austrije, a nije daleko ni granica s Mađarskom (oko općine Podturen nalazi se tromeđa). Takav položaj čini Mursko Središće tranzitnim mjestom prije svega prema Sloveniji i Austriji. Osim te blizine granice s dvjema zemljama i blizinom treće zemlje, Mursko Središće vrlo je blizu i županijskog središta Međimurske županije, grada Čakovca, gdje su koncentrirane sve važnije institucije. Točnije, Mursko Središće nalazi se na cesti koja je direktno povezana s gradom Čakovcem i njegovim prigradskim naseljima. Ostali JLS-ovi u Međimurskoj županiji također su u blizini, odnosno Mursko Središće s njima je vrlo dobro povezano. U smislu okoliša, prirodni krajolik uz rijeku Muru (koja je i prirodna granica sa susjednom Slovenijom) također predstavlja prednost u ovom području. S time povezano, prilike se nalaze u održivom iskorištavanju prirodnih ljepota (i očuvanog okoliša) i činjenicom da je već mnogo započetih projekata na tom plana u tijeku, a neki se već planiraju za nadolazeće razdoblje. Grad nastoji ravnomjerno razvijati sva naselja, što je također jedna od ključnih

prednosti. Negativne strane primjetne su u problemima s otpadom na nekim područjima, što se vidi po pojavi onečišćenja nekih područja i nastankom ilegalnih odlagališta otpada. Nerijetke su pojave i nedozvoljenog spaljivanja na otvorenom, što dovodi do zagađenja zraka i tla. Planiranje rješavanja problema i infrastrukturni zahvati često budu zaustavljeni ili usporeni uslijed neriješenih imovinsko-pravnih odnosa. Prijetnje su trajno uništen okoliš uslijed onečišćenja i spaljivanja (ovo se posebice odnosi na tršćake), česte vremenske neprilike i posljedične prirodne katastrofe (poput npr. poplava kojih je bilo više puta uzastopno).

INFRASTRUKTURA I URBANO OKRUŽENJE	
Snage (<i>Strengths</i>)	Slabosti (<i>Weaknesses</i>)
Dobar geoprometni položaj (granica sa Slovenijom, na toku rijeke Mure, blizina županijskog središta i većih mjesta u susjednim zemljama)	Problemi s otpadom na nekim područjima – onečišćenje nekih područja, ilegalna odlagališta
Dobra prometna povezanost s drugim JLS-ovima, ponajviše županijskim središtem gradom Čakovcem	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
Tranzitno mjesto prema Sloveniji i Austriji	Česte paleži
Prirodni krajolik uz rijeku Muru	Manjak infrastrukture za brigu o starijima
Decentralizacija i ravnomjeren razvoj naselja	
Prilike (<i>Opportunities</i>)	Prijetnje (<i>Threats</i>)
Održivo iskorištavanje prirodnih ljepota	Uništen okoliš uslijed onečišćenja i spaljivanja
Mnoštvo projekata u planu	Slaba koordinacija s tijelima državne uprave i ostalim razinama vlasti po pitanju rješavanja imovinsko-pravnih odnosa
	Vremenske neprilike i posljedične prirodne katastrofe (npr. poplave) i utjecaj klimatskih promjena na područje Međimurja

4. RAZVOJNE POTREBE I POTENCIJALI

Razvojne potrebe i potencijali Grada Mursko Središće izvode se iz provedene SWOT analize te su oni više ili manje utvrđeni analizom unutrašnjih i vanjskih, pozitivnih i negativnih razvojnih čimbenika. U tom smislu, popis razvojnih potreba i razvojnih potencijala Grada Mursko Središće svodi se na konačne zaključke već iznijete u prethodnom poglavlju.

Postoji potreba za turističkim napretkom grada i potrebom za specijalizacijom turističke djelatnosti, pa se može smatrati i potrebom u području gospodarstva. S time povezano treba nastaviti s podržavanjem kulturne infrastrukture te događaja koji bi mogli nuditi i turistički sadržaj. Postoji potreba i za većom integracijom Roma u društvo i popratne društvene djelatnosti. Potencijali u području društva jesu jaki ljudski resursi (u kvalitativnom smislu), što znači da su ljudi koji rade u društvenim djelatnostima aktivni, motivirani i obrazovani, te su, prema tome, uspostavili i jaku i otpornu društvenu infrastrukturu (čiju snagu treba nadograditi i održavati njezinim stalnim povećanjem kapaciteta). Primjerice, postoji motivacija za bavljenje sportom za što je potrebna i adekvatna sportska infrastruktura na koju treba obratiti više pažnje i prioritizirati je. Trenutno postoji iznimno dobra ponuda sadržaja u društvenim djelatnostima i civilnom društvu te taj potencijal treba njegovati i nadograđivati. Posebna je potreba dom za starije i nemoćne osobe, s obzirom na trend starenja stanovništva i nedovoljne ukupne potpore za kvalitetu života najstarije i najranjivije populacije.

DRUŠTVO	
Razvojne potrebe	Razvojni potencijali
Uključivanje više događaja i pojedinaca u ponudu kulturnih sadržaja	Ljudski resursi (aktivni, motivirani i obrazovani pojedinci u društvenim djelatnostima)
Održavanje rada kulturnih ustanova i kontinuitet kulturnih aktivnosti	Jaka i otporna društvena infrastruktura
Izgradnja doma za starije i nemoćne osobe	Motivacija za bavljenje sportom
Integracija Roma	Velika ponuda sadržaja u društvenim djelatnostima i civilnom društvu

U području gospodarstva potrebe se najviše svode na turističku djelatnost u svakom aspektu – infrastrukturnom, resursnom i sadržajnom. Prema tome, smještajni kapaciteti su *sine qua non*

za razvoj turizma. Potrebno je da ponuđeni turistički sadržaji ukazuju na diverzifikaciju i specijalizaciju turističke djelatnosti (primjerice, aktivni turizam, turizam vezan uz prirodne i okolišne ljepote, turizam vezan uz povijesno-kulturnu baštinu grada i sl.). Sve to treba i može izroditi *brand* sredine. Osim turizma, potrebe u gospodarstvu viđaju se i na području tržišta rada, što se odnosi na savladavanje strukturne nezaposlenosti nekih društvenih skupina. To se ponajviše odnosi na starije ženske osobe i romsku populaciju. Potencijali u području gospodarstva odnose se najviše na ljudske resurse – aktivne i motivirane poduzetnike, prvenstveno u malim i srednjim poduzećima (poduzetništvo i obrtništvo čiju razinu valja održati). U sferi turizma, koju treba razvijati, potencijal su prirodne specifičnosti, uglavnom vezane uz rijeku Muru i moguće aktivnosti na Muri (splavarenje, ribičke aktivnosti i sl.), ali i kulturno-povijesna baština po kojoj bi Mursko Središće moglo biti prepoznatljivo (u smislu *brandinga*, npr. kao „grad rudara“).

GOSPODARSTVO	
Razvojne potrebe	Razvojni potencijali
Raznoliki smještajni kapaciteti u turističke svrhe	Ljudski resursi (aktivni i motivirani poduzetnici, prvenstveno u malim i srednjim poduzećima)
Turistički sadržaji koji su indikator diverzifikacije i specijalizacije turističke djelatnosti (npr. zabavni park, sadržaji na šetnici uz Muru, kulturni sadržaji vezani uz „rudarski imidž“ mjesta i sl.)	Prirodne specifičnosti (vezane uz rijeku Muru i moguće aktivnosti na Muri)
Sustavno stvaranje <i>branda</i> sredine iz elemenata po kojima je Mursko Središće prepoznatljivo	Više elemenata po kojima je Mursko Središće potencijalno prepoznatljivo (npr. grad rudara, Mura, i sl.)
Orijentiranost na populacijske skupine kojima prijete strukturna nezaposlenost	

U infrastrukturnom području, odnosno okolišnom području (urbano okruženje u najširem smislu) postoje potrebe za prevencijom onečišćenja i paleža, što se posebno odnosi na moguće ponovne pojave ilegalnih deponija otpada. Nadalje, potrebno je kontinuirano jačanje sustava za

obranu od prirodnih katastrofa, uzimajući u obzir da ovaj kraj jako često pogode elementarne nepogode poput olujnih nevremena, što dovodi najčešće do poplava. Iz ovog razloga Grad znatno ulaže u vatrogastvo i sustav civilne zaštite. Potencijali i u ovom okolišnom području odnose se na prirodne specifičnosti koje čini rijeka Mura, te uopće na geoprometni položaj obilježen blizinom Slovenije (sama granica) te Mađarske i Austrije, što čini Mursko Središće i svojevrsnim tranzitnim čvorištem.

INFRASTRUKTURA I URBANO OKRUŽENJE	
Razvojne potrebe	Razvojni potencijali
Prevenција onečišćenja i paleži	Prirodne specifičnosti (rijeka Mura)
Kontinuirano održavanje sustava civilne zaštite i vatrogasnog sustava	Geoprometni položaj (blizina Slovenije, Austrije i Mađarske)
Jačanje sustava obrane od poplava i drugih posljedica klimatskih promjena u sklopu jačanja sustava civilne zaštite	Aktivno i motivirano stanovništvo u pitanjima civilne zaštite (protupožarne i protupoplavne)

5. STRATEŠKI OKVIR

Strateški okvir središnji je sintetički dio *Strateškog razvojnog plana* koji proizlazi iz analize stanja, SWOT analize te prepoznatih razvojnih potreba i razvojnih potencijala. Unutar strateškog okvira definira se srednjoročna vizija razvoja, strateški ciljevi (nazvani posebnim ciljevima), prioritetna područja javne politike kojima se intervenira radi ostvarenja ciljeva, te pripadajuće mjere koje predstavljaju korake kako se pojedini ciljevi ostvaruju. Uz mjere se vezuju i mjerljive varijable pomoću kojih se može u danom razdoblju procijeniti je li, koliko i kada koja mjera izvršena – to su pokazatelji ishoda i rezultata jer se mjere definiraju i konkretnim aktivnostima i projektima od strateškog značaja, s određenim nositeljem, eventualnim partnerima, vremenskim razdobljem provođenja, indikativnom financijskom procjenom i izvorima financiranja. Pri svemu navedenom vodi se računa o usklađenosti sa strateškim dokumentima više razine (na županijskoj, nacionalnoj i europskoj razini), pa se posebno prikazuje i način doprinosa ovog *Strateškog razvojnog plana* ostvarenju ciljeva utvrđenih nadređenim strateškim dokumentima.

5.1. VIZIJA

Vizija predstavlja najopćenitiji element strateškog okvira. Ona je izjava koja predočava ono čemu se treba stremiti, odnosno koja ukratko prikazuje sliku željenog stanja kada se ostvare ciljevi u srednjoročnom razdoblju. To znači da je ona i vodič za definiranje posebnih ciljeva i ključnih područja intervencija u okviru upravnih područja javnih politika, odnosno stanja koje se želi postići u srednjoročnom razdoblju. Kratka je i razumljiva, okrenuta je budućnosti, ne daje konkretne upute, ali je može dijeliti više organizacija i sektora, objedinjuje različite težnje, a kreira se na za to predviđenoj participativnoj radionici oformljenoj prema već ranije opisanom načelu partnerstva. Ima formu parole, slogana, da bude lakše pamtljiva i da se može ponavljati.

Na participativnoj radionici 9. travnja 2024. godine u prostorijama Doma kulture u Murskom Središću iskristalizirala se sljedeća **srednjoročna razvojna vizija**:

MURSKO SREDIŠĆE – gospodarski, infrastrukturno i društveno razvijena te uredna sredina koja se posebno ističe kvalitetom i bogatstvom života svojih stanovnika

Ova razvojna vizija obuhvaća ono čime se Mursko Središće već sada može ponositi uz dodatak

kako se to može i treba održati i poboljšati, a pritom zahvaća i sva područja koja su pokrivena srednjoročnom razvojnom strategijom – mala sredina koja ima sve sadržaje i sve segmente života i rada posložene, koja je uredna i sređena, te koja time pridonosi i ističe se kvalitetom i bogatstvom života svojih stanovnika. Važna je i igra riječi – „Središće“ kao „središte“ života i rada u svim područjima.

5.2. POSEBNI CILJEVI, PRIORITETI JAVNE POLITIKE I MJERE

Posebni ciljevi jesu ciljevi koji se određuju strateškim razvojnim planom, dakle, srednjoročnim razvojnim dokumentom za pojedinu jedinicu lokalne samouprave, u ovom slučaju za Grad Mursko Središće. Unutar svakog posebnog cilja određuje se nekoliko prioriternih područja javne politike kroz koja se intervenira kako bi se cilj ostvario. Konačno, mjere predstavljaju konkretne korake kako se posebni ciljevi i prioriteti javne politike mogu ostvariti.

Posebni ciljevi artikulirani ovim *Strateškim razvojnim planom* usmjereni su da ostvare viziju Murskog Središća kao razvijene i uredno posložene sredine koja se ističe visokom kvalitetom i bogatstvom života svojih stanovnika.

Na temelju analize stanja, SWOT analize, prepoznatih razvojnih potreba i potencijala te zaključaka participativne radionice 9. travnja 2024. godine Grad Mursko Središće definira sljedeće **posebne ciljeve za razdoblje od 2024. do 2031. godine:**

1. Jačanje i širenje društvene infrastrukture
2. Razvoj svih aspekata turizma
3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša

Prvi posebni cilj direktno se nadovezuje na razvojnu viziju, s naglašavanjem općih komponenti koje se mogu smatrati najvažnijim elementima osnaživanja kapaciteta, odnosno infrastrukturnih pretpostavki u društvenom smislu da bi se mogle održati i poboljšati aktivnosti koje postoje u društvenim djelatnostima i civilnom društvu, ali dijelom i u gospodarstvu.

Tako je jedan od prioriteta javne politike unutar ovog posebnog cilja odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura (njihova gradnja, dogradnja i rekonstrukcija – po potrebi – dogradnja i rekonstrukcija podrazumijeva jačanje, a gradnja i širenje) – to se odnosi na nadogradnju postojeće zgrade dječjeg vrtića, otvorenje doma za starije i nemoćne te otvorenje psihološke

ambulante i tržnice u Murskom Središću. Time bi se zadovoljile potrebe stanovnika Murskog Središća iskazane na participativnoj radionici, bez obzira što sâm Grad nije neposredno nadležan za sve aktivnosti koje ulaze u sferu potreba u ovom području. Sljedeće prioritetno područje jesu djelatnosti u kulturi i postojeća infrastruktura za te djelatnosti. To uključuje unaprjeđenje postojećih i realizaciju novih kulturnih elemenata, razvoj kulturnog amaterizma, što znači da u kulturne aktivnosti uključuje što veći broj građana-amatera, te zaštitu postojećih kulturnih dobara sukladno pravilima o konzervaciji i zaštiti kulturne baštine. Cilj jačana i širenja društvene infrastrukture podrazumijeva i rad na sportskoj infrastrukturi, s obzirom na to da je primijećen povećani interes za sportske aktivnosti te Grad prepoznaje prilike za njihovom akomodacijom. U tom će smislu Grad nastaviti aktivno raditi na sadržajima u sportu i popratnoj infrastrukturi, potičući i sve populacijske skupine na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima.

POSEBNI CILJ 1. Jačanje i širenje društvene infrastrukture	
Prioritetna područja javne politike	Mjere
1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija	1.1.1. Povećanje odgojnih i obrazovnih kapaciteta
	1.1.2. Uspostava institucija socijalnog i zdravstvenog značaja
	1.1.3. Podrška razvoju trgovačkih objekata
1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja	1.2.1. Razvoj kulturnog amaterizma
	1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata
	1.2.3. Zaštita kulturnih dobara
1.3. Sportska infrastruktura i sadržaji – obnova i ponuda sadržaja	1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti
	1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima

Drugi posebni cilj usmjeren je na razvoj turizma u svojoj cjelovitosti, što znači da uključuje sve aspekte turističke djelatnosti koje postoje u potencijalima Muruskog Središća. To podrazumijeva osiguravanje osnovnih infrastrukturnih uvjeta za razvoj turizma, koju čine prvenstveno smještajni kapaciteti – nepostojanje smještajnih kapaciteta u Muruskom Središću trenutno je otežavajuća okolnost i za kraća gostoprimstva, a kamoli za organizirani turizam. Turističku infrastrukturu valja ojačati i instalacijom i izgradnjom infrastrukture (objekata, prostora) s turističkom namjenom gdje bi bio prezentiran određeni turistički sadržaj, pri čemu nisu isključeni i komercijalni sadržaji, odnosno oni koji se mogu iskoristiti i u šire gospodarske, trgovačke svrhe. Nadalje, razvoj svih aspekata turizma znači i specijalizaciju turističke djelatnosti – cilj je istaknuti one elemente po kojima Murusko Središće može biti (ili već jest) prepoznatljivo, te ih uklopiti u određeni tip turizma – to se odnosi na uključivanje prirodnih i kulturnih specifičnosti u turističku ponudu (rijeka Mura, „grad rudara“ i sl.) te ponudom sadržaja koji se mogu smatrati posebnim oblicima turizma, što pogotovo podrazumijeva cikloturizam, za što je potrebna i adekvatna biciklistička infrastruktura, splavarenje na Muri, ribolovni turizam koji uključuje ribiče na Muri itd. Uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu dio je kulturno-povijesnog turizma, a na primjeru Muruskog Središća nerijetko je moguće čvrsto povezati upravo aspekte kulturno-povijesne i prirodne baštine. Na tim aktivnostima mogu raditi i surađivati organizacije civilnog društva, partnerske (uglavnom susjedne) općine, poneke javne ustanove, nadležna turistička zajednica i šire stanovništvo koje bi imalo neposredne koristi od specijalizacije turističke djelatnosti. Konačno, sve te različite elemente i aspekte turizma potrebno je povezati i sklopiti u jedan jedinstveni element radi promocije grada. Drugim riječima, *branding* grada uključivao bi povezivanje više različitih elemenata turističke ponude u jedan jedinstveni element, uključujući i sveobuhvatnu promociju grada i aktivnosti u njemu na javnim događanjima, manifestacija, koristeći i sredstva javnog informiranja.

POSEBNI CILJ 2. Razvoj svih aspekata turizma	
Prioritetna područja javne politike	Mjere
2.1. Turistička infrastruktura – smještajni kapaciteti i objekti turističke namjene	2.1.1. Osiguravanje uvjeta za povećanje broja smještajnih kapaciteta za turiste
	2.1.2. Instalacija i izgradnja infrastrukture s turističkom namjenom

2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti	2.2.1. Uključivanje prirodnih specifičnosti u turističku ponudu
	2.2.2. Ponuda sadržaja u području aktivnog i sportskog turizma
	2.2.3. Kontinuirano uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu („grad rudara“)
2.3. <i>Branding</i> grada	2.3.1. Promocija grada na javnim događanjima, manifestacijama i korištenjem sredstava javnog informiranja

Treći posebni cilj orijentiran je na održavanje komunalne infrastrukture i zaštitu okoliša. Ovaj se cilj formulira prema potrebama iz područja infrastrukture i urbanog okruženja (okoliša u najširem smislu). To uključuje održavanje i obnovu vodovodno-odvodnog sustava i prometne infrastrukture, te brigu za prirodu i okoliš, ponajviše u smislu prevencije onečišćenja i razvoja zelene infrastrukture. Uz to, neizostavno je područje i civilna zaštita, naročito u svojim protupožarnim i protupoplavnim aktivnostima. Vodovodni sustav potrebno je redovito održavati i sanirati na mjestima gdje je dotrajavao ili zastario, a odvodni sustav valja pojačati i prošiti na cijelo područje grada (što je s projektom Aglomeracije u tijeku). Lokalne i nerazvrstane ceste (koje su u djelokrugu Grada) po potrebi se obnavljaju i održavaju, a s okolnim JLS-ovima valja se koordinirati i ulaziti u moguća partnerstva na projektima izgradnje i obnove prometne mreže u široj okolici (suradnja, prije svega, sa Županijom i ŽUC-om, te nadležnim tijelima državne uprave). Na području zaštite okoliša i zelene infrastrukture valja provoditi edukativne aktivnosti, ulagati u energetska obnova građevina, prevenirati onečišćenja koja mogu nastati uslijed ilegalnog odlaganja otpada i paleži te ozelenjivati grad (npr. zasađivanjem drvoreda na šetnici uz Muru). Osim toga, potrebno je održati trenutnu visoku razinu pripreme sustava civilne zaštite, naročito u aktivnostima protupožarne i protupoplavne djelatnosti.

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetna područja javne politike	Mjere

3.1. Vodovod i odvodnja – održavanje i obnova	3.1.1. Kontinuirana obnova vodovodne mreže na mjestima gdje je dotrajala ili zastarjela
	3.1.2. Kontinuirana obnova sustava odvodnje
3.2. Prometna infrastruktura – održavanje i obnova	3.2.1. Obnova lokalnih i nerazvrstanih cesta
	3.2.2. Koordinacija s okolnim JLS-ovima i Županijom radi izgradnje i obnove prometne mreže u široj okolici
3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova	3.3.1. Prevencija onečišćenja nastalih uslijed ilegalnog odlaganja otpada i spaljivanja
	3.3.2. Ozelenjivanje grada
	3.3.3. Ulaganje u energetska obnova
3.4. Održavanje sustava civilne zaštite	3.4.1. Održavanje sustava protupožarne zaštite
	3.4.2. Izgradnja i održavanje sustava obrane od poplava

5.3. OPIS MJERA

Mjere predstavljaju korake koji odgovaraju na pitanja „kako“ ostvariti koji cilj, odnosno kako odgovarajuće i konkretno intervenirati u koje prioritetno područje javne politike. Tako se uz svaki cilj i prioritet javne politike pridružuju i mjere koje se određuju svojim aktivnostima, projektima od strateškog značaja te pokazateljima ishoda i rezultata. U sklopu provedbe, one su definirane u svom institucionalnom, vremenskom i financijskom okviru.

U prethodnom su poglavlju mjere pridružene ciljevima i prioritetnim područjima javne politike, a u ovom se poglavlju mjere opisno razrađuju, zajedno s pripadajućim aktivnostima te mjerljivim pokazateljima ishoda i rezultata. U nastavku slijedi tablični i tekstualni pregled svih mjera, s kratkim opisom, pripadajućim aktivnostima te pokazateljima ishoda i rezultata.

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE**Prioritetno područje 1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija****Mjera 1.1.1. Povećanje odgojnih i obrazovnih kapaciteta**

Kratki opis:	<p>Postojeća zgrada Dječjeg vrtića „Maslačak“ s vremena na vrijeme zahtijeva rekonstrukciju te obnovu, poboljšanje i proširenje postojećih, prvenstveno prostornih i tehničkih kapaciteta (računajući i terasu i okoliš). U tom smislu, u srednjoročnom razdoblju poslovi nadogradnje postojeće zgrade dječjeg vrtića jedna su od planiranih aktivnosti u području odgojne i društvene infrastrukture. Također se planira uređenje dječje igraonice u prostoru zgrade (Martinska 1) čiji se prostori obnavljaju u različite svrhe.</p> <p>Grad Mursko Središće će se korištenjem vlastitih sredstava te uz pomoć izvora iz EU fondova u doglednom srednjoročnom razdoblju baviti poslovima obnove i uređenja, prvenstveno nadogradnje po potrebi postojeće zgrade dječjeg vrtića, vodeći računa o tome da je područje predškolskog odgoja jedna od glavnih zadaća lokalne samouprave.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Dogradnja postojeće zgrade vrtića „Maslačak“ - Uređenje dječje igraonice
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Površina dograđenog dijela zgrade vrtića - Površina uređene dječje igraonice

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE**Prioritetno područje 1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija****Mjera 1.1.2. Uspostava institucija socijalnog i zdravstvenog značaja**

Kratki opis:	<p>Područje stacionarne infrastrukture jedno je od prioriternih područja djelovanja zbog trenda starenja stanovništva koji nije zaobišao ni grad Mursko Središće. Uz potrebe za jačanje i širenje odgojne infrastrukture, postoji i potreba za stacionarnom infrastrukturom, odnosno ustanovom koja bi služila smještaju te skrbi i brizi za starije i nemoćne osobe. Uz ovo, planira se otvaranje psihološke ambulante koja bi pružala psihološka savjetovanja i pomoć lokalnom stanovništvu, u sklopu lokalnog Doma zdravlja.</p> <p>Vodeći računa o međugeneracijskoj solidarnosti i iskazanim potrebama među stanovnicima Murskog Središća, Grad će u srednjoročnom razdoblju prionuti otvaranju psihološke ambulante te izgradnji doma za starije i nemoćne osobe, koristeći raspoloživa sredstva, po svoj prilici nacionalna sredstva ili sredstva iz EU fondova.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje izgradnje doma za starije i nemoćne osobe u Murskom Središću - Otvaranje psihološke ambulante
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za izgradnju doma za starije i nemoćne osobe - Stanje projekta otvorenja psihološke ambulante

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE	
Prioritetno područje 1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija	
Mjera 1.1.3. Podrška razvoju trgovačkih objekata	
	<p>U gradu postoji potreba za trgovačkim centrom, posebice za trgovinom tekstila koja bi, u sklopu trgovačkog centra, pokrila potrebe stanovnika. Uz trgovački centar koji je trenutno na razini ideje, u planu je i uređenje tržnice u Murskom Središću čime bi se dobio natkriven prostor za održavanje događaja, uz povećanje prodajnih kapaciteta instalacijom novih pultova i</p>

Kratki opis:	<p>dodatnih objekata, sa zasebnim zatvorenim dijelom.</p> <p>Grad Mursko Središće vodi računa o trgovačko-gospodarskim potrebama stanovništva grada koje je izuzetno poduzetnički aktivno, pa prema tome podržava i potiče razvoj trgovačkih objekata, odnosno svih onih prostora na kojima se može odvijati trgovina koja ima i širi značaj od same trgovine – uključuje i prezentaciju domaćih proizvoda i lokalnih proizvođača te time pridonosi i ostvarenju drugih prioriteta razvoja Murskog Središća.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja gradske tržnice - Otvorenje trgovačkog centra
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Površina izgrađene gradske tržnice - Razrađeno idejno rješenje za trgovački centar

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE

Prioritetno područje 1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja

Mjera 1.2.1. Razvoj kulturnog amaterizma

Kratki opis:	<p>Aktivnosti organizacija civilnog društva dijelom su ograničene na djelatnosti kojima se članovi udruga profesionalne bave, a dijelom okupljaju amatere u području u kojemu su entuzijasti ili samo zainteresirani dionici. Masovni razvoj kulturnih sadržaja, koji nužno uključuje inkluzivnost i participativnost u kulturi, nemoguć je bez razvoja kulturnog amaterizma – ideje i da se „laici“, entuzijasti i naprosto samo „zaljubljenici“ u neku aktivnost angažiraju, odnosno da im se da prilika da pokažu što mogu i žele razviti. Razvoju kulturnog amaterizma pridonijet će i izgradnja multifunkcionalnog romskog centra u Sitnicama.</p> <p>Prema tome, Grad Mursko Središće će uz kolaboraciju s udrugama u kulturi poticati razvoj kulturnog amaterizma kao jednog od stubova budućeg razvoja kulture koji vodi računa o participativnosti, inkluzivnosti i mogućnosti da što širi krug ljudi izrazi svoje potencijale.</p>
---------------------	--

Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje manifestacija namijenjenih sudjelovanju amatera u području kulture - Izgradnja multifunkcionalnog romskog centra u Sitnicama
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih manifestacija s ciljem sudjelovanja amatera u području kulture - Površina izgrađenog centra

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE	
Prioritetno područje 1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja	
Mjera 1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata	
Kratki opis:	<p>Uz unaprjeđenje postojećih kulturnih elemenata dolazi i realizacija novih. Mnogo potencijala u području kulture povezano je s nekim već postojećim elementima, a pojavljuju se ideje i za nove. To se prvenstveno odnosi na Etno kuću u Murskom Središću, Majur u Štrukovcu, Spomen-dom rudarstva „Cimper“ i Romski multikulturalni centar u Sitnicama kao projekte koji su u planu.</p> <p>Grad Mursko Središće u tu će svrhu pokrenuti aktivnosti opremanja Etno kuće, nastavka izgradnje krova na Romskom multikulturalnom centru u Sitnicama, dogradnje Spomen-doma „Cimper“ te obnove majura u Štrukovcu, uz suradnju s drugim kulturnim institucijama u gradu, županiji, a po potrebi i šire, te koristeći nacionalna sredstva ili sredstva EU fondova.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Opremanje Etno kuće u Murskom Središću - Obnova Majura u Štrukovcu - Izgradnja multifunkcionalnog romskog centra u

	<p>Sitnicama</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dogradnja Spomen-doma rudarstva „Cimper“
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Postotak ukupne uređenosti i opremljenosti Etno kuće - Površina obnovljenog majura - Površina izgrađenog centra - Površina dograđenog dijela Spomen-doma rudarstva „Cimper“

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE	
Prioritetno područje 1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja	
Mjera 1.2.3. Zaštita kulturnih dobara	
Kratki opis:	<p>Kulturna dobra na području grada Mursko Središće koja je moguće zaštititi sukladno postojećim odredbama o zaštiti i konzervaciji baštine odnose se prvenstveno na halde. Halde su jedinstveni antropogeni reljefni oblici nastale rudarskim djelovanjem (odlaganje ugljena i jalovine) i manifestiraju se kao uzvišenja specifičnog izgleda. One mogu biti valorizirane kao nepokretno prirodno i kulturno dobro te biti zaštićene kroz kategoriju značajnog krajobrazu ili spomenika prirode. Ova je mjera u aktivnosti valorizacije haldi komplementarna prioritetnom području 3.3. koji se odnosi na zaštitu prirode i okoliša.</p> <p>Osim valorizacije haldi, moguća je i obnova Rudarsko-murskog poučnog puta koji bi, osim svojeg kulturnog značaja, pridonio turističkom sadržaju Grada kao što je navedeno u mjeri 2.2.3, s kojom je ova mjera također komplementarna.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Zaštita rudarskog krajobrazu (halde) kroz kategoriju značajnog krajobrazu ili spomenika prirode

	<ul style="list-style-type: none"> - Obnova poučnog Rudarsko-murskog puta
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Dovođen proces valorizacije rudarskog krajobraza (halde) - Postotak obnove Rudarsko-murskog puta

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE	
Prioritetno područje 1.3. Sportska infrastruktura i sadržaji – obnova i ponuda sadržaja	
Mjera 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti	
Kratki opis:	<p>Razvijenost sportske infrastrukture ide u korak s potrebama u području sporta građana Murskog Središća, no i dalje postoji prostor za napredak, a svakako i mogućnost da se postojeća infrastruktura obnovi i da se ponudi novi sadržaj. Jedan od preduvjeta za to jest kontinuitet obnove postojeće sportske infrastrukture i izgradnja novih objekata.</p> <p>Koristeći sredstva EU fondova, nacionalnih sredstava i vlastita sredstva, Grad Mursko Središće aktivno će raditi kako na obnovi postojećih sportskih terena i zgrada za sportske aktivnosti, tako i na izgradnji nove sportske infrastrukture poput, sportskog parka, pomoćnog igrališta, obnove tribina i slično, te izgradnji novih objekata poput streljane, šetnice ili planinarskog doma.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja planinarskog doma - Nastavak izgradnje šetnice od Murskog Središća do Podturena - Izgradnja pomoćnog igrališta (NK Rudar) - Završetak postavljanja tribina (NK Rudar) - Izgradnja sportskog parka

	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja streljane i lovačkog doma na Hrastinki
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađenost projekte dokumentacije za sportski centar - Površina izgrađenog planinarskog doma s okolnim prostorom - Duljina izgrađene šetnice - Površina izgrađenog pomoćnog igrališta NK Rudara - Površina izgrađenih tribina - Površina sportskog parka - Površina streljane

POSEBNI CILJ 1. JAČANJE I ŠIRENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE	
Prioritetno područje 1.3. Sportska infrastruktura i sadržaji – obnova i ponuda sadržaja	
Mjera 1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima	
Kratki opis:	<p>Uz infrastrukturne zahvate koji se odvijaju kontinuirano, u području sporta potrebno je djelovati i edukativno, odnosno potičući sve populacijske skupine na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima sukladno mogućnostima. To podrazumijeva i edukacije i osmišljavanje programa koji bi angažirali djecu svih uzrasta, odrasle i radnoaktivne ljude, te stariju umirovljeničku populaciju da se uključe u sportske aktivnosti.</p> <p>Grad Mursko Središće u tom će smjeru djelovati edukativno i proaktivno, koristeći sva raspoloživa sredstva i područja za poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Održavanje edukacija s ciljem poticanja stanovnika na

Aktivnosti:	<p>bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja planinarskog doma - Izgradnja pomoćnog igrališta uz NK Rudar - Nastavak izgradnje šetnice uz Muru do Podturna - Izgradnja sportskog parka
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih radionica - Površina izgrađenog planinarskog doma s okolnim prostorom - Površina izgrađenog pomoćnog igrališta - Duljina izgrađene šetnice - Površina sportskog parka

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA	
Prioritetno područje 2.1. Turistička infrastruktura – smještajni kapaciteti i objekti turističke namjene	
Mjera 2.1.1. Osiguravanje uvjeta za povećanje broja smještajnih kapaciteta za turiste	
Kratki opis:	<p>Preduvjet razvoja turizma jest postojanje adekvatne turističke infrastrukture sve do razine smještajnih kapaciteta. Trenutno nepostojanje smještajnih kapaciteta za turiste u Murskom Središću razvojna je kočnica koju treba među prvima prevladati, primarno izgradnjom/otvaranjem butik hotela koji bi riješio problem smještaja posjetitelja.</p> <p>Grad Mursko Središće pružit će uvjete za privatne inicijative otvaranja smještajnih kapaciteta, istovremeno ukazujući na atraktivnost i poželjnost bavljenja turizmom te višestruke koristi koje može imati kompletna zajednica.</p>

Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja butik hotela u Murskom Središću - Planiranje i izgradnja novih objekata sa smještajnim kapacitetima ili prenamjena objekata u smještajne objekte
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Postotak izrađenosti projektne dokumentacije za butik hotel - Broj izgrađenih ili prenamijenjenih objekata sa smještajnim kapacitetima

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA

Prioritetno područje 2.1. Turistička infrastruktura – smještajni kapaciteti i objekti turističke namjene

Mjera 2.1.2. Instalacija i izgradnja infrastrukture s turističkom namjenom

Kratki opis:	<p>Osim osiguravanja uvjeta za razvoj smještajnih kapaciteta, potrebno je ponuditi novi turistički sadržaj koji uključuje gradnju nove infrastrukture. Vidikovac i gradski trg, osim što bi stanovnicima ponudili novi sadržaj, imali bi i turistički značaj. Instalacija male skele kraj zvonika sv. Barbare omogućila bi povezivanje s prekomurskim dijelom do kojeg trenutno nema direktnog pristupa, te za kojeg se u budućnosti planira implementacija novog rekreacijskog sadržaja koji bi povećao turistički značaj grada. U sklopu ove mjere također se planira završetak izgradnje Etno kuće i instalacija male skele preko Mure.</p> <p>Grad Mursko Središće planira više projekata u ovom području povezivanja kulturne baštine s razvojem turističke infrastrukture, pri čemu će koristiti raspoloživa gradska, nacionalna i europska sredstva.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja vidikovca na Muri

Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Uređenje gradskog trga - Instalacija male skele preko Mure - Završetak izgradnje Etno kuće
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Visina izgrađenog vidikovca - Površina uređenog trga - Duljina izgrađene skele - Postotak ukupne uređenosti i opremljenosti Etno kuće

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA

Prioritetno područje 2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti

Mjera 2.2.1. Uključivanje prirodnih specifičnosti u turističku ponudu

Kratki opis:	<p>Specijalizacija turističkih djelatnosti apsolutni je imperativ u području razvoja turizma – potrebno je izdvojiti i turistički „brendirati“ ono po čemu je sredina prepoznatljiva, tj. po čemu se ističe. Jedno od toga svakako jesu prirodne specifičnosti koje se većim dijelom odnose na rijeku Muru.</p> <p>Grad Mursko Središće i nadležna Turistička zajednica „Mura i gorice“ uključit će prirodne specifičnosti, posebice sve vezano uz rijeku Muru („hrvatska/međimurska Amazona“) u turističku ponudu. To je moguće činiti korištenjem sredstava javnog oglašavanja, tiskanjem edukativnih brošura, stavljanjem natpisa uz poučne staze (konkretno šetnicu uz Muru) te posebnom brigom za one dijelove koji su po nečemu izuzetno prepoznatljivi i/ili čak jedinstveni.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Postavljanje promotivnih materijala s ciljem brendiranja prirodnih specifičnosti

Pokazatelji rezultata:	- Broj postavljenih promotivnih materijala
-------------------------------	--

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA	
Prioritetno područje 2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti	
Mjera 2.2.2. Ponuda sadržaja u području aktivnog i sportskog turizma	
Kratki opis:	<p>Nadalje specijalizacija turističke djelatnosti podrazumijeva i razvoj posebnih oblika turizma, među kojima se posebno izdvaja aktivni i sportski turizam. Za potonje itekako postoje predispozicije, najviše povezane s prirodnim specifičnostima, poput rijeke Mure, ali i već postojećim prostorima koji omogućavaju aktivnosti na otvorenom.</p> <p>U tom smislu, Grad Mursko Središće ponudit će sadržaje aktivnog i sportskog turizma poput npr. cikloturizma (za što je potrebna i pripadajuća potporna infrastruktura – biciklističke staze), ribolovnog turizma i splavarenja na rijeci Muri. Svaki dodatni sadržaj aktivnog i sportskog turizma smatra se također dobrodošlim za razvoj turizma u Murskom Središću. U tu će svrhu poslužiti i izgradnja planinarskog doma i nastavak izgradnje šetnice uz rijeku Muru do Podturna.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Osiguravanje uvjeta za rekreacijske aktivnosti na vodi (Mura, jezera) - Izgradnja biciklističke staze - Izgradnja planinarskog doma - Nastavak izgradnje šetnice uz Muru do Podturna
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Duljina biciklističke staze - Broj dostupnih rekreacijskih aktivnosti na vodi

	<ul style="list-style-type: none"> - Površina izgrađenog planinarskog doma s okolnim prostorom - Duljina izgrađene šetnice
--	--

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA	
Prioritetno područje 2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti	
Mjera 2.2.3. Kontinuirano uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu	
Kratki opis:	<p>Osim prirodnih specifičnosti kao dijela turističke ponude, neizostavna sastavnica jest i kulturna baština. U slučaju Murskog Središća kulturna baština tim je više pogodnija za uključivanje u turističku ponudu jer je kroz nju najlakše i najučinkovitije doći do <i>branda</i>, što se pokazalo kao potreba u svrhu razvoja turizma.</p> <p>Grad Mursko Središće uključit će svoju kulturnu baštinu u turističku ponudu, s konačnim ciljem stvaranja <i>branda</i>, što je razloženo narednim mjerama. Već postojeća odrednica kao „grada rudara“ što između ostalog uključuje i opremanje Spomen-doma rudarstva „Cimper“, za to daje dobar temelj na kojemu se može graditi daljnje uvrštavanje kulturne baštine u turističku ponudu. Uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu podrazumijeva i rekonstrukciju Majura u Štrukovcu jer će on primarno biti objekt turističke namjene.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Dogradnja Spomen-doma rudarstva „Cimper“ - Rekonstrukcija Majura Štrukovec
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Površina dograđenog dijela Spomen-doma rudarstva „Cimper“ - Površina obnovljenog majura

POSEBNI CILJ 2. RAZVOJ SVIH ASPEKATA TURIZMA

Prioritetno područje 2.3. *Branding* grada

Mjera 2.3.1. Promocija grada na javnim događanjima, manifestacijama i korištenjem sredstava javnog informiranja

Kratki opis:	<p>Aktivnosti „brendiranja“ grada podrazumijevaju uklapanje i spajanje raznovrsnih elemenata turističke ponude u jedan prepoznatljivi element. To se može raditi prvenstveno kroz aktivnu promociju grada na javnim događanjima, manifestacijama, i korištenjem raspoloživih sredstava javnog informiranja.</p> <p>Grad Mursko Središće s tim će ciljem sudjelovati na svim javnim događanjima, a medijski će prostor u što većoj mjeri koristiti za promociju grada. U tim aktivnostima Turistička zajednica „Mura i gorice“ treba preuzeti središnju ulogu.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Promo-akcije na javnim događanjima - Izrada promotivne brošure o Murskom Središću - Pokretanje festivala „Dani industrije“
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Održane promo-akcije na javnim događanjima s iskorištenim popratnim materijalom (npr. leci – broj podijeljenih letaka) - Izrađena promotivna brošura o Murskom Središću - Stanje provedbe festivala „Dani industrije“

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.1. Vodovod i odvodnja – održavanje i obnova	
Mjera 3.1.1. Kontinuirana obnova vodovodne mreže na mjestima gdje je dotrajala ili zastarjela	
Kratki opis:	Održavanje komunalne infrastrukture, što uključuje i vodovodni i odvodni sustav, jedan je od prioriteta Grada. Vodovodnom mrežom zahvaćen je veliki dio površine grada Mursko Središće, i tu infrastrukturu valja redovito održavati i obnavljati. Grad Mursko Središće kontinuirano će održavati i obnavljati vodovodnu mrežu, a naročito na mjestima gdje je dotrajala ili zastarjela.
Aktivnosti:	- Održavanje vodovodne mreže
Pokazatelji rezultata:	- Duljina održavane vodovodne mreže

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.1. Vodovod i odvodnja – održavanje i obnova	
Mjera 3.1.2. Kontinuirana obnova sustava odvodnje	
Kratki opis:	Odvodni sustav valja održavati na mjestima gdje postoji i proširiti na sva naselja i područja grada Murskog Središća kako bi pokrivenost kanalizacijskim sustavom u srednjoročnom razdoblju bila 100%. Grad Mursko Središće redovito će obnavljati održavati postojeći odvodni sustav, a koristeći raspoloživa sredstva proširit će sustav odvodnje na kompletno područje grada Murskog Središća, što uključuje dovršetak povezivanja Štrukovca, a u dogledno je vrijeme to ideja i za Križovec, u

	sklopu projekta Aglomeracije, pri čemu će se koristiti raspoloživa gradska, nacionalna i sredstva iz EU izvora. U ovom trenutku kratkoročno je u planu izgradnja kanalizacije za višestambene zgrade u Istarskom naselju (Mursko Središće) koja će se spojiti na kanalizacijski sustav grada.
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Održavanje mreže odvodnje - Dovršetak projekta Aglomeracije u Štrukovcu - Započinjanje projekta Aglomeracije u Križovcu - Izgradnja kanalizacije Istarskog naselja u Murskom Središću
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Status sustava odvodnje - Postotak izgrađenosti Aglomeracije u Štrukovcu - Stanje projektno-tehničke dokumentacije za Aglomeracije u Križovcu - Duljina izgrađene kanalizacije u Istarskom naselju

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.2. Prometna infrastruktura – održavanje i obnova	
Mjera 3.2.1. Obnova lokalnih i nerazvrstanih cesta	
Kratki opis:	<p>Održavanje i obnova prometne infrastrukture također predstavlja prioritet u području urbanog okruženja i okoliša. U tom smislu, sve ceste u nadležnosti Grada potrebno je kontinuirano asfaltirati i obnavljati.</p> <p>Grad Mursko Središće obnavljat će lokalne i nerazvrstane ceste koristeći vlastita sredstva i oslanjajući se na nacionalne i EU izvore, naročito u</p>

	području ciljanih programa za nerazvrstane ceste.
Aktivnosti:	- Asfaltiranje lokalnih i nerazvrstanih cesta
Pokazatelji rezultata:	- Duljina asfaltiranih cesta

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.2. Prometna infrastruktura – održavanje i obnova	
Mjera 3.2.2. Koordinacija s okolnim JLS-ovima i Županijom radi izgradnje i obnove prometne mreže u široj okolini	
Kratki opis:	<p>Prometna infrastruktura na području grada obuhvaća mnogo širu (i zahtjevniju i važniju) mrežu od samo lokalnih i nerazvrstanih cesta. Prolazak županijskih i državnih cesta kroz Mursko Središće nameće nužnost koordinacije Grada s okolnim JLS-ovima i Županijom radi obnove prometne mreže na području grada i široj okolini, što se odnosi i na realizaciju ideje o južnoj zaobilaznici koja bi omogućila brži i efikasniji cestovni promet.</p> <p>Grad Mursko Središće u koordinaciji s okolnim JLS-ovima, Županijom i nadležnim ŽUC-om radit će na obnovi prometne mreže na cijelom području grada. To uključuje neke zajedničke projekte obnove prometne infrastrukture između Grada, drugih JLS-ova i Županije, izgradnju novih gradskih cesta i raskrižja u Murskom Središću.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Zajednički projekti obnove prometne infrastrukture između Grada, drugih JLS-ova i Županije - Izgradnja novih gradskih cesta

	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja južne zaobilaznice - Izgradnja raskrižja u Murskom Središću
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Postignuti i ostvareni zajednički projekti obnove prometne infrastrukture između Grada, drugih JLS-ova i Županije - Duljina novoizgrađenih gradskih cesta - Duljina izgrađene južne zaobilaznice - Stanje dovršenosti raskrižja

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova	
Mjera 3.3.1. Prevencija onečišćenja nastalih uslijed ilegalnog odlaganja otpada i spaljivanja	
Kratki opis:	<p>Ilegalno odlaganje otpada te posljedična onečišćenja i paleži na prostorima gdje se stvore ilegalni deponiji otpada jesu problem s kojim se Grad dugo godina hvatao ukoštac, da bi u konačnici bila sanirana ta područja koja su bila izvor onečišćenja i ekološko-zdravstvene opasnosti. U trenutnoj je fazi potrebno prevenirati moguća nova onečišćenja uslijed ilegalnog odlaganja otpada i spaljivanja. Problem spaljivanja još je veći i na primjeru „trščaka“ koji se lako zapale, a predstavljaju važnu prirodnu komponentu grada.</p> <p>Grad Mursko Središće aktivno će ulagati i raditi na uspostavi sustava prevencije onečišćenja nastalih uslijed ilegalnog odlaganja otpada, paleži koje nastaju na tim prostorima te nerijetkih spaljivanja „trščaka“. Temelj ovog sustava je osviješteno građanstvo, stoga se aktivnosti odnose na</p>

	edukacije o posljedicama onečišćenja okoliša i podizanje razine svijesti o važnosti tršćaka.
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacije o posljedicama onečišćenja okoliša uslijed nepropisnog odlaganja i spaljivanja otpada - Podizanje razine svijesti o vrijednosti tršćaka na području grada u svrhu njihove zaštite i prevencije paleži
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih edukativnih radionicama na temu ekologije i prevencije onečišćenja - Stanje tršćaka na području grada

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova	
Mjera 3.3.2. Ozelenjivanje grada	
Kratki opis:	<p>Razvoj zelene infrastrukture jedna je od mjera zaštite okoliša. Tome treba pristupiti prvenstveno koristeći najizglednije mogućnosti, poput npr. pokrovnog ozelenjivanja grada, naročito na područjima gdje je moguće aktivno zasađivanje drveća (npr. drvoredi na šetnici uz Muru). Zelena infrastruktura prioritetna je za ublažavanje posljedica klimatskih promjena i suočavanja s elementarnim nepogodama koje nerijetko pogode grad.</p> <p>Grad Mursko Središće aktivno će ozelenjivati grad, naročito dugačka područja gdje nema dovoljno zasađenih stabala, tj. tamo gdje ih tek treba zasaditi. Za lokacije planiranih „zelenih oaza“ stoga su odabrane šetnice, parkirališta i ostala tzv. „siva infrastruktura“.</p>

Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Sadnja drvoreda na murskoj šetnici - Ozelenjivanje parkirališta - Ozelenjivanje ukupne sive infrastrukture
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Broj posađenih stabala na murskoj šetnici - Broj posađenih stabala na gradskim parkiralištima - Postotak ozelenjene sive infrastrukture

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova	
Mjera 3.3.3. Ulaganje u energetska obnova	
Kratki opis:	<p>U sklopu ovog prioritetnog područja neizbježno je spomenuti energetska obnova koja mora biti jedan od razvojnih fokusa jedinica lokalne samouprave koje teže energetska neovisnosti i smanjenju emisija CO₂. Energetska obnova posebno će biti usmjerena na građevine koje su u vlasništvu i/ili pod upravljanjem Grada.</p> <p>Grad Mursko Središće će u srednjoročnom razdoblju sudjelovati u energetska obnovi sportske dvorane te time nastaviti dobru praksu ekološki osviještene politike.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Energetska obnova sportske dvorane
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Postotak dovršenosti energetska obnove sportske dvorane

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.4. Održavanje sustava civilne zaštite	
Mjera 3.4.1. Održavanje sustava protupožarne zaštite	
Kratki opis:	<p>Sustav vatrogastva i dobrovoljnih vatrogasnih društava izuzetno je podržavan i razvijan od strane Grada Mursko Središće u smislu infrastrukture, opreme, logističke podrške itd. U tom smislu, valja nastaviti taj kontinuitet.</p> <p>U sklopu kvalitetnog kontinuiranog održavanja sustava civilne zaštite (posebice vatrogastva) i suradnje s institucijama koje u njoj sudjeluju, Grad će sudjelovati u rekonstrukciji prostora i nabavi opreme dobrovoljnih vatrogasnih društava u Murskom Središću i Peklenici, prema iskazanoj potrebi.</p>
Aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> - Rekonstrukcija prostora DVD-ova - Nabava opreme za DVD-ove
Pokazatelji rezultata:	<ul style="list-style-type: none"> - Površina obnovljenih prostora DVD-ova - Količina nabavljene opreme za DVD-ove

POSEBNI CILJ 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	
Prioritetno područje 3.4. Održavanje sustava civilne zaštite	
Mjera 3.4.2. Izgradnja i održavanje sustava obrane od poplava	
	<p>U sklopu kvalitetnog kontinuiranog održavanja sustava civilne zaštite posebni pažnju treba posvetiti i sustavu obrane od poplava, s obzirom na</p>

Kratki opis:	to da je Mursko Središće prilično izloženo vremenskim nepogodama i dugotrajnom učinku klimatskih promjena. U svrhu preveniranja poplava i šteta od poplava, Grad će aktivno raditi na izgradnji vodnih barijera (pregrada, nasipa) koje bi sprječavale širenje vode na urbano područje za vrijeme dugotrajnih kiša i povećanja vodostaja Mure. Za tu je svrhu predviđena i izgradnja vodne građevine Matije Gupca – Murska.
Aktivnosti:	- Izgradnja vodne građevine
Pokazatelji rezultata:	- Površina izgrađene vodne građevine

5.4. BAZA STRATEŠKIH PROJEKATA I AKTIVNOSTI

Posebno mjesto u strateškom okviru i pri razradi mjera imaju projekti od strateškog značaja koji se definiraju svojim kratkim opisom, računajući i njihovu svrhu, nositeljem i partnerima, ukupnom financijskom procjenom, izvorima financijskih sredstava, spremnošću za provedbu, trajanjem i pokazateljima rezultata. Strateški su projekti u gornjoj tablici pridruženi pripadajućim mjerama, a uz ostale aktivnosti predstavljaju najvažniji dio *Strateškog razvojnog plana* jer se odnose na neposredan razvoj općine i mogu se mjeriti te konačno se procijeniti njihova učinkovitost i svrha.

1.	<i>Izgradnja tržnice u Murskom Središću</i> - Izgradnja natkrivene tržnice u centru Murskog Središća sa zasebnim zatvorenim dijelom za prodaju mlijeka i mliječnih proizvoda
	Pripadajuće mjere: 1.1.3. Podrška razvoju trgovačkih objekata
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 504.000,00

		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 2 godine (2025. – 2026.)
		Pokazatelji rezultata: Površina izgrađene gradske tržnice (m2)
2.	Završetak Etno kuće i uređenje okoliša - Završetak izgradnje Etno kuće uključuje građevinsko-obrtničke radove, vanjsko uređenje i opremanje	
		Pripadajuće mjere: 1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata 2.1.2. Instalacija i izgradnja infrastrukture s turističkom namjenom
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 200.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 3 godine (2025. – 2027.)
		Pokazatelji rezultata: Površina izgrađene Etno kuće (m2)
3.	Rekonstrukcija Majura Štrukovec - Rekonstrukcijom majura Štrukovec izvest će se objekt turističke namjene s multimedijom, prostorima za OPG-ove (prodaja i prezentacija domaćih proizvoda), turistički ured i vanjsko uređenje	
		Pripadajuće mjere: 1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata 2.2.3. Kontinuirano uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu
		Nositelj projekta: Turistička zajednica Međimurske županije
		Partneri: Turistička zajednica područja Mura i Gorice
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 580.000,00

		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 3 godine (2026. – 2028.)
		Pokazatelji rezultata: Površina obnovljenog majura (m2)
4.	<i>Izgradnja planinarskog doma</i>	
	- Planira se izgradnja planinarskog doma sa smještajnim kapacitetom, stijenom za penjanja u zatvorenom objektu i okolnim prostorom	
		Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti 1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima 2.2.2. Ponuda sadržaja u području aktivnog i sportskog turizma
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.600.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 4 godine (2026. – 2029.)
		Pokazatelji rezultata: Površina izgrađenog planinarskog doma s okolnim prostorom (m2)
5.	<i>Izgradnja pomoćnog igrališta uz NK Rudar</i>	
	- Izgradnja pomoćnog igrališta s umjetnom travom na sjevernoj strani postojećeg glavnog terena NK Rudar Mursko Središće	
		Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti 1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće

		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 150.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 1 godina (2025.)
		Pokazatelji rezultata: Površina izgrađenog pomoćnog igrališta (m2)
6.	<i>Izgradnja šetnice uz rijeku Muru do Podturna</i> - Izgradnja pješačko-biciklističke šetnice uz rijeku Muru, uz popratno komunalno opremanje	
		Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti 1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima 2.2.2. Ponuda sadržaja u području aktivnog i sportskog turizma
		Nositelj projekta: Hrvatske vode
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 550.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 4 godine (2025. – 2028.)
		Pokazatelji rezultata: Duljina izgrađene šetnice (m)
7.	<i>Izgradnja male skele u Murskom Središću</i> - Izgradnja pješačko-biciklističke skele s uređenjem pristupnih puteva i uređenjem pristana	
		Pripadajuće mjere: 2.1.2. Instalacija i izgradnja infrastrukture s turističkom namjenom
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće

		Partneri: /
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 200.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
		Trajanje projekta: 2 godine (2025. – 2026.)
		Pokazatelji rezultata: Duljina izgrađene skele (m)
8.	<i>Rekonstrukcija DVD-a Mursko Središće</i> - Rekonstrukcijom DVD-a pregradit će se i urediti prostorije za novonabavljenu vatrogasnu opremu, uz uređenje sanitarnog čvora i garderobe	
		Pripadajuće mjere: 3.4.1. Održavanje sustava protupožarne zaštite
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: DVD Mursko Središće
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 180.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 1 godina (2025.)
		Pokazatelji rezultata: Površina obnovljenog DVD-a (m2)
9.	<i>Projektiranje rekonstrukcije DVD-a Peklenica</i> - Rekonstrukcijom će se izgraditi potkrovlje za potrebe DVD-a Peklenica	
		Pripadajuće mjere: 3.4.1. Održavanje sustava protupožarne zaštite
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: DVD Peklenica
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 150.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 3 godine (2025. – 2027.)

		Pokazatelji rezultata: Stanje projektno-tehničke dokumentacije za obnovu DVD-a
10.	<i>Projektiranje Martinske 1</i> - Rekonstrukcijom postojeće građevine u prizemlju uredit će se dječja igraonica, a na katu prostorije komunalne tvrtke s popratnim uređenjem okoliša	
		Pripadajuće mjere: 1.1.1. Povećanje odgojnih i obrazovnih kapaciteta
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: Murs-ekom d.o.o.
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.000.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: Fond za zaštitu okoliša
		Trajanje projekta: 1 godina (2025.)
		Pokazatelji rezultata: Površina uređene dječje igraonice (m2)
11.	<i>Projektiranje zelenih otoka i zelene infrastrukture</i> - Provedbom projekta ozelenit će se siva infrastruktura te izvesti urbana mreža s izvedbom autohtonih grmova i stabala	
		Pripadajuće mjere: 3.3.2. Ozelenjivanje grada
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 200.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: Grad Mursko Središće, Fond za zaštitu okoliša
		Trajanje projekta: 1 godina (2025.)
		Pokazatelji rezultata: - Broj posađenih stabala na murskoj šetnici (n) - Broj posađenih stabala na gradskim parkiralištima (n)

		- Postotak ozelenjene sive infrastrukture (%)
12.	<i>Uređenje novog gradskog trga na graničnom prijelazu (terasa Kanu kluba)</i>	
	- Uređenjem gradskog trga na graničnom prijelazu izvest će se murski vidikovac, trg s urbanom opremom i zelenilom te pješačko-biciklistički povezati šetnica s trgom	
		Pripadajuće mjere: 2.1.2. Instalacija i izgradnja infrastrukture s turističkom namjenom
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 2.000.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 5 godina (2025. – 2029.)
		Pokazatelji rezultata: - Visina izgrađenog vidikovca (m) - Površina uređenog trga (m2)
13.	<i>Izgradnja kanalizacije Istarskog naselja u Murskom Središću</i>	
	- Izgradit će se kanalizacija za višestambene zgrade u Istarskom naselju koja će se spojiti na postojeći kanalizacijski sustav Murskog Središća	
		Pripadajuće mjere: 3.1.2. Kontinuirana obnova sustava odvodnje
		Nositelj projekta: Međimurske vode
		Partneri: Grad Mursko Središće
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 300.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 3 godine (2025. – 2027.)
		Pokazatelji rezultata: Duljina izgrađene kanalizacije (m)

14.	<i>Izgradnja vodne građevine Matija Gupca – Murska</i> - Izgradit će se vodna građevina i izvest će se pregradni objekt (ustanova) koji će služiti kao barijera za širenje vode u slučaju poplave na gornjem potoku
	Pripadajuće mjere: 3.4.2. Izgradnja i održavanje sustava obrane od poplava
	Nositelj projekta: Hrvatske vode
	Partneri: Grad Mursko Središće
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 5.000.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: program Vepar (nacionalni izvor)
	Trajanje projekta: 2 godine (2025. – 2026.)
	Pokazatelji rezultata: Površina izgrađene vodne građevine (m2)
15.	<i>Završetak tribina NK Rudar</i> - Projekt uključuje uređenje prostorija ispod betonskih tribina te pomoćnih prostorija na katu tribina – u prostoriji ispod tribina uredit će se multifunkcionalni sportski prostor sa sanitarnim čvorom, a na katu tribina uredit će se prostorije za gledatelje (pomoćne prostorije)
	Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 400.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 1 godina (2027.)
	Pokazatelji rezultata: Površina izgrađenih tribina (m2)
16.	<i>Izgradnja sportskog parka</i>

	- Izgradit će se multifunkcionalni sportski park s nogometnim terenom, atletskom stazom te mogućnošću korištenja za ostale sportske discipline, a uz sportski park izvest će se i parkiralište i pomoćne prostorije
	Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti 1.3.2. Poticanje svih populacijskih skupina na bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 4.000.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 5 godina (2025. – 2029.)
	Pokazatelji rezultata: Površina sportskog parka (m ²)
17.	<i>Južna zaobilaznica Murskog Središća</i> - Izgradit će se južna zaobilaznica Murskog Središća kojom će se spojiti državna cesta D209 i županijska cesta ŽC2003
	Pripadajuće mjere: 3.2.2. Koordinacija s okolnim JLS-ovima i Županijom radi izgradnje i obnove prometne mreže u široj okolini
	Nositelj projekta: Hrvatske ceste
	Partneri: Grad Mursko Središće
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 28.000.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 7 godina (2025. – 2031.)
	Pokazatelji rezultata: Duljina izgrađene južne zaobilaznice (km)
18.	<i>Muzej industrijske baštine – dogradnja Spomen-doma rudarstva „Cimper“</i>

	- U postojećim prostorijama, uz Spomen-dom rudarstva, izvest će se i muzej industrijske baštine sa suvenirnicom, sanitarnim čvorom i interpretacijskim centrom
	Pripadajuće mjere: 2.2.3. Kontinuirano uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu 1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.100.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 2 godine (2025. – 2026.)
	Pokazatelji rezultata: Površina dograđenog dijela Spomen-doma rudarstva (m ²)
19.	<i>Hrastinka – streljana</i> - Na lokaciji saniranog odlagališta otpada Hrastinka izvest će se streljana za potrebe lovačkog društva i lovački dom
	Pripadajuće mjere: 1.3.1. Kontinuirano održavanje postojećih sportskih terena i zgrada za sportske i rekreacijske aktivnosti
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 800.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 4 godine (2026. – 2029.)
	Pokazatelji rezultata: Površina streljane (m ²)
20.	<i>Izgradnja Romskog multikulturalnog centra</i>

	- Izgradit će se multifunkcionalni romski centar u Sitnicama s velikom dvoranom i pomoćnim prostorijama uz uređenje okoliša
	Pripadajuće mjere: 1.2.2. Unaprjeđenje postojećih i realizacija novih kulturnih elemenata 1.2.1. Razvoj kulturnog amaterizma
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.000.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 3 godine (2024. – 2026.)
	Pokazatelji rezultata: Površina izgrađenog centra (m2)
21.	<i>Dogradnja Dječjeg vrtića „Maslačak“</i> - Dogradnjom Dječjeg vrtića „Maslačak“ izvest će se četiri nove skupine s novom ulaznom i natkrivenim terasama skupina, te će se urediti okoliš oko vrtića
	Pripadajuće mjere: 1.1.1. Povećanje odgojnih i obrazovnih kapaciteta
	Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
	Partneri: sukladno uvjetima poziva
	Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.700.000,00
	Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
	Trajanje projekta: 2 godine (2024. – 2025.)
	Pokazatelji rezultata: Površina dograđenog dijela vrtića (m2)
22.	<i>Energetska obnova sportske dvorane</i> - Izvedbom energetske obnove zamijenit će se vanjska ovojnica postojeće sportske dvorane, krovnište, vanjska stolarija, te će se izgraditi fotonaponska elektrana i solarni sustav

		Pripadajuće mjere: 3.3.3. Ulaganje u energetske obnovu
		Nositelj projekta: Grad Mursko Središće
		Partneri: sukladno uvjetima poziva
		Ukupna procijenjena vrijednost projekta (€): 1.350.000,00
		Planirani izvori financiranja i udio: sukladno uvjetima poziva
		Trajanje projekta: 2 godine (2024. – 2025.)
		Pokazatelji rezultata: Postotak dovršenosti energetske obnove sportske dvorane (%)

5.5. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE

Strateški razvojni plan Grada Mursko Središće za razdoblje od 2024. do 2031. godine usklađen je s *Planom razvoja Međimurske županije do 2027. godine* i s *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS 2030)*. Oba dokumenta nadređeni su strateški dokumenti, prvi na županijskoj, a drugi na nacionalnoj razini.

Plan razvoja Međimurske županije do 2027. godine donosi tri prioriteta javne politike Županije: održivi razvoj; zdravo, uključivo i otporno društvo; zeleno i digitalno Međimurje. Svaki od tih prioriteta javne politike ima i neke posebne ciljeve koji se odnose na gospodarstvo, turizam, obrazovanje, zdravstvenu skrb, društveni život, sustav za upravljanje rizicima, javnu upravu, okoliš i ekologiju, energetska učinkovitost, komunalnu infrastrukturu, prometnu infrastrukturu itd. *Plan razvoja* izradila je Javna ustanova za razvoj Međimurske županije REDEA, nadležni regionalni koordinator, za srednjoročno razdoblje.

REDEA

Javna ustanova za razvoj Međimurske županije REDEA

Prikaz prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva Plana razvoja MŽ

Povezanost strateškog okvira *Strateškog razvojnog plana Grada Murško Središće 2024. – 2031.* s ciljevima iz *Plana razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine*

Strateški razvojni plan Grada Murško Središće 2024. – 2031.		Plan razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine												
		Prioritet 1. Održivi razvoj				Prioritet 2. Zdravo, uključivo i otporno društvo				Prioritet 3. Zeleno i digitalno Međimurje				
		1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5
Posebni cilj 1. Jačanje i širenje društvene infrastrukture	Prioritet 1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija	X			X	X								
	Prioritet 1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja			X			X							
	Prioritet 1.3. Sportska infrastruktura i sadržaji – obnova i ponuda sadržaja			X			X		X					
Posebni cilj 2. Razvoj svih aspekata turizma	Prioritet 2.1. Turistička infrastruktura – smještajni kapaciteti i objekti turističke namjene	X		X						X				X
	Prioritet 2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti	X		X				X	X					
	Prioritet 2.3. Branding grada			X										
Posebni cilj 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	Prioritet 3.1. Vodovod i odvodnja – održavanje i obnova											X		
	Prioritet 3.2. Prometna infrastruktura – održavanje i obnova												X	
	Prioritet 3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova									X	X			X
	Prioritet 3.4. Održavanje sustava civilne zaštite							X						

NRS 2030 ima četiri razvojna smjera: održiv gospodarstvo i društvo, jačanje otpornosti na krize, zelena i digitalna tranzicija, te ravnomjeran regionalni razvoj. Svaki od ta četiri razvojna smjera ima i nekoliko strateških ciljeva koji se odnose na konkurentnost gospodarstva, kvalitetno obrazovanje, učinkovito pravosuđe, prepoznatljivost RH, zdrav i aktivan život, demografsku obnovu, sigurnost, ekološku i energetska tranziciju, proizvodnju hrane, mobilnost, digitalnu tranziciju, razvoj slabije razvijenih područja i jačanje regionalnog razvoja. Izradu **NRS 2030** vodila je Vlada Republike Hrvatske, za desetogodišnji vremenski period, uz participaciju najšireg kruga dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora, prema načelu partnerstva.

Povezanost strateškog okvira *Strateškog razvojnog plana Grada Mursko Središće 2024. – 2031. s ciljevima iz Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine (NRS 2030)*

Strateški razvojni plan Grada Mursko Središće 2024. – 2031.		NRS 2030												
		Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo				Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize			Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija				Razvojni smjer 4. Ravnomjeran regionalni razvoj	
		SC 1.	SC 2.	SC 3.	SC 4.	SC 5.	SC 6.	SC 7.	SC 8.	SC 9.	SC 10.	SC 11.	SC 12.	SC 13.
Posebni cilj 1. Jačanje i širenje društvene infrastrukture	Prioritet 1.1. Odgojna, stacionarna i trgovačka infrastruktura – gradnja, dogradnja i rekonstrukcija	X				X	X							
	Prioritet 1.2. Djelatnosti u kulturi – razvoj i ponuda sadržaja					X								
	Prioritet 1.3. Sportska infrastruktura i sadržaji – obnova i ponuda sadržaja					X								
Posebni cilj 2. Razvoj svih aspekata turizma	Prioritet 2.1. Turistička infrastruktura – smještajni kapaciteti i objekti turističke namjene	X			X									X
	Prioritet 2.2. Specijalizacija turističke djelatnosti	X			X									
	Prioritet 2.3. Branding grada				X									X
Posebni cilj 3. Kontinuirano održavanje komunalne infrastrukture i zaštita okoliša	Prioritet 3.1. Vodovod i odvodnja – održavanje i obnova												X	
	Prioritet 3.2. Prometna infrastruktura – održavanje i obnova										X			
	Prioritet 3.3. Priroda i okoliš – razvoj zelene infrastrukture i energetska obnova								X					
	Prioritet 3.4. Održavanje sustava civilne zaštite							X						

6. PROVEDBENI OKVIR

Provedbeni okvir izravno se nadovezuje na strateški okvir, tj. pobliže određuje ciljeve, prioritete i mjere zadane u strateškom okviru, što znači da daje odgovore na pitanja tko, kada, kako i čime provodi definirane elemente cjelovitog strateškog okvira. Drugim riječima, provedbeni okvir *Strateškog razvojnog plana* sačinjen je od institucionalnog, vremenskog i financijskog okvira za konkretne i mjerljive elemente poput mjera, aktivnosti i projekata od strateškoga značaja. Konačno, izrađuje se i akcijski plan provedbe za projekte i aktivnosti koje je moguće egzaktno planirati u kratkoročnom periodu, s pokazateljima rezultata te njihovim početnim i ciljnim vrijednostima. S obzirom na promjenjivost situacija i planiranje koje je često kratkoročno ili se mijenja u određenom periodu, ovi dijelovi *Strateškog razvojnog plana* podložni su ažuriranju, tj. potrebnim izmjenama i dopunama, sukladno aktualnom stanju stvari.

6.1. INSTITUCIONALNI OKVIR

Provedba ciljeva, prioriteta javne politike i mjera definiranih strateškim okvirom za razvojnu strategiju odvija se unutar institucija Grada Mursko Središće koji je dio Međimurske županije. Prema tome, institucije Grada Mursko Središće i sâm Grad Mursko Središće glavni je institucionalni nositelj pripadajućih aktivnosti i projekata, pri čemu po potrebi surađuje s institucijama na županijskoj i nacionalnoj razini, organizacijama civilnog društva, državnim i županijskim poduzećima te susjednim, okolnim JLS-ovima, naročito s onima s kojima već postoji suradnja oko obavljanja izvjesnih djelatnosti, ponajviše komunalnih i onih oko kojih je nužna koordinacija više JLS-ova.

Općine i gradovi u svom samoupravnom djelokrugu, prema *Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 123/17, 98/19, 144/20)*, obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,

- kulturu, tjelesnu kulturu i šport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području,
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Tijela Grada Mursko Središće jesu Gradsko vijeće (predstavničko), Gradonačelnik (izvršno) i Jedinstveni upravni odjel (operativno). U sklopu Jedinstvenog upravnog odjela, koji vodi pročelnik, a obavlja operativno samostalne poslove iz nadležnosti Grada prema djelatnostima, radi više stručnjaka razvrstanih prema poslovima i djelatnostima (savjetnici, stručni suradnici, referenti): komunalno gospodarstvo, opći i upravni poslovi, društvene djelatnosti, EU projekti (priprema i provedba), proračun i računovodstvo, informiranje i komunalno redarstvo. Na teritorijalnoj razini, jedinice mjesne samouprave predstavljaju mjesni odbori: Mursko Središće, Peklenica, Križovec, Hlapičina, Štrukovec i Sitnice.

Gradsko vijeće predstavničko je tijelo lokalne samouprave koje donosi akte u okviru prava i dužnosti Grada, te obavlja poslove u skladu sa Zakonom i Statutom. Gradsko vijeće osniva stalne ili povremene odbore i druga radna tijela u svrhu pripreme odluka iz njihova djelokruga. Izvršne poslove u Gradu obavlja Gradonačelnik koji također po potrebi može osnivati vlastita radna tijela.

Odgovornost za izradu *Strateškog razvojnog plana* u djelokrugu je Gradonačelnika i Jedinstvenog upravnog odjela (gradskih upravnih službi), pri čemu se konzultiraju s partnerima, odnosno relevantnim akterima/dionicima u društvenom, gospodarskom i civilnom životu općine (načelo partnerstva koje uključuje javni, privatni i civilni sektor). Participativne radionice podrazumijevaju sastanke partnera koji su predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora, a koji svi zajedno sudjeluju u izradi *Strateškog razvojnog plana*.

Strateški razvojni plan se donosi na sjednici Gradskog vijeća natpolovičnom većinom glasova prisutnih vijećnika ako je uspostavljen kvorum.

Prema tome, u kontekstu provedbe *Strateškog razvojnog plana*, u kojoj je glavni nositelj aktivnosti i projekata Grad Mursko Središće, glavne i odgovorne općinske institucije jesu Gradonačelnik, Jedinstveni upravni odjel i Gradsko vijeće.

6.2. VREMENSKI OKVIR

Projekti i aktivnosti kojima se ostvaruju ciljevi i prioritete definirani su i svojim trajanjem, odnosno vremenskim rokom i razdobljem kada se namjeravaju provoditi. To također znači da taj zadani vremenski okvir definira i razdoblje kada je potrebno doći od početne vrijednosti do ciljane vrijednosti koje mogu biti detaljno prikazane akcijskim planom provedbe. U donjoj tablici vrijeme, odnosno godine predviđene za provedbu danog projekta označene su zelenom bojom. Grad Mursko Središće trenutno ima projekte najkasnije planirane do početka 2027. godine.

PROJEKT	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.
1. Izgradnja tržnice u Murskom Središću								
2. Završetak Etno kuće i uređenje okoliša								
3. Rekonstrukcija Majura Štrukovec								
4. Izgradnja planinarskog doma								
5. Izgradnja pomoćnog igrališta uz NK Rudar								
6. Izgradnja šetnice uz rijeku Muru do Podturna								
7. Izgradnja male skele u Murskom Središću								
8. Rekonstrukcija DVD-a Mursko Središće								
9. Projektiranje rekonstrukcije DVD-a Peklenica								
10. Projektiranje Martinske 1								
11. Projektiranje zelenih otoka i zelene infrastrukture								

12. Uređenje novog gradskog trga na graničnom prijelazu (terasa Kanu kluba)								
13. Izgradnja kanalizacije Istarskog naselja u Murskom Središću								
14. Izgradnja vodne građevine Matija Gupca – Murska								
15. Završetak tribina NK Rudar								
16. Izgradnja sportskog parka								
17. Južna zaobilaznica Murskog Središća								
18. Muzej industrijske baštine – dogradnja Spomen doma rudarstva								
19. Hrastinka – streljana								
20. Izgradnja Romskog multikulturalnog centra u Sitnicama								
21. Dogradnja Dječjeg vrtića „Maslačak“								
22. Energetska obnova sportske dvorane								

6.3. FINANCIJSKI OKVIR

Projekti i aktivnosti predviđeni ovim *Strateškim razvojnim planom* iziskuju financiranje iz različitih izvora, naročito uzimajući u obzir činjenicu kako su lokalna sredstva Grada Mursko Središće nedostatna. Prema tome, mobilizacija svih raspoloživih i mogućih sredstava financiranja jedan je od prioritetnih zadataka Grada u narednom financijskom razdoblju. Provedivost projekata i aktivnosti te uopće samog *Strateškog razvojnog plana* uvelike će ovisiti o osiguravanju i privlačenju sredstava iz raznih dostupnih izvora osim općinskih – županijskih, nacionalnih i europskih.

U tom se smislu financijski okvir za provedbu *Strateškog razvojnog plana* temelji na sljedećim izvorima financiranja:

- **Proračun Grada Mursko Središće.** Proračun Grada predviđen je da bude zastupljen u financiranju ili sufinanciranju većine strateških projekata i aktivnosti, ali često nije dostatan kao samostalan izvor financiranja. Prema tome, kao nositelj većine projekata, Grad Mursko Središće preuzima na sebe jedan dio financijske odgovornosti iz vlastitoga proračuna, no svjesna je da jedan udio u financiranju mora tražiti kod drugih izvora. Grad Mursko Središće planira godišnji Proračun prema definiranim potrebama i općem strateškom smjeru u ovom *Strateškom razvojnom planu* te prema *Provedbenom programu Grada Mursko Središće za razdoblje 2022. – 2025.*
- **Proračun Međimurske županije.** Županijski proračun u onoj mjeri participira kao izvor financiranja za provođenje projekata i aktivnosti definiranih ovim *Strateškim razvojnim planom* u kojoj su projektni partneri institucije koje su pod županijskom nadležnošću ili sama Županija.
- **Nacionalni izvori (iz Državnog proračuna).** Sufinanciranje iz Državnog proračuna, koji uključuje brojne nacionalne izvore, računajući i sredstva državnih poduzeća (npr. Hrvatske vode, Hrvatske šume, Hrvatska elektroprivreda i sl.) i nacionalne fondove koji su u nadležnosti ministarstava, predstavlja izuzetno važnu stavku u planiranju projekata i aktivnosti Grada Mursko Središće. S obzirom na različitost djelatnosti za koje se planiraju spomenuti projekti i aktivnosti, potencijalno u obzir dolaze nacionalni fondovi iz djelokruga sljedećih ministarstava:

- **Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije** raspisuje natječajne za izgradnju i rekonstrukciju prometne, komunalne i društvene infrastrukture;
  - **Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine** raspisuje natječajne koji se odnose na izgradnju komunalne i prometne infrastrukture te obnove zgrada od iznimne važnosti;
  - **Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture** raspisuje natječajne koji se odnose na prometnu povezanost, jačanje infrastrukturnih veza te gradnju i obnovu prometne infrastrukture;
  - **Ministarstvo turizma i sporta**, uz Fond za razvoj turizma i Hrvatsku turističku zajednicu, raspisuje natječajne za izgradnju, modernizaciju i opremanje turističke infrastrukture, razvoj nove turističke ponude te razvoj sportske infrastrukture;
  - **Ministarstvo gospodarstva** sufinancira projekte kojima se uvodi nova tehnologija u gospodarske djelatnosti, uspostavlja standard kvalitete, potiče edukacija aktera u gospodarstvu te potiče umrežavanje i povezivanje poduzetnika i obrtnika;
  - **Ministarstvo kulture i medija** putem svojih natječajne potiče izgradnju, rekonstrukciju i opremanje kulturne infrastrukture, medijskih platformi i sakralnih objekata;
  - **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih** participira u projektima koji se odnose na predškolski i školski odgoj, uključujući i infrastrukturu za održavanje i razvoj odgojno-obrazovnih aktivnosti;
  - **Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije**, uz Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, raspisuje natječajne i participira u projektima koji se odnose na razvoj zelene infrastrukture, ostvarenje dugogodišnjih ciljeva Europske unije o klimatski neutralnom kontinentu, dekarbonizaciji i prijelazu na obnovljive izvore energije.
- **EU izvori (fondovi).** Hrvatskoj su kao članici Europske unije dostupni EU fondovi. Trenutno se nalazimo u Višegodišnjem financijskom okviru (VFO) 2021. – 2027. iz kojega je osigurano cca 14 milijardi eura za RH, te također još 11 milijardi iz *NextGenerationEU*. Prilike dostupne iz tih fondova u tekućem programsko-financijskom razdoblju jesu:
    - **Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027.** (PULJP, financirano iz Europskog socijalnog fonda plus, ESF +) sastoji se od četiri ključna područja:

zapošljavanje i povećanje razine vještina, obrazovanje i cjeloživotno učenje, socijalno uključivanje te zdravstvena i dugotrajna skrb. Njegov je cilj doprinos uravnoteženom regionalnom razvoju, vodeći računa prvenstveno o specifičnim lokalnim i regionalnim potrebama socijalnog karaktera (npr. socijalno uključivanje, zapošljavanje mladih, socijalne inovacije i sl.);

- **Program Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027.** (PKK, financirano iz Europskog fonda za regionalni razvoj, EFRR, i Kohezijskog fonda, KF) služi ponajviše jačanju gospodarstva, digitalnoj i zelenoj tranziciji, digitalizaciji javne uprave, poboljšanju povezanosti i mobilnosti u cijeloj RH te jačanju kvalitete života stanovništva. Ulaganja iz PKK doprinose uravnoteženom regionalnom razvoju te su, osim na cijelo područje RH, u pojedinim slučajevima dodatno usmjerena i na potpomognuta i brdsko-planinska područja, koja prema stupnju razvijenosti zaostaju za nacionalnim prosjekom;
- **Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027.** (ITP, financirano iz EFRR-a i Fonda za pravednu tranziciju, FPT) usmjeren je na uravnoteženi regionalni razvoj koji će se postići putem industrijske tranzicije regija i gradova (ulaganja u radna mjesta), osnaživanjem zelenog i čistog prometa u urbanim središtima, te putem razvoja pametnih i održivih gradova i otoka;
- **Zajednička poljoprivredna politika 2023. – 2027.** (ZPP, financirano iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi, EFJP, i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, EPFRR) u fokusu ima prelazak na pametan, održiv, konkurentan, otporan i diverzificiran poljoprivredni sektor (konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava), čime se osigurava dugoročna sigurnost opskrbe hranom, a planovi ujedno pridonose djelovanju u području klime, zaštiti prirodnih resursa te očuvanju/povećanju bioraznolikosti, te također i jačanju socioekonomske strukture ruralnih područja;
- **Europska teritorijalna suradnja 2021. – 2027.** (ETS, 5 programa prekogranične suradnje, financirano iz EFRR-a) uključuje Programe prekogranične suradnje u kojima projektni partneri sa strane RH (JLS-ovi, OCD-ovi itd.) sudjeluju s partnerima iz susjedne zemlje na zajedničkoj provedbi projekata. Za gradove i općine u Međimurskoj županiji relevantni su: Program prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027. i Program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska 2021. – 2027.

Grad Mursko Središće svjestan je prilika i mogućnosti iz EU izvora, uzimajući naročito u obzir navedene EU fondove i program europske kohezijske politike u aktualnom VFO 2021. – 2027. Planiranje financiranja u velikoj mjeri ovisi o unutarnjim i vanjskim faktorima koje je nemoguće predvidjeti za srednjoročno razdoblje. U tom je smislu financijski plan indikativnog karaktera, podložan promjenama i reviziji te potrebnim prilagodbama.

U donjoj tablici uz svaki je projekt prikazano iz kojih se izvora planira njegovo financiranje, odnosno koji sve izvori dolaze potencijalno u obzir za financiranje ili sufinanciranje (označeno zelenom bojom).*

PROJEKT/AKTIVNOST	Proračun Grada	Proračun Županije	Nacionalni izvori	EU izvori
1. Izgradnja tržnice u Murskom Središću				
2. Završetak Etno kuće i uređenje okoliša				
3. Rekonstrukcija Majura Štrukovec				
4. Izgradnja planinarskog doma				
5. Izgradnja pomoćnog igrališta uz NK Rudar				
6. Izgradnja šetnice uz rijeku Muru do Podturna				
7. Izgradnja male skele u Murskom Središću				
8. Rekonstrukcija DVD-a Mursko Središće				
9. Projektiranje rekonstrukcije DVD-a Peklenica				
10. Projektiranje Martinske 1				
11. Projektiranje zelenih otoka i zelene infrastrukture				

12. Uređenje novog gradskog trga na graničnom prijelazu (terasa Kanu kluba)				
13. Izgradnja kanalizacije Istarskog naselja u Murskom Središću				
14. Izgradnja vodne građevine Matije Gupca – Murska				
15. Završetak tribina NK Rudar				
16. Izgradnja sportskog parka				
17. Južna zaobilaznica Murskog Središća				
18. Muzej industrijske baštine – dogradnja Spomen-doma rudarstva				
19. Hrastinka - streljana				
20. Izgradnja Romskog multikulturalnog centra u Sitnicama				
21. Dogradnja Dječjeg vrtića „Maslačak“				
22. Energetska obnova sportske dvorane				

NAPOMENA:

* Većina strateških projekata financirat će se ili sufinancirati sukladno uvjetima poziva koji će u tu svrhu biti raspisani. Prijedlozi za financiranje iz EU fondova posebno se obrađuju u priručnom dokumentu „Planu korištenju EU fondova za Grad Mursko Središće u okviru Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027.“

7. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Za provedbu *Strateškog razvojnog plana* potrebno je osigurati odgovarajući okvir za praćenje i vrednovanje kako bi se periodično i kontinuirano moglo procijeniti koliko javne politike odgovaraju definiranim ciljevima, prioritetima i mjerama te kakvi su učinci provedbe *Strateškog razvojnog plana*. Opći okvir za praćenje i vrednovanje definiran je Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja MRRFEU-a koji se odnosi na akte strateškog planiranja, pa tako i na planove razvoja JLS-ova. Vrednovanje je neovisna usporedba i ocjena očekivanih i ostvarenih rezultata i ishoda provedbe akata strateškog planiranja, *sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22)*. Taj se postupak primjenjuje na srednjoročne i dugoročne akte strateškog planiranja te se provodi u tri etape:

- prethodno vrednovanje – tijekom izrade akta strateškog planiranja
- srednjoročno vrednovanje – tijekom provedbe akta strateškog planiranja
- naknadno vrednovanje – nakon provedbe akta strateškog planiranja

Prilikom vrednovanja uzimaju se u obzir kriteriji učinkovitosti, dosljednosti i komplementarnosti i održivosti, a unutar *Strateškog razvojnog plana* ti su kriteriji već prikazani pokazateljima ishoda za odgovarajuće srednjoročne ciljeve te pokazateljima rezultata za mjere, projekte i aktivnosti. Egzaktost se postiže konkretnim broječanim podacima izraženima početnim i ciljnim vrijednostima uz mjerljivu jedinicu za mjeru, projekt i/ili aktivnost.

Grad Mursko Središće nema oformljen specifičan institucionalni okvir za praćenje i vrednovanje, ali podliježe ovim navedenim višim aktima te u sklopu institucionalne provedbe *Strateškog razvojnog plana* (v. poglavlje 6.1.) osigurava i mehanizme praćenja i vrednovanja sukladno spomenutim aktima. U tom smislu, isti institucionalni okvir unutar kojega se *Strateški razvojni plan* provodi zadužen je i za praćenje i vrednovanje njene provedbe.

Praćenje i vrednovanje provođenja, stoga, uključuju povratnu informaciju partnera (dionika u javnom životu općine – predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora) i, sukladno toj povratnoj informaciji, godišnje sastavljanje izvješća o stanju provedbe *Strateškog razvojnog plana*. Pritom se uzimaju u obzir sljedeći načelni pokazatelji:

- realizacija glavnih projekata i aktivnosti predviđenih *Strateškim razvojnim planom* u planiranom vremenskom razdoblju
- ostvareni pokazatelji ishoda i rezultata

- usklađenost provedbe s općinskim proračunom
- transparentnost prilikom korištenja financijskih sredstava

Strateški razvojni plan objavljuje se na za to pripadajućem mjestu na internetskim stranicama Grada Mursko Središće te se godišnje evaluacije iste također pridružuju mjestu gdje se nalazi *Strateški razvojni plan*. Time se osigurava transparentnost i javna dostupnost informacija o provedbi dokumenta te se ostavlja prostor za praćenje mogućih poboljšanja i eventualno potrebne revizije. Treba napomenuti da u kratkoročnom periodu već postoje godišnja izvješća o provedbi *Provedbenog programa*, pa je već samim time, kroz niže akte, na neki način osigurano praćenje i, prema tome posljedično, samo vrednovanje provedbe *Strateškog razvojnog plana*.

• POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Slika 1. 5 ciljeva Kohezijske politike Europske unije za razdoblje 2021. – 2027.; izvor: <i>Provedbeni program Grada Mursko Središće za razdoblje 2022.-2025.</i>	6
Slika 2. Organizacija izrade Strateškog razvojnog plana; vlastita obrada.....	9
Slika 3. Organizacijska struktura Grada Mursko Središće; izvor: <i>Provedbeni program Grada Mursko Središće za razdoblje 2022.-2025.</i>	10
Slika 4. Međimurje na karti Republike Hrvatske; izvor: Hrvatska enciklopedija.....	13
Slika 5. Teritorijalni ustroj Međimurske županije s označenim gradom Mursko Središće; izvor: Zavod za prostorno uređenje Međimurske županije.....	14
Slika 6. Naselje Mursko Središće i rijeka Mura iz zraka; izvor: Grad Mursko Središće.....	15
Slika 7. Zastava Grada Mursko Središće; izvor: Grad Mursko Središće.....	16
Slika 8. Nekadašnji separator ugljena u Murskom Središću, danas Zabavno-edukativni centar ‘Spomen dom rudarstva Cimper’; izvor: Grad Mursko Središće.....	17
Slika 9. Satelitska snimka grada Mursko Središće s vidljivim poljoprivrednim zemljištem; izvor: Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2018.-2023. Mursko Središće.....	19
Slika 10. Prikaz šumskog pokrova (zeleno) na teritoriju grada Mursko Središće koji ukazuje na razinu iskrčenosti i koncentraciju šuma u murskom porječju; izvor: Copernicus.....	39
Slika 11. Ribolovna područja oko naselja Mursko Središće: 1 – Mali Balaton, 2 – Napolitanke, 3 – Zalešće; izvor: Google.....	40
Slika 12. Ceste na području grada Mursko Središće. Crveno – državne ceste, zeleno – županijske ceste, žuto – lokalne ceste; izvor: Hrvatske ceste.....	49
Slika 13. Karta željezničkih pruga u Međimurskoj županiji; izvor: HŽ Infrastruktura.....	51
Slika 14. Željeznički most preko Mure na relaciji Mursko Središće - Lendava; izvor: BDC.....	52
Slika 15. Distribucijski sustav električne energije Međimurske županije; izvor: Desetogodišnji (2020. – 2029.) plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS-a, HEP.....	54
Slika 16. Sustav plinovoda u Međimurskoj županiji 2010. godine; izvor: Međimurska županija.....	55
Slika 17. Dostupnost različitih brzina interneta u gradu Mursko Središće – travanj 2024. [crveno označava brzinu 2 do 30 Mbit/s, plavo označava 30 do 100 Mbit/s, zeleno označava >100 Mbit/s]; izvor: HAKOM.....	58
Slika 18. Statistički pregled brzine širokopojsnog pristupa interneta u gradu Mursko Središće i ostatku Međimurja – travanj 2024; izvor: HAKOM.....	59
Slika 19. Zgrada Dječjeg vrtića Maslačak u naselju Mursko Središće; izvor: Grad Mursko Središće.....	62
Slika 20. Zgrada Osnovne škole Mursko Središće; izvor: Muralist.hr.....	63
Slika 21. Ordinacija Doma zdravlja Čakovec u naselju Mursko Središće; izvor: BDC.....	64
Slika 22. Dom za starije i nemoćne „JAPA“; izvor: List Međimurje.....	65
Slika 23. Policijska postaja Mursko Središće (naselje Mursko Središće); izvor: Muralist.hr.....	66

Slika 24. Centar za kulturu „Rudar“ Mursko Središće u naselju Mursko Središće; izvor: Muralist.hr.....	69
Slika 25. Logo Nogometnog kluba „Rudar“ Mursko Središće; izvor: NK Rudar Mursko Središće.....	69
Slika 26. Župna crkva Marije Kraljice i sv. Ladislava; izvor: Visit Medimurje.....	70
Slika 27. – Šetnica uz Muru u naselju Mursko Središće, izvor: Grad Mursko Središće.....	71
Slika 28. Spomen park naftaštva u Peklenici. izvor: Putovnica.net.....	71
Slika 29. Spomenik rudaru u Murskom Središću; izvor: Radio 1.....	72
Slika 30. Sportski ribolov na rijeci Muri pokraj Križovca; izvor: Medimurska sportska mreža.....	72
Slika 31. Serjojski fašnik; izvor: Muralist.....	73
Slika 32. Vincekov pohod; izvor: Muralist.hr.....	73
Slika 33. Obilježavanje svjetskog dana Roma u Sitnicama, izvor: Muralist.hr.....	74
Slika 34. Obilježavanje Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara u Murskom Središću; izvor: Grad Mursko Središće.....	74
Grafikon 1. Stanovništvo po naselju u gradu Mursko Središće u 2021. godini; izvor: DZS.....	14
Grafikon 2. Kretanje broja stanovnika u gradu Mursko Središće; izvor: DZS.....	20
Grafikon 3. Kretanje broja stanovnika po naselju; izvor: DZS.....	21
Grafikon 4. Prirodno kretanje stanovništva grada Mursko Središće u razdoblju od 2011. do 2022. godine; izvor: DZS.....	23
Grafikon 5. Omjer iseljenog i doseljenog stanovništva za grad Mursko Središće; izvor: DZS.....	25
Grafikon 6. Dobno-spolna piramida za 2021. godinu; izvor: DZS.....	28
Grafikon 7. Prikaz broja stanovnika grada prema stupnju obrazovanja u 2021. godini; izvor: DZS.....	29
Grafikon 8. Prikaz odnosa spola i razine obrazovanja u gradu Mursko Središće; izvor: DZS.....	30
Grafikon 9. Etnički sastav stanovništva grada u 2021. godini; izvor: DZS.....	30
Grafikon 10. Religijski sastav stanovništva grada u 2021. godini; izvor: DZS.....	31
Grafikon 11. Omjer stanovnika po materinskom jeziku u 2021. godini; izvor: DZS.....	32
Grafikon 12. Grafički prikaz omjera obrta po tipu djelatnosti u travnju 2024. godine; izvor: Obrtni registar, MINGOR.....	35
Grafikon 13. Broj nezaposlenih u razdoblju 2003.-2024. za grad Mursko Središće; izvor: HZZ.....	42
Grafikon 14. Prosječni broj osiguranika mirovinskog osiguranja/zaposlenika od 2018. do 2024. godine na prostoru grada Mursko Središće; izvor: HZMO.....	43

Grafikon 15. Omjer nezaposlenih u gradu Mursko Središće prema spolu od 2023. do 2024. godine; izvor: HZZ.....	44
Grafikon 16. Usporedba nezaposlenih prema dobnoj skupini od 2022. do 2024. godine; izvor: HZMO....	45
Grafikon 17. Osiguranici mirovinskog osiguranja prema tipu zaposlenja na teritoriju grada u 2023. godini; izvor: HZMO.....	45
Grafikon 18. Zaposlenici u gradu prema sektoru; izvor: DZS.....	46
Grafikon 19. Omjer i vrsta komunalnog otpada za grad Mursko Središće u 2022. godini; izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2022. godinu, MINGOR.....	61
Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva grada Mursko Središće 2022. godine; izvor: DZS.....	22
Tablica 2. Prostorno kretanje stanovništva grada Mursko Središće 2022. godine; izvor: DZS.....	24
Tablica 3. Usporedba broja populacije prema stupnju obrazovanja 2011. i 2021. godine; izvor: DZS.....	28
Tablica 4. Broj aktivnih obrta u gradu Mursko Središće po vrsti u travnju 2024. godine; izvor: Obrtni registar, MINGOR.....	34
Tablica 5. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po županijama i gradovima/općinama RH s pripadajućim rangovima u 2020. godini (iznosi u tisućama kuna); izvor: FINA.....	36
Tablica 6. Pregled poduzetničkih zona u gradu Mursko Središće – stanje iz 2015. godine; izvor: Ažuriran pregled poduzetničkih zona Međimurske županije, Upravni odjel za gospodarske djelatnosti.....	36
Tablica 7. Vrsta i broj poljoprivrednih parcela u gradu Mursko Središće za 2023. godinu; izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.....	38
Tablica 8. Vrsta i broj subjekata koji se bave poljoprivrednom djelatnošću u 2021. godini; izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.....	39
Tablica 9. Broj osiguranika mirovinskog osiguranja u brojevima; izvor: HZMO.....	43
Tablica 10. Vrijednosti osnovnih i standardiziranih pokazatelja razvijenosti za grad Mursko Središće 2020.-2022; izvor: MRRFEU.....	47
Tablica 11. Popis cesta na teritoriju grada; izvor – ŽUC Međimurske županije.....	50
Tablica 12. Instalirana snaga i vršna opterećenja TS 110/x kV i 35/x kV te snaga DI priključenih na srednjonaponsku mrežu na području TS u 2018. godini; izvor: Desetogodišnji (2020. – 2029.) plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS-a, HEP.....	53
Tablica 13. Priključenost kućanstava grada Mursko Središće na vodovod; izvor: Međimurske vode.....	56
Tablica 14. Podaci o količini otpada za grad Mursko Središće u 2022. godini; izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2022. godinu, MINGOR.....	60
Tablica 15. Popis udruga i klubova u gradu Mursko Središće; izvori: Registar udruga RH i Grad Mursko Središće.....	67